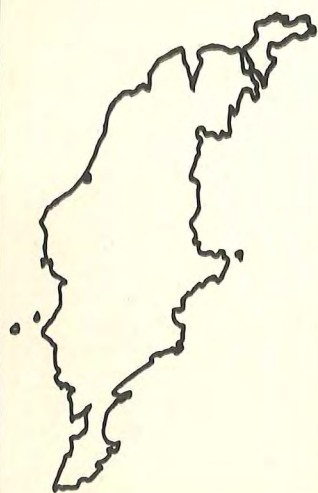

GOTLANDS LÄN

ÄNGESINVENTERING

LÄNSSTYRELSEN I GOTLANDS LÄN

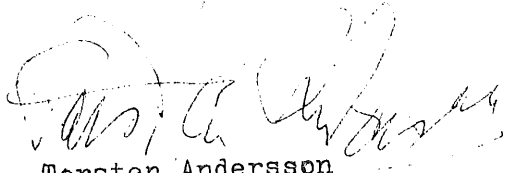
Planeringsavdelningen
December 1973

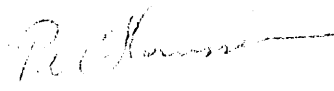
FÖRORD

Föreliggande inventering av ängen (lövängar) på Gotland har utförts inom ramen för den landskapsvårdsplanering som länsstyrelsen bedriver genom medel från AMS (arbetsmarknadsstyrelsen). Utredningen avses i första hand utgöra underlag för länsstyrelsens ansökningar om landskapsvårdande beredskapsarbeten men avses även komma att ligga till grund för bedömanden om vissa ängens överförande till naturreservat. Den är dessutom avsedd att utnyttjas vid upprättande av skötselplaner.

Inventeringsarbetet har utförts av fil kand Lars Hjelm. Under fältinventeringen har lantbrukare Gösta Johansson, ordförande i ängskommittén inom Gotlands hembygdsförbund välvilligt medverkat. Stiftsjägmästare Per Hargeby, f d stiftsjägmästare Nils Ekberg, professor Lars-Gunnar Romell och länsjägmästare Ingemar Linné har aktivt deltagit i diskussioner om den traditionella ängshävdens metoder och har liksom flera berörda markägare framfört värdefulla synpunkter.

Länsstyrelsen har den förhoppningen att inventeringen skall stimulera intresset hos enskilda och organisationer att vidmakthålla hävden.

Torsten Andersson
landshövding

Per Hansson
byrådirektör

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	<u>Sid</u>
Förord	
Inledning	1
Syfte	1
Metodik	2
Klassificering och gruppering	3
Diskussion om ängenas framtida hävd	6
Ängesskötsel - ett skiftesbruk	7
Angående konstgödning i ängen	8
Upprustning av igenvuxna ängen	9
Angående hasselgallring och sly- borttagning	11
Ordlista	
Beskrivning över hävdade ängen och ängen lämpade för landskapsvårdande beredskapsarbeten	12
Fotoillustrationer	173
Objektens fördelning sockenvis	175
Litteraturlista	181
Kartbilaga	185

INLEDNING

Föreliggande inventering har genomförts inom ramen för den landskapsvårdsplanering, som länsstyrelsen bedriver genom medel från arbetsmarknadsstyrelsen.

Syfte

Inventeringen syftar till att redovisa objekt, vilka det är önskvärt att vårda från naturvårdssynpunkt och som dessutom är lämpliga att åtgärda genom beredskapsarbete.

Redovisningen avses även utmynna i direkta förslag till naturreservatsbildningar, vilket skall ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta långsiktiga planeringsarbete.

Metodik

För att få fram dessa arbetsobjekt har så gott som alla hävdade gotlandsängen och ett stort antal igenväxta ängen besökts för att utröna lämpliga åtgärdsförslag. Därvid har ängets hävdillstånd och dess värde från naturvårdssynpunkt bedömts och en beskrivning över ängets nuvarande tillstånd gjorts. Ängets naturvetenskapliga värde har varit mycket svårt att bedöma, då fältarbetet utförts under tiden 1 november 1972 t o m 31 mars 1973. Kompletterande botanisk undersökning kunde inte göras förrän i juli månad. Detta är tyvärr något sent med tanke på att ängar har sin botaniska högsäsong kring midsommar. Då ett flertal ängen dessutom var slagna vid denna tidpunkt, blev värdet av denna undersökning ej det avsedda.

Därutöver har ängenas nuvarande tillstånd dokumenterats genom fotografering (svartvitt 9x12). Hävdade ängsarealer och igenväxta ängen lämpliga som arbetsobjekt har avgränsats och lagts in på ekonomiska kartan (skala 1:10 000), och på topografiska kartan i nedförminskad skala (1:100 000).

En översiktskarta i skala 1:500 000 har medtagits för att åskådliggöra de hävdade ängenas fördelning på Gotland. Kartskisserna ingår i redogörelsen, medan fotobilagan görs i begränsat antal.

Klassificering och gruppering

Vid bedömningen av hävd tillstånd och naturvårdsvärde har klassificering efter en tregradig skala, klass 1,2,3, använts, där klass 1 betecknar det högsta värdet. Klass A används för igenväxta områden och nyröjda områden, där hävd ännu ej påbörjats. Här tas ej ställning till det potentiella värdet.

Grupp 1,2,3,4,5 är en indelning av objekten med avseende på vilken typ av arbete, som har bedömts lämpligt att utföra som beredskapsarbete i länsstyrelsens eller AMS:s (arbetsmarknadsstyrelsens) regi.

Grupp 1: Ängen, som är så välskötta att landskapsvårdande beredskapsarbeten ej är aktuella. Beredskapsarbeten i dessa ängen kan dock bli aktuella i framtiden, men får då ej påbörjas förrän noggrann skötselplan upprättats.

Grupp 2: Områden, där röjning och gallring får ske genom AMS, förutsatt att uppföljning sker med traditionell årlig ängeshävd. Detta måste regleras genom kontrakt med markägaren, någon förening eller dyl, som därvid förbinder sig att sköta ängeshävd.

Grupp 3: Områden, där det krävs en större röjningsinsats för att kunna få igång hävd. Garantier för fortsatt ängeshävd är inte nödvändiga då dessa områden även kan tillåtas övergå till betesmark. I de flesta fallen bör markägaren stå för den framtida hävd.

Grupp 4: Områden som är mycket kraftigt igenväxta. Dessa kan röjas till ängs-, skogs- eller betesmark eller lämnas orörda.

Grupp 5: Betesmarker med ängeskaraktär och nyröjda ängen, där hävd ännu ej påbörjats. För dessa områden är det ej av avgörande betydelse om den framtida hävden blir ängesvård eller måttligt bete.

Som framgår av ovanstående är i de flesta fall garantier om eftervård ett absolut villkor för att AMS skall få bedriva beredskapsarbeten inom de inventerade objekten. Områdena har också graderats med avseende på hur angeläget det anses vara att föreslagna åtgärder kommer till stånd. 1 betecknar mycket angeläget, 2 angeläget och 3 mindre angeläget.

Diskussion om ängenas framtida hävd

Eftersom ängena ej längre har någon ekonomisk betydelse sköts hävden idag huvudsakligen idéellt. Det enda ekonomiska utbyte ängen ger är som betesmark, vilket gör att flertalet ängen betas för hårt och ett stort antal hävdas endast genom bete. Detta medför att ängena successivt utarmas på sin blomsterrikedom. Detta tillsammans med att flera ängen årligen läggs igen p g a bristande tid eller ork för skötsel leder till att ett äkta, välhävdat och örtrikt gotlandsänge blir en allt ovanligare syn i landskapet och att hävdtraditionen långsamt faller i glömska.

Många lantbrukare, skolor och föreningar gör ännu idag ett gott arbete med traditionell årlig hävd i ett stort antal ängen, men framtiden måste även för dessa betraktas som oviss. Det väsentliga är hur man skall kunna bevara och sköta dessa ängen, som ännu hävdas, och därigenom föra hävdtraditionen vidare; inte att ständigt utöka ängesarealen genom röjning av igenvuxna marker bara för att sysselsätta arbetskraft. Här kanske AMS kan komma in i bilden, om det finns möjlighet att lära upp några arbetslag att sköta hela eller större delen av den årliga hävden i de ängen, som hotas av igenväxning. Ett annat och kanske bättre förslag är att ge ekonomiskt stöd åt idéella ängeshävdare, så att de får en påtaglig motivering att fortsätta

hävden. Detta är av administrativa skäl f n endast utförbart i samband med reservatsbildning. Avsättande av ängen som naturreservat är naturligtvis en bra lösning. Då är det möjligt att genom noggranna skötselplaner i samråd med markägaren, fastställa hur hävden skall bedrivas samt att i avtal reglera att markägaren/hävdaren får ekonomisk ersättning för sitt arbete. På detta sätt skulle också traditionen kunna föras vidare.

Men detta kommer av ekonomiska skäl endast att vara möjligt för ett fåtal ängen. För det stora flertalet är problemet fortfarande olöst. För vissa av dessa ängen kan det kanske vara möjligt att ge beredskapsarbetena mer årsviss karaktär. På sikt kan detta leda till att specialutbildade AMS-lagar över hävden, om ägaren ej längre har möjlighet att fortsätta.

Vi får nog emellertid vänja oss vid att ett allt större antal ängen i framtiden övergår till betesmarker. Om dessa sköts så att sly- och busk uppslag successivt gallras bort och att betestrycket ej är alltför hårt har dessa marker också stort estetiskt, kulturhistoriskt och socialt värde. De kommer naturligtvis successivt att utarmas på sin örtrikedom, vilket delvis kan förhindras genom att bete ej sätts in före den 1 juli. På så sätt gynnas den örtrika försommarfloran och betesmarken får därigenom också ett visst botaniskt värde.

För de ängen, där AMS eventuellt kommer att överta hävden, måste givetvis noggranna skötselföreskrifter upprättas. I huvudsak bör dock den årliga gången i ett hävdat änge ske enligt följande: (efter gammal tradition)

1. Gallring och röjning skall ske på vintern, då man bäst ser vad som behöver snyggas till. Torra och skadade träd bör tagas bort och man bör genom lämplig gallring

se till att man sörjer för en kontinuerlig förnygring och förändring i såväl träd- som buskskikt. Detta främjar växtligheten, eftersom solljusets fördelning över markytan kommer att förändras något år från år. Gamla träd med bohål för fågel eller andra värden bör dock sparas.

2. Frampå vårkanten skall betesdjurens kvarlämnade spillning slås sönder och spridas ut ("kåkse göisel") för att tillföra marken näring.
3. Fagning skall ske på våren, då fagningsblomman - vit-sippan - står i blom och går så till att man räfsar ihop löv, kvistar och annat skräp - faget - och samlar det i högar som antingen brännes eller läggs in i lövdungarna eller fraktas bort från ängset. Vid bränning kan man sprida ut askan över ängset för att ge marken ett extra näringstillskott. Genom fagningen hålls marken fri från löv och ris, som kan hindra gräsväxten och slätterarbetet. Dessutom hindras mossor från att tränga in i ängset och konkurrera ut gräs och örter.
4. Slätter skall ske någon gång mellan midsommar och första, andra veckan i juli. Den får absolut inte ske tidigare, då det är viktigt att alla de fagra vår- och försommarblommorna hinna fröa av sig före slättern. Slättern kan lämpligen utföras med maskin på alla de ställen där en sådan går fram. Därefter bör man finputsas med lie inne i träddungar och intill alla träd och buskar och i övrigt där maskinen ej kommit åt. Höet bör, innan det samlas ihop i bredden, få ligga kvar i ängset någon dag, för att ej rötterna skall torkas ut vid den plötsliga exponeringen. Sedan det samlats ihop i bredden och torkat transporteras höet bort från ängset.
5. Efter slättern kan man släppa in kreatur i ängset för att beta ur, där liarna inte kommit åt och för att tillföra ängset ett viktigt näringstillskott genom kreaturens spillning. Nöt och hästar är de enda djur, som därvid får komma ifråga. Får är sedan gammalt bannlysta i ett änge,

då de går alldeles för hårt åt den känsliga vegetationen. Kreaturen släpps in någon-några veckor efter slåttern och får inte gå kvar längre än att betes- och trampskador kan förhindras. Mycket viktigt för att undvika dylika skador är också att antalet kreatur noggrant avvägs. Vid sådana bedömningar är det lämpligt att rådgöra med erfarna lantbrukare.

6. Lövtäkt (hamling, klappning). De lövträd, som är aktuella för klappning är alm, ask och, i förekommande fall, lind. Klappningen gick så till att man sågade ned grenarna och skar av lövet, som torkades till vinterfoder. De enskilda träden ansågs tåla klappning högst vart tredje år och träden skattades därvid gruppvis (B Pettersson 1946). Klappningen fick till resultat att träden erhöll ett ymnigare gren- och lövverk och därigenom gav mer foder.

Vid eventuell klappning i nutiden kan det vara lämpligt att kapa grenarna på varje enskilt träd vart 5:e - vart 7:e år och aldrig klappa alla träden i ängset samtidigt, utan gruppvis, så att det blir en ständig omväxling och förändring i lövkronorna med viktiga ekologiska effekter som följd (se under punkt 1). Nyklappning skall endast ske på unga träd och bör lämpligen ske på en höjd av ca 3 meter över marken. Träd, som tidigare klappats, kapas ca 2 dm ovanför tidigare kapningsställe. Då klappningen idag ej görs i syfte att tillvarata vinterfoder kan den lämpligen göras under hösten eller vintern.

Ängesskötsel - ett skiftesbruk

Enligt ovanstående mönster har ängena på Gotland hävdats sedan mycket lång tid tillbaka. Man vet att denna kulturform har sina rötter ända nere i järnåldern d v s ca 1 000 år tillbaka i tiden. Men efter vad man har kommit fram till var den gamla praxis inte att jämt och ständigt bibehålla ett änge precis likadant. Ängsbruket var snarare en sorts skiftesbruk. Ängset hävdades

så länge det gav ett bra och frodigt foder. När avkastningen så småningom blev märkbart sämre lät man ängst växa igen. Man lämnade det helt och hållet ohävdad för en längre eller kortare period för att marken därigenom skulle återhämta sig. I stället røjde man upp intilliggande skogsmark och tog upp ett nytt änge, för att så småningom lämna detta och återigen röja upp det förra o s v. Ett nyligen uppröjt änge ger mycket näringsrik och frodig avkastning.

Tidsrymden mellan nyröjningar varierade givetvis starkt men ca 25 år torde inte ha varit ovanligt.

Detta är kanske något att tänka på även i dagens situation. Vi är visserligen inte längre i behov av foderavkastningen, men däremot vill vi gärna ha ett örtrikt änge. Örtrikedomen hör ju intimt samman med avkastningens frodighet, då gamla tiders ängshö till stor del bestod av örter. Det kan därför vara värdefullt att ha denna möjlighet till växelbruk i framtiden. Därför bör vi vid avsättande av naturreservat tänka på att ta med en bra bit av intilliggande igenväxt ängsmark inom reservatsgränserna för att på detta sätt ha en "ängesreserv" eller "ängesbank".

Angående konstgödning i ängen

Allmänt kan sägas att konstgödning inte är önskvärd i ett änge. Det har nämligen visat sig att örtrikedomen snabbt avtar i ett konstgödslat område. Vissa växter, framför allt höskallra, gynnas och bildar massförekomst, medan orkidéer och många andra ängsväxter successivt konkurreras ut.

Å andra sidan leder konstgödsling till att foderavkastningen ökar, vilket gör ängesslåttern mer ekonomiskt försvarbar. Ängesbrukaren kanske kan få användning av den lilla avkastning ängst har att ge. Om han inte får konstgödsel finns inte längre någon motivering, annat än rent idéella skäl till fortsatt ängeshävd. Detta är

ytterligare ett skäl till att ängeshävdens snabbt träder tillbaka i dagens stressade jordbruk.

Ovanstående visar än en gång hur viktigt det är att snarast möjligt avsätta ett antal ängen som reservat, där skötseln kan regleras, så att ängens får behålla så mycket som möjligt av sin ursprungliga karaktär.

Upprustning av igenvuxna ängen

I sin bok Fornminnesvård (1970) säger K A Gustavsson ungefär följande: "I regel kan man i ett igenvuxet änge se var gläntor och slätter legat. Dessa röjs fram. Var-ken träd eller buskar bör sparas där. Om de gamla gläntorna inte längre kan urskiljas, måste nya upptagas. Storleken på dessa anpassas efter de omgivande trädens och buskarnas höjd. Är träd och buskar låga bör gläntan göras liten och är de höga bör den göras stor.

Området i övrigt bör gallras under första året. Avståndet mellan buskgrupperna bör bli omkring 3-4 m beroende på buskgruppernas höjd. Avsikten med gallringen är att man skall få en begränsad ljusmängd på marken, så att växtligheten kan komma igång. Torra stammar, halvtorra och skadade stammar bör tagas bort i de grupper som bevaras. Om träden står tätt, bör även en gallring ske bland dem. Man bör sträva efter att få träd av olika ålder. Gamla träd, som har artfattig växtlighet under sig, bör fällas om inte särskilda skäl finns att de bevaras, t ex att de är värdefulla boträd. Alltför många ekar bör ej lämnas kvar. Eken ansågs förr "bränna" marken och var därför inte väl sedd i ängen. (Detta behöver vi ej ta så hårt på idag. Förf:s anm). Hasselbuskar in-till ekarna bör stå kvar. Eken och även andra träd bör ha en "strumpa" av hasselbuskar.

I samband med röjning och trädfällning avslås eventuell växtlighet på marken, och marken städas genom räfsning. Påföljande år bör gallringen fullföljas så att avståndet mellan buskgrupperna blir minst 6 m. De busk uppslag, som man vill ha bort, slås av eller bultas. Det bör ske i juli i samband med slåttern. Det är ofta nödvändigt att slå flera gånger under den tid återställningsarbetena pågår. Växtmattan blir därigenom tätare. Marken bör räfsas varje vår. Växtdelarna bör brännas på små brännplatser här och var. Gallringen bör fortsättas vart eller vartannat år. Nya buskar och träd måste dragas upp. Buskgrupperna bör föryngras genom gallring.

Växtligheten främjas av den fortsatta gallringen bland träd och buskar och genom att nya träd och buskar dragas upp. Det är av avgörande betydelse att solljuset kommer att nå marken i viss omfattning och att solljusets fördelning ändras något år från år allteftersom förändringar sker genom träd och buskar. När en äng rustas bör marken städas noggrant.

Efter något år bör man låta en del löv ligga kvar och förmultna till gödning. När en äng eller del av ängen inte längre ger ett gott utbyte bör den läggas i träda, d v s växtligheten får sköta sig själv under några år."

Angående hasselgallring och slyborttagning

Vid hasselgallring i igenvuxna ängen hugger man i allmänhet bort all hassel, liksom andra buskar, från gläntorna så att dessa blir helt träd- och buskfria. Däremot bör hassel och andra buskar i allmänhet lämnas kvar i rösen, längs stenvastar och andra ojämnheter, liksom i anslutning till träd och trädgrupper i form av "strumpor".

De bestånd, som lämnas kvar kan föryngras på två olika sätt, beroende på beståndens kondition. Om huvuddelen av stammarna i en hasselbuske är torra och fula hugger man ned hela busken och låter den därmed helt föryngras. Om endast några få av stammarna är torra eller nedhängande i en i övrigt livskraftig buske, hugger man ut dessa och putsar till busken, så att den får den fina bukett- eller vasformen. Detta kallas att man "hugger in" busken.

Vid slyborttagning är den lämpligaste metoden att rot-hugga slyet. Det kan gå till så att man arbetar två och två, varvid den ene böjer ned stammen och den andre hugger av den nere vid roten med en rotyxa. På så sätt är man av med slyet på en gång. Om man i stället kapar med röjsåg jäms med marken, eller högre, kommer det snart upp igen och dessutom mångfalt mer än det var från början.

Slutord

Att i framtiden få ängesvården att fungera perfekt efter de metoder och principer, som ovan diskuterats är naturligtvis en utopi, men de kanske kan ligga till grund för diskussioner och synpunkter, så att en någorlunda rimlig och vettig kompromisslösning kan uppnås.

ORDLISTA

Förklaringar till några vanliga gotländska ord, som används i ängessammanhang

Braidreum (bredrum): En stor öppen glänta, dit det nyslagna höet räfsas från intilliggande smågläntor och bredds ut i breda strängar (höbraidar, höbreden) till torkning.

Brya: En djup vattensamling, vilken grävts som vattenhål åt kreaturen.

Fagning: Den årliga vårstädningen i ängset, då löv, ris och kvistar (faget) räfsas ihop i högar, som vanligen bränns.

Klappning (hamling): Kapande av grenarna på vissa lövträd. I ängessammanhang gjordes detta huvudsakligen för att tillvarata trädens löv som vinterfoder.

Kämpgrav (kämpagrav): Stensatt husgrund från järnåldern.

Lövvast: Häckliknande rad av lövträd. Står ofta i anslutning till en stenvast.

Stentun (staintun): Stengärdesgård.

Stenvast (stainvast): En mer eller mindre oregelbunden stensatt rad. Kan vara en gammal raserad stentun, men också avlånga odlingsrösen eller stensatta gränsmarkeringar från äldre tid.

Standtun: En gärdesgårdstyp, som främst användes omkring gårdar, som skydd mot fiender och vilda djur. Den består av en trögärdesgård, mot vilka höga störrar ställts upp och fästats, korsande varandra, så att gärdesgården i genomskärning ser ut som ett "x".

Trodertun: Vanlig trögärdesgård.

Tun: Gärdesgård. Flera typer finns bl a de ovan nämnda stentun, standtun och trodertun.

Tynne: Samlingsnamn för buskar med taggar och tornar.

Vät: En grund naturlig vattensamling.

Änge: (pluralis: ängen eller ängar. Efter gammalt ängge- änggar med hårt g). Löväng.

BESKRIVNING ÖVER HÄVDADE ÄNGEN OCH ÄNGEN LÄMPADE FÖR
LANDSKAPSVÅRDANDE BEREDSKAPSARBETEN

(Objekten är numrerade i löpande följd från norr till
söder)

Inventeringen har givit vid handen att det för närvarande finns ett drygt hundratal (ca 300 ha) hävdade ängen på Gotland. Av dessa ligger ca 40 st (115 ha) på kyrklig mark. Alvena lindaränge (6 ha) i Vallstena ägs av Svenska Naturskyddsföreningen, Allekvia änge (6 ha) i Endre av Domänverket, Mangsarveänget (3,5 ha) i Ekeby av Bunge Muséum samt Högby äng (2,5 ha) i Hemse och ängset vid Lövsta lantbruksskola (0,6 ha) i Roma av Gotlands kommun. Övriga ängen ligger på privatägd mark.

Som jämförelse kan nämnas att en ängsinventering, som utfördes av professor Bengt Pettersson i början av 1940-talet och en översikt över hävdade ängen på Gotland, som sammanställdes av länsjägmästare Ragnar Melin 1954, redovisar en sammanlagd areal hävdad ängsmark av drygt 700 ha.

Detta visar att arealen hävdad ängsmark minskat med mer än hälften bara under de senaste 20 åren. Om någorlunda stor areal fortsättningsvis skall hävdas är det hög tid att sätta in ökade resurser från samhällets sida. Landskapsvårdande beredskapsarbeten av den typ som föreslås i följande åtgärdsförslag avses medverka till att bevara gotlandsängen i framtiden.

1. Klintängarna, Fårö

Ek karta: Limmorträsk 6:0

Areal: 11,6 ha

Foto: XIX: 18-22

Beskrivning: Överlag tätt igenväxt ängsmark. Den gamla åkern i områdets södra del är en öppen glänta med torrare mark än övriga området. I gläntan växer några låga askar, enar och spretiga hasselbuskar grupperade runt en fri yta i mitten.

Övriga området är fuktigare med tät vegetation av ask, björk, oxel, ungtall, en, hassel, vildapel, nypon, slån, kornell och sly. I norra delen finns mycket asp (bl a en grov jätteasp med grårödbrun bark på huvudstammen. Ursprungliga toppen avbruten, 2 unga sidogrenar bildar nu en kluven topp) och i sydvästra delen överväger ek. Här finns också en hel del ungbjörk. Man kan ännu urskilja de fordom öppna gläntorna och de omkringliggande träd- och buskgrupperna. Det är framför allt gläntorna som är tätt igenväxta med tynne och sly.

Åtgärdsförslag: De gamla gläntorna röjs fram genom att sly och tynne tas bort. I övrigt tas ungtall, huvuddelen av ungbjörken, en del ung- och slyasp samt gamla, torra träd bort. Torra träd med bohål efter fågel sparas dock, liksom den grova praktfulla tallen i östra delen och aspen med kluvna toppen. Hasselgallring. Helst ängeshävd. Annars måttligt bete med nöt.

Angelägenhetsgrad: 1 (Inga hävdade ängen finns på Fårö).

Klass: A

Grupp: 3

2. Kyrkänget, Hall

Ek karta: Hall 6 I

Areal: 1,3 ha

Foto: VII: 15-18, 21

Beskrivning: Änget får betraktas som ett tallänge, då de centrala delarna helt domineras av grova, fina tallar. Buskskiktet under tallarna, som är ganska glest, domineras av hassel i välvårdade buketter (särskilt i norra centrala delen, där marken är småkullig). Utöver hasseln märks ungtall, lönn och rönn.

I västra delen och nordöstra hörnet har ängset ett mer vanligt utseende med unga ekar och askar tillsammans med hassel. I nordosthörnet är det gott om hassel och marken norr därom håller på att växa igen, främst med hassel, men även med unga björkar och tallar samt enbuskar.

Sydöstra delen är en helt öppen, flack slätt med några klappade, relativt grova askar i sydosthörnet.

Ängset är intressant främst genom det centrala talldominerade partiet, som saknar motstycke bland de hävdade ängarna på Gotland.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 2

Grupp: 2

3. Markerna norr och nordväst om kyrkängset, Hall

Ek karta: Hall 6 I

Areal: 3,5 ha

Foto: VII: 17, 19, 20, 22

Beskrivning: Nordvästra delarna är tätt igenväxta med allhandla buskar, främst hassel och ungträd av ek, ask, och t o m lönn samt ungtall.

I marken rakt norr om det hävdade ängset finns mycket tall, men också ett tätt sly- och buskskikt. Den östligaste delen växer igen med främst hassel och en del andra buskar men också med unga björkar och tallar och även enbuskar.

Åtgärdsförslag: Området närmast fornminnena i nordost röjes i enlighet med landsantikvariens anvisningar. I övrigt röjes sly och unga barrträd bort. Hasseln bör gallras en hel del. Där tall dominerar röjs de fram så att samma karaktär som i den hävdade delen kommer fram. Där ek, ask och hassel dominerar friläggs ekar och askar i grupper med hassel i anslutning till dessa. Ängeshävd alternativt måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg och kyrka)

Klass: A

Grupp: 3

4. Hässle, Fleringe

Ek karta: Fleringe 6 L, Bästeträsk 6 M

Areal: 14,6 ha

Foto: XIX: 23-29

Beskrivning: Västra delen, från vägen och ca 100 m in, består av igenväxt ängemark med täta hasselbestånd och glest stående lågvuxna ekar och askar. Askarna står ömsom i små grupper och ömsom ensamma och i allmänhet med "hasselstrumpor". Flertalet askar visar spår av klappning. Ekarna, som är låga och ej särskilt vidkroniga, står ej lika påtagligt grupperade, utan oftast en och en.

Hasseln står i täta buketter tillsammans med en del andra buskar såsom slån, nypon och vildapel.

Området är botaniskt värdefullt och har ett intressant fågelliv med ett flertal häckande arter.

Resten av området, öster om hässlet, har en intressant omväxlande karaktär. Centrala delen består av karg klapperstensterräng, täckt av ett tunt mullager. Här växer några låga vresiga ekar med glesa kronor samt låga tallar och enar.

Heltäckande mossmatta. Vidare österut stiger marken och mulldäcket blir något tjockare. Här är marken mera ängs-
betonad med relativt mycket gräs i fältskiktet, gott om has-
sel, låga tallar och ekar samt enstaka förekommande ask,
björk, apel, en och tynne. Ibland överväger lövträd ibland
tall.

Områdets norra centrala delar är hävdad ängsmark. Här växer
låga ekar, askar (spår av klappning) och snygga aspar (några
med vida ekliknande kronor) i dungar och smågrupper med
gläntor emellan. Ett par större gläntor (slätter) finns också.
Gläntorna slås och betas av får några veckor efter slåttern.
Stora delar av gläntorna står under våren (och milda vintrar)
under vatten, vilket också märks på att flera av trädgrup-
perna står på upphöjda socklar. På ett par ställen i kanten
av vattensamlingarna växer täta videbuskage.

Åtgärdsförslag: Fortsatt öppethållande av ängset genom årlig
hävd. Hässlet närmast vägen lämnas helt orört då växt- och
fågellivet starkt skulle störas vid röjning. Däremot kan
viss röjning och gallring göras i övriga delar av området.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd av den hävdade delen)
3 (för röjning och gallring i delarna
innanför hässlet)

Klass: 2

Grupp: 2

5. Dämba, Fårö

Ek karta: Limmorträsk 6:0

Areal: 3,4 ha

Foto: XIX: 8-13

Beskrivning: Området utgörs av småkuperad igenväxt ängs-
mark. Marken är svagt fuktig i södra delen och blir allt

fuktigare norrut där vatten går i dagen på flera ställen. Södra delen betas av kor och hästar och är relativt öppen. Här växer låga, glest stående ekar, tall (mest ungtall), en hel del en, ungbjörk och taniga, glesa hasslar. Ekarna står mestadels i grupper, vilket också enarna gör. Bitvis har området en tätare träd- och busktäckning, där framför allt sly och tynne, som slån, nypon och hagtorn ökar. Här och var står också några torra, gamla björkar. Norrut blir marken fuktigare och björken allt mer dominerande i trädskiktet. Hasselbeståndet tilltar också medan enen och tallen träder tillbaka. Sydvästra delen har en annorlunda karaktär med glest stående relativt grova ekar, en del ungek och små enbuskar.

Åtgärdsförslag: Sly och tynne röjs bort. Hasseln gallras försiktigt. Ungtall tas bort. Fina exemplar av vuxen tall lämnas. Gamla torra björkar och björksly samt den mesta ungbjörken röjs ur. Ekar lämnas huvudsakligen kvar. - Måttligt bete över hela området.

Angelägenhetsgrad: 1 (Inga hävdade ängsmarker finns på Fårö)

Klass: A

Grupp: 3

6. Ojnaränge, Bunge

Ek karta: Bästeträsk 6 M

Areal: 0,7 ha

Foto: XXIII:11

Beskrivning: Liten öppen glänta med ängskaraktär omgiven av barrskog. I gläntan växer höga granar, fina hasselkvas-
tar, idegran och småbuskar. Marken är övervägande moss-
täckt, men här och var särskilt i sydvästra kanten mot ett
hygge dominerar gräs. Gräset är ej slaget.

I anslutning till gläntan, norr och nordost om, finns forn-lämningar i form av husgrunder.

Åtgärdsförslag: Gläntan hålls öppen (genom successiv slyröjning och hasselgallring) så att den bibehåller den karaktär den för närvarande har.

Angelägenhetsgrad: 3

Klass: 3

Grupp: 4 (förs till grupp 4 med den motiveringen, att det vid upphörande av nuvarande hävd ej är av avgörande betydelse om området övergår till annan mark).

7. Utoje, Fleringe

Ek karta: Fleringe 6 L, Mølner 7 L

Areal: 4,8 ha

Foto: XIX: 30-34

Beskrivning: Kraftigt igenväxt änge. Trädskiktet domineras av låga enar med inslag av ask, asp, björk, tall, idegran och en. Bland buskarna dominerar hasseln helt. Apel, slån, nypon och kornell finns också.

Man kan ännu skönja ängets forna karaktär genom att träden och buskarna står i smågrupper och större dungar med öppnare gläntor emellan. Dessa är dock på god väg att växa igen med sly och tynne.

Här och där finns smärre vattensamlingar av vilka flertalet antagligen torkar ut sommartid. I anslutning till dessa ökar inslaget av björk och även asp.

Under det tunna mullagret består marken av klappersten.

Norr om de igenväxta markerna finns ett litet (ca 100x150 m stort) område, som är uppräjt och betas av får.

Åtgärdsförslag: De gamla gläntorna röjes fram genom att sly och tynne tas bort. En försiktig gallring bland träd och hasselbestånd kan göras, så att gamla torra exemplar tas bort. En skyddande tät bård lämnas kvar mot åkermarkerna mot ängat. Eftervård genom ängeshävd alternativt måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 2

Klass: A

Grupp: 3

8. Bunn, Bunge

Ek karta: Bunge 7 N

Areal: 4,5 ha

Foto: III: 1; XII: 26,27

Beskrivning: Änge av helt annan karaktär än vad som är vanligt på Gotland. Det verkar snarare röjd, välskött skogsmark än änge. Inga slåttergläntor finns. Marken är svagt kuperad och sluttar från sydväst mot nordost. Marken är täckt av mossor och bitvis av lingon och t o m blåbär.

Trädskiktet domineras helt av gran, de flesta grova och välvuxna. Tämligen rikligt förekommer också idegran. Den senare förekommer både i busk- och trädform. Några enstaka björkar och askar konkurrerar med granen och idegranen.

I det öppnare partiet uppe vid vägen i sydväst finns en hel del ask. Hasseln bildar täta dungar och buketter över hela området. Andra förekommande buskar är apel och en.

Flertalet av hasselbuskarna inne i ängst står på upphöjda socklar. Fenomenet för tankarna till ett alkärr, där träden står i vatten under vårfloden. I detta område är det dock omöjligt att tänka sig, att här skulle stå eller ha stått vatten, då området ej ligger lågt i förhållande till omgivningen. Dessutom fördrar inte hasseln vatten, så att den skulle klara att stå översvämmad på sådant sätt.

Upp mot gården glesnar vegetationen ut och får en annan öppnare karaktär. Här växer tall, ask, hassel, apel och några enbuskar.

Området är örtrikt i och med att här trivs både ängsväxter och skogs- och lundväxter. Liljekonvalj bildar enorma mattliknande bestånd i de centrala delarna.

Området röjdes nyligen ur något genom AMS' försorg. I övrigt hävdas det genom att markägaren successivt håller efter hasseln och eventuellt uppkommande sly genom gallring och röjning.

Åtgärdsförslag: Fortsatt hävd som hittills.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 2

Grupp: 1

9. Änge nordväst om Elinghems ödekyrka

Ek karta: Elinghem 8 H

Areal: 2,1 ha

Foto: VI: 13-16

Beskrivning: Flackt, hävdat änge med ett trädskikt av ek, ask, björk och enstaka tall. I buskskiktet förekommer framför allt hassel. Träden och buskarna växer huvudsakligen samlade i större dungar eller i smågrupper. Ekar och tallar står ibland ensamma, men eken har oftast "hasselstrumpa". Mellan dungar och lövvastar ligger ett antal smärre slättergläntor och ett par större "braidreum". Ängset är tämligen fuktigt och här och var förekommer småvatar. Ängset är välhävdat och slätter sker ända intill trädstammarna och inne i de större dungarna. Området har ingen påtaglig örtrikedom.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Möjligen kan unga askar hamlas.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg och turistmål)

Klass: 2

Grupp: 2

10. Betesmark öster om föregående

Ek karta: Elinghem 8 H

Areal: 1,1 ha

Foto: VI: 17, 18

Beskrivning: Flack betesmark med dominerande ek och inslag av tall. Ekarna är lågvuxna men relativt vidkroniga. En hel del tynnesbuskar och sly börjar växa upp över hela området. I norra delen finns ett par vätar.

Åtgärdsförslag: Sly- och tynnesröjning. Måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg och turistmål)

Klass: Betesmark

Grupp: 5

11. Kyrkänget, Elinghem

Ek karta: Elinghem 8 H

Areal: 1,1 ha

Foto: VI: 11, 12

Beskrivning: Marken närmast runt Elinghems ödekyrka är ett litet hasselrikt hävdad änge. Trädsiktet utgörs av grova fina ekar och askar oftast med hasselstrumpa. Askarna bildar smärre grupper om 2-3 träd med hasselbuskage vid basen, medan eken växer mer eller mindre ensam. Mellan träden och trädgrupperna växer ett stort antal fina hasselruggar. De träd- och buskfria gläntor som finns är mycket små.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. En del hassel och sly, som växer närmast kyrkan kan tas bort, så att kyrkan blir mer frilagd.

Angelägenhetsgrad: 1 (turistmål)

Klass: 3

Grupp: 2

12. Prästänget, Elinghem

Ek karta: Elinghem 8 H

Areal: 6,8 ha

Foto: VI: 7,8

Beskrivning: Ej längre hävdad ängsmark. Tall, ek, ask och björk står glest spridda över området tillsammans med spar- samt förekommande glesa hasselbuskar och några andra småbuskar. Ungträd och sly står i anslutning till träddungar. I nordvästra delen (vid skolan) finns ett hasselbestånd med relativt fina hasselbuketter.

Åtgärdsförslag: Rövning av sly och buskar på alla fria ytor. Sly bör även rensas ur dungarna, liksom en del torra, fula gamla träd. Hasselbeståndet i nordväst snyggas upp genom försiktig gallring. - Måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 3

13. Prästänget, Rute (Vallaängen)

Ek karta: Fardume träsk 8 M

Areal: 1,9 ha

Foto: XVII: 12-16

Beskrivning: Området är nyligen röjt. Dock har en hel del småsly kommit upp sedan dess. En hel del älggräs växer också över stora delar av det röjda området. Någon hävd kan det alltså inte ha varit i området sedan rövningen. Marken är svagt, svagt kuperad med några små våtar. Ek, ask och en hel del hassel växer över området. Någon på-

taglig grupp- eller vastbildning kan ej skönjas utan träden och buskarna står relativt jämnt strödda. Några smärre gläntor och någon litet större kan emellertid urskiljas. Söderut tättnar vegetationen till igenväxt ängesmark (0,7 ha) med täta hasselbestånd, några ekar och askar, enstaka gran, unggran och tall samt sly och tynne i gläntorna.

Åtgärdsförslag: Området söder om det nyligen röjda röjs och gallras. Det gäller att bevara den gamla fördelningen mellan träd- och buskgrupper och gläntor, som ännu kan skönjas i det igenväxta området. Sly och tynne, gran och tall röjs bort medan ek, ask och det mesta av hasseln lämnas kvar. Bara fula, torra exemplar av hassel gallras bort. Slyröjning i den tidigare röjda delen. Ängeshävd eller bete över hela området.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 3 (det igenväxta området)

5 (det röjda området)

14. Ekebys, Stenkyrka

Ek karta: Elinghem 8 H

Areal: 1,9 ha

Foto: VI: 3-6

Beskrivning: Ekebysänget är ett öppet, tämligen flackt, ekdominerat änge, som nyligen röjts ur i trädskiktet. Marken är svagt fuktig och här och var över ängesytan skjuter smärre stenblock i dagen. Träd och buskar är ganska glest spridda och är ej påtagligt fördelade i grupper och dungar. I anslutning till ojämnheter i marken finns några dungar och smågrupper. Några gläntor finns.

Förutom ek, förekommer i ängset också ask, hassel, vildapel och enstaka alm, björk och tall.

Ekarna, som är grova och välväxta, står i allmänhet ensamma, glest spridda över området. De glesa hasselbuskarna står ibland intill några träd i smärre grupper, men lika ofta i fritt växande buketter.

En lövvast av ask och hassel intill en stainvast bildar gräns mot skogen i nordost.

Ängset är tämligen skuggigt och fältskiktet högvuxet med mycket gräs. I östra delen och ned mot vägen finns mängder av älgört.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Slyröjning bör göras i sydöstra delen, intill vägen. Unga askar kan gärna klappas.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: 2

Grupp: 2

15. Markerna norr och öster om ängset vid Ekebys

Ek karta: Elinghem 8 H

Areal: 3,5 ha

Foto: VI:6

Beskrivning: Igenväxta ängsmarker med grova, vackra ekar, ask, alm, björk, tall och mycket hassel. Bitvis gott om smågran.

Åtgärdsförslag: Området får vara ädellövträdsdominerad lövskogslund. Alla barrträd röjs bort och hålls efter genom kontinuerlig gallring.

Alternativt kan marken röjas till betesmark, så att barrträd och sly tas bort, hasseln gallras och ungträd samt fula, torra träd tas bort, så att man gynnar de grövre, fina exemplaren av ek, alm och ask, och får fram en ädellövträdsdomine-

rad beteshage med täta hasselruggar intill och mellan träden. Rójningen kan göras på samma sätt som en ängsrójning. Måttligt bete med nöt.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 3 (alt 2) 4 (alt 1)

16. Änge vid muséet, Stenkyrka

Ek karta: Stenkyrka 8 G

Areal: 0,7 ha

Foto: V : 36, 37, VI: 1, 2

Beskrivning: Litet hävdad änge med en öppen storglanta i norra delen. En praktfull, vidkronig ek står i gläntan. Centrala delen av ängset är svagt kuperad och bevuxen med några grova ekar, unga askar, björk och hassel. Den flacka sydligaste delen av ängset är en öppen glanta med enstaka ungask och tanig hassel, avgränsad från övriga ängset av ett grunt dike och en björkvast. I västra hörnet har det kommit upp alldeles för mycket sly. Ut mot vägen begränsas ängset av en tunn vast med några hamlade askar och hassel.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Slyuppslaget i västra hörnet röjs bort. Hasslarna behöver huggas in. Unga askar klappas.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: 3

Grupp: 2

17. Lövskogsområde vid Stenstugu, Stenkyrka

Ek karta: Stenkyrka 8 G

Areal: 10,2 ha

Foto : -

Beskrivning: Igenväxt ängsmark som övergått till lövskogslund. Marken är svagt kuperad. Eken dominerar i trädskiktet, men där växer också gott om ask och björk samt spridda tallar. Täta hasselbestånd, samt tynne och apel är det man främst lägger märke till i buskskiktet. En del sly finns också. Genom området går ett par lättframkomliga stigar.

Åtgärdsförslag: Området lämnas orört, för att få utvecklas vidare som slutet lövskogsbestånd. Möjligen kan litet sly längs stigarna röjas bort för att öka framkomligheten. Barrträd bör gallras ut.

Angelägenhetsgrad: 1 (att beståndet ej gallras mer än som sagts ovan).

Klass: A

Grupp: 4

18. Norrbys, Othem (Ekarve)

Ek karta: Västninge 8 I, Lärbro 8 K

Areal: 1,3 ha

Foto: XXIII: 12-14

Beskrivning: Överlag flackt änge med här och var uppskjutande block eller smärre blocksamlingar, som troligtvis är fornlämningar av skilda slag. En delvis överväxt stenvast sträcker sig genom ängst i nord-sydlig riktning. I anslutning till denna växer ek, några askar, hassel, brakved och sly av rönn, oxel och ek.

Ängst har en öppen karaktär med låga ekar glest spridda över hela ytan. Ekarna växer på flera ställen i smågrupper om 2-3 exemplar i varje grupp. Lika vanlig som eken är björken, som uteslutande växer gruppvis. Björkarna är i allmänhet tämligen späda och växer tillsammans 3-5 i varje grupp. Enstaka ask finns också samt asp bl a i en stor dunge i norra delen tillsammans med kornell, rönn, ungbjörk, ek och hassel.

Hasslarna är låga och bulliga till formen och växer oftast som fristående spridda ruggar. I några fall förekommer de som strumpor vid träd och trädgrupper. Vanligare är dock att strumpor bildas av sly och småbuskar.

I östra delen, där hävden är något eftersatt, växer grupper av ungek, björk och ask, någon enstaka med hasselstrumpa. Längst i öster växer en hel del tall och en. En del sly börjar komma upp här.

Lövvastar omger hela ängset.

Ängset är örtrikt, särskilt vad gäller orkidéer, där ett 10-tal arter noterats.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Slyröjning i östra delen.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 3 (för övriga åtgärder)

Klass: 2

Grupp: 2

19. Nygranne, Lummelunda

Ek karta: Björkume 8 F

Areal: 2,8 ha

Foto: XXIII: 15, 16

Beskrivning: Igenväxt hagmark (tidigare ängsmark). Trädskiktet består huvudsakligen av grova, praktfulla ekar, men även alm och ask finns. Täta hasselbestånd, vildapel och asksly bildar ett tätt buskskikt.

I nordvästra delen mer öppen karaktär. Här växer tall, en, ek, slån och nypon.

I norra delen är det tätt igenvuxet av björk - mest ungbjörk och sly.

Åtgärdsförslag: Sly röjs bort över hela området. Gallring av hasseln och bland träden så att torra, fula exemplar tas bort. I norra delen kan huvuddelen av ungbjörken fällas.

I nordvästra delen lämnas ek, tall och en huvudsakligen kvar. - Måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 3

20. Kyrkänget, Lummelunda

Ek karta: Björkome 8 F, Lummelunda 9 F

Areal: 3,2 ha

Foto: II:25-27

Beskrivning: Hävdad flackt änge med ask som dominerande trädslag. Alla askarna är nyklappade. De relativt få, glest stående ekar, som växer här, höjer sig markant över de låga askarna. Askarna står till övervägande del i smågrupper om 3-4 träd med glesa "hasselstrumpor" vid basen. Hassel förekommer även i fristående buketter.

På sina ställen påträffas vildapel, särskilt i de tätare dungarna längs östra gränsen. Dessa dungar består i övrigt av hassel och ungask.

Den västra kilen (alldeles norr om kyrkan) är en helt öppen yta.

Längs gränsen mot åkern i sydost löper en gles vast, som är flera rader bred, så att den gör ett tätare intryck. Öster om den hävdade ängesytan utbreder sig igenväxt ängsmark med täta hasselbestånd.

Ängat förefaller välhävdad. Bland de något tätare dungarna längs östra gränsen är det dock sämre slaget, men huvudsaken är att man håller slyet borta.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Den igenväxta sydligaste delen (0,2 ha) röjs upp och tas in i den hävdade arealen. Sly hålls kontinuerligt borta i och omkring dungarna längs östra gränsen.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 2

Grupp: 2

21. Lundbjers, Lummelunda

Ek karta: Lummelunda 9 F

Areal: 0,8 ha

Foto: XIII: 3, 5, 6

Beskrivning: Litet änge, som ligger direkt i anslutning till gården. Marken är svagt småkullig och i södra delen ligger en husgrund och en samling relativt grova block. Ek, alm och ask bildar ett glest trädskikt. Askarna och almarna står i smärre grupper (oftast 2 och 2) tillsammans med hassel, medan de fåtaliga ekarna står ensamma. En grov, vidkronig ek står i norra delen med 3-4 m till närmaste hasselbuske. Askarna är tämligen nyklappade.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

22. Igenväxt ängsområde söder om Lundbjers, Lummelunda

Ek karta: Lummelunda 9 F

Areal: 9,5 ha

Foto: XIII: 4

Beskrivning: Områdets norra och östra delar har en relativt öppen karaktär med ask, ek, björk och hassel i glesa dungar. Tynne och sly gör dock dungarna tätare nedtill och breder också ut sig i de öppnare gläntorna. Marken i glän-

torna är tuvig med högt vildvuxet gräs.

Ris och avsågade träd från någon tidigare röjning ligger samlade i högar här och var.

Området tättnar alltmer mot väster. En hel del tall, enstaka aspar (några grova, fina exemplar) och vildapel tillkommer. Buskskiktet är tätt med bitvis täta hasselbestånd och bitvis mest tynne och småbuskar.

På sina ställen står välväxta vidkroniga ekar.

Åtgärdsförslag: De flesta tallar, all tynne och sly, ungasp och ungbjörk röjes bort. En gallring bland de äldre träden och i hasselbestånden måste också göras. Kvarvarande träd och buskar skall lämnas i dungar och grupper. Träd och buskar som växer längs en stenvast lämnas kvar. Eftervård genom ängeshävd alternativt måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (syns väl från landsvägen)

Klass: A

Grupp: 3

23. Glästäde, Lärbro

Ek karta: Othem 9 K

Areal: 9,5 ha

Foto: III:8

Beskrivning: Området, som varit igenväxt ängsmark har i vinter röjts upp av AMS till fårbetesmark. Ek dominerar i trädskiktet framför ask och mer sparsamt förekommande asp, som i sydöstra delen bildar ett bestånd med höga, fina exemplar. Några taniga urgallrade hasselbuskar står spridda här och där över området.

Åtgärdsförslag: Fårbete

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: Betesmark

Grupp: 5

24. Busarve, OthemEk karta: Othemars 9 IAreal: 5,4 haFoto: III:9

Beskrivning: Detta område har röjts av AMS under de båda senaste vintrarna.

Svagt kuperad, ojämn mark, som sluttar något mot söder. Träden - ek, ask (nyklappad) och enstaka tall och björk - är glest spridda över ytan. Askarna står ibland två och två och har i några fall hasselstrumpa. Hasseln växer dock oftast i fristående, spridda bestånd.

På sina håll står träden i viss mån samlade i stora glesa dungar, så att några litet större gläntor bildas, vilka ändå sällan är helt träd- eller buskfria. Apel, unga idegranar, små hagtornsbuskar och brakved finns också. Sedan röjningen avslutades har föga eftervård skett, varför sly av fr a ask, ek, asp och brakved växer över hela området. Området är örtfattigt.

Åtgärdsförslag: Slyröjning, därefter eftervård genom ängeshävd eller måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 5

25. Igenväxt ängesmark öster om föregåendeEk karta: Othemars 9 IAreal: 6,8 haFoto: XXIII: 17

Beskrivning: Tätt igenväxt ängesmark. Här växer ek, ask, tall, gran, björk, asp, hassel, apel och diverse buskar.

Åtgärdsförslag: Gläntor röjs fram genom busk- och slyröjning och försiktig trädgallring. All asp kan tas bort, om de inte är grova och välväxta. Gran kan tas bort undantagslöst. Enstaka tallar kan lämnas. Hasselgallring. Ek, ask, björk och hassel, som lämnas kvar, skall stå grupperade i större och mindre dungar runt öppna gläntor. Eftervård genom måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 3

26. Hammarsänget, Hellvi

Ek karta: Kännungs 9 L

Areal: 3,4 ha

Foto: VI: 24-34

Beskrivning: Vålövdat, ekdominerat änge med stora flacka slätter kantade av vastar, dungar och grupper av träd och buskar. Den mosaikartade ängskaraktären med smågläntor mellan spridda träd- och buskgrupper finns också representerad, även om de stora slätterna dominerar i detta relativt vidsträckt änge.

Förutom ek finns i trädskiktet en del ask samt enstaka björk, oxel och rönn. Buskskiktet består främst av hassel med inslag av hagtorn och vildapel. Hasseln förekommer endast undantagsvis i fristående buketter. Däremot förekommer den rikligt tillsammans med träden i dungar och vastar. En grov ängsbåns (tall) finns i södra delen.

Några relativt stora vätar finns i ängets norra del.

Västra delen är igenslyad. Här växer förutom sly mest ask, men även ek och björk, gran och tall.

Hammarsänget är mycket tilltalande till sin karaktär med praktfulla vidkroniga ekar och stora öppna gläntor.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd på den hävdade arealen. Vid eventuell uppröjning av den igenväxande västra delen tas sly och all barrskog bort. Ek och ask lämnas kvar - i grupper - med hasselstrumpor. Försiktig hasselgallring.
Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 3 (för övriga åtgärder)

Klass: 1

Grupp: 1 (änget) 2 (den ohävdade västra delen)

27. Othemars, Othem

Ek karta: Othemars 9 I

Areal: 0,7 ha

Foto: VII: 23,24

Beskrivning: Ett litet, hävdad änge, som ligger alldeles intill gården. Marken är småkullig med ett par överväxta gropar och några större gläntor finns ej.

Ett antal grova ekar, några björkar och tallar, någon ask och enstaka granar samt hassel står spridda över området utan någon påtaglig grupp- eller vastbildning. Ett par smärre hasselvastar finns dock.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

28. Korsänget, Othem

Ek karta: Othem 9 K

Areal: 4,8 ha

Foto: VI: 19-23

Beskrivning: Den smala nordöstra delen är en flack, svagt sluttande (fr öster mot väster) helt öppen ängsyta. Den

kantas av en vast med asp, ask, björk, apel och hassel mot åkern i norr och av en dubbel bård av asp, ask (flera med "hasselstrumpa"), hassel och en mot åkern i söder. Uppe vid vägen längs i nordost står några mäktiga aspar. Västra och nordvästra delarna av ovannämnda område har karakteristisk ängsprägel med små grupper med asp, ask, björk och hassel samt några tallar. Även om en del lövträd står ensamma har de i allmänhet "hasselstrumpa".

Centrala delen av området är en öppen, flack björkdominerad ängsmark. Björkarna står samlade i små grupper om 3-5 i varje grupp med glesa hasselstrumpor. I övergången mellan den smala nordostdelen och centrala ängset finns, längs den gamla vägen, en lövvast med ask och hassel. I västra delen finns det gott om tall.

Hela södra delen, söder om den streckade linjen, är ej slaget 1972. Här börjar slyet komma upp i det täta fjolårsgräset.

Ängset i övrigt är välhävdat. Intressant är det rena björkängset i de centrala delarna och tallängeskaraktären i västra delen, samt att buskskikt i stor utsträckning saknas, vilket förlänar ängset en mycket öppen karaktär.

Ängset är örtrikt och innehåller ett stort antal av de vanligaste ängsväxterna.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Slyröjning i södra delen. Det vore tacksamt om slåtter kunde återupptas ända ned till åkern i söder och gärna ca 20 m längre västerut.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 1 (för övriga åtgärder)

Klass: 1

Grupp: 1

29. Kyrkänget, Martebo

Ek karta: Martebo 9 G

Areal: 2,0 ha

Foto: XVIII: 19-21

Beskrivning: Norra delen är välhävdad öppet änge med glest spridda träd och buskar. Träden - ask, ek, oxel, björk och gran - står ej i grupper och saknar hasselstrumpa. Hassel finns dock i ängset, men växer i spridda buketter. Några unga idegranar finns också.

Södra delen är ej lika välhävdad. Det är dåligt slaget in- till träd och buskar och en del stubbskott och sly kommer upp i gläntorna. Områdets öppna del domineras av spridda hasselbuketter. I östra delen finns björk, ask, gran och unggran. Två stora bokar står vid vägen in till prästgården och i sydligaste delen av ängset finns ett bestånd av idegransplantor.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Unggran, sly och stubbskott tas bort. Om det är möjligt bättre slåtter in- till träd och buskar.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg och kyrka)

Klass: 3

Grupp: 2

30. Björkeskogs, Martebo

Ek karta: Martebo 9 G

Areal: 3,3 ha

Foto: V:32-35

Beskrivning: Hasselrikt, hävdad änge med svagt kuperad mark. Några svackor är vattenfyllda vätar. I nordöstra delen finns ett par storgläntor. I övrigt är gläntorna små. Ett stort parti i ängsets centrala del är så pass tätt bevuxet av hasselruggar mellan träden (dock utan att vara igenvuxet) att gläntor så gott som saknas där. I västra delen löper två lövvastar parallellt tvärs igenom ängset - troligen har här i gamla tider gått en väg.

Änglet är bevuxet med ask, ek, björk, hassel, apel och tall, varav de båda sistnämnda i enstaka exemplar. Ask och björk står oftast i större eller mindre grupper tillsammans med hassel. Den senare förekommer också i fristående kraftiga ruggar och som strumpa på de vanligtvis ensamstående ekarna. I södra, västra delen finns ett flertal vildaplar i ett trädgårdsliknande parti.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Några förekommande småtallar och enbuskar tas bort. Hasslarna behöver huggas in.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: 2

Grupp: 2

31. Kyrkebys, Stenkyrka.

Ek karta: Martebo 9 G

Areal: 2,4 ha

Foto: XVIII: 22,23

Beskrivning: Fårbetat område, där man dock ännu kan skönja en viss ängeskaraktär. Några grova ekar växer tillsammans med ask - varav de flesta unga, spensliga - tall, björk och enstaka gran. Hassel finns också och växer relativt tätt i den centrala delen. Några av dem har kvar den fina vasformen.

I södra, östra delen finns ett par stora gläntor, som slås. I dungarna runt dessa gläntor växer ask, ek, vildapel och hassel samt en del sly och småtynne.

Mot åkern i öster finns en gles lövvast.

Åtgärdsförslag: Gran, unggran, sly och tynne tas bort. För-siktig hasselgallring och inhuggning. Träd som står och trängs med de grova ekarna gallras bort. Taniga ungbjörkar fälls. Fortsatt bete och successiva slyröjningar.

Angelägenhetsgrad: 2

Klass: Betesmark

Grupp: 5

32. Långome, Othem

Ek karta: Othem 9 K

Areal: 1,8 ha

Foto: XXII: 15-17

Beskrivning: Talllänge med glest stående grova tallar, en hel del ungtall, enbuskar, sly och enstaka unggran. Några björkar finns också. I östra delen växer kraftigt tämligen högt asksly, björksly, unggran och enstaka vildapel bland de glest växande grova tallarna. Området betas troligen.

Åtgärdsförslag: Lövsly och unggran röjes bort. Gallring av ungtall. Eftervård genom bete och borttagande av sly efterhand som det kommer igen.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 3

33. Laxarve änge, Boge

Ek karta: Slite 10 K

Areal: 5,3 ha

Foto: VI: 35,36, VII: 1-14

Beskrivning: Hävdad ek-askänge med ett markant björkinslag och mycket hassel. Förutom ek, ask och björk finns även en-

staka grova aspar. Ställvis i västra delen växer en hel del unggran. Spridd förekomst av vildapel.

Träden och buskarna står tillsammans i utpräglad gruppbildning, med omväxlande stora och små gläntor emellan. Riktigt stora slätter saknas. Hassel förekommer överallt tillsammans med träden, vare sig dessa står i grupper eller mer ensamma. Här och var löper täta hasselvastar ofta med inslag av ek och ask. Genom centrala delen av ängset går en gammal väg omgiven av en dubbel lövvast med huvudsakligen ask och hassel. Några friväxande hasselruggar finns också. Huvuddelen av hasselbeståndet i ängset är något ovårdat. Några husgrunder finns i norra delen med lövridåer växande intill stenvastarna.

Ängset är överlag tämligen fuktigt och här och var går vatten i dagen i form av vatar.

Ängset omges av igenväxningsmarker i söder och väster, av en mindre körväg i norr och en åker i öster. Som gräns mot åkern fungerar en stenvast med en lagom tät ridå av björk, ask och hassel.

Vid besöket i juli var ängset till hälften slaget. Trots det fick man en god uppfattning om att ängset tillhör de artrikare.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Hasseln gallras försiktigt. En del sly i form av stubb- och rotskott, som finns på sina ställen tas bort. Unggranen tas bort i västra delen.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 1 (för övriga åtgärder)

Klass: 1

Grupp: 1

34. St Klintegårde, Väskinde

Ek karta: Väskinde 10 F

Areal: 2,1 ha

Foto: XVIII: 10-12

Beskrivning: Området, som betas av hästar, sluttar från vägen svagt mot väster. Östra delen är en stor öppen yta med några enstaka askar uppe vid vägen. Markytan var på eftervintern starkt betes- och trampskadad. Jorden låg så gott som helt bar med några uppstickande stenblock här och var. Västra delen har karaktär av igenväxt änge med ek, ask, enstaka tall och björk stående i smågrupper eller solitärt tillsammans med en hel del hassel och tynne. Hästarna förmår inte hålla gläntorna fria från tynne och sly. Längs västra gränsen, mot åkern, sträcker sig en tät lövbård med ungek, björk, apel, hassel, tynne och asksly.

Åtgärdsförslag: Sly- och tynnesröjning i västra delen, jämte en försiktig hasselgallring.

Angelägenhetsgrad: 2

Klass: Betesmark

Grupp: 5

35. St Klintegårda, Väskinde

Ek karta: Väskinde 10 F

Areal: 1,1 ha

Foto: XXIII: 18

Beskrivning: Området är bitvis tätt igenvuxet, bitvis av öppnare karaktär. Trädsiktet domineras helt av ask, som övervägande står i grupper men även solitärt. I allmänhet växer taniga hasselbuskar i nära anslutning till träden. Vildapel förekommer mer sparsamt. Hela området sluttar från vägen ned mot åkern.

I området finns en mycket välbevarad svärdslipningssten.

Åtgärdsförslag: Bortröjning av tynne, sly och hassel i de forna gläntorna. I övrigt kan fula, torra exemplar av ask och hassel gallras ur, men gruppbildningen får ej förstöras. - Måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 3

36. Rings, Hejnum

Ek karta: Hejnum 10 H

Areal: 2,6 ha

Foto: XVIII: 24-29

Beskrivning: Flackt, öppet änge, som troligen hävdas endast genom bete. Södra delen är mycket öppen med spridd förekomst av björk, enstaka tallar och enar, ask, vildapel och hassel.

I norra delen växer ek, hamlad ask och några björkar i smågrupper och dungar. Hassel, ett antal grova kvastar, finns också, dock inte som hasselstrumpor vid träden. Enstaka tallar och aplar växer också i dungarna. Smärre gläntor ligger mellan dungar och trädgrupper.

Åtgärdsförslag: Fortsatt öppethållande genom bete.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: Betesmark

Grupp: 5

37. Boänget, Lokrume

Ek karta: Lokrume 10 G

Areal: 4,6 ha

Foto: XII: 28-31

Beskrivning: Ett relativt stort hävdad änge med över-

välgående ek, ask och hassel. I södra delen växer några björkar och på något ställe finns enstaka gran.

Träd och buskar står förhållandevis tätt i detta änge, ibland tillsammans i typiska ängesgrupper men oftare enstaka eller med några meter emellan. De välskötta, täta hasselbuskarna står spridda i smärre grupper eller enstaka. De växer även som "strumpor" på träd eller tillsammans med dessa i små dungar.

På att träden ej är så påtagligt samlade i grupper och vastar är gläntorna i allmänhet små i detta änge. Emellertid finns ett par storgläntor - den ena i norra delen och den andra i östra delen, vilka är så gott som helt träd- och buskfria.

Marken söder om det hävdade ängset (4,0 ha) börjar växa igen. Sly och tynnesbuskar invaderar de gamla gläntorna och hasslarna ser yviga och ovårdade ut.

Östligaste delen har ej slagits på ett par år, vilket högvuxet gräs och en späd slymatta skvallrar om.

Ängset används som festplats med utedansbana, stånd, torr-dass m m. Marken är mycket sliten i anslutning till dessa anordningar, som ligger i ängsets västra del. I övrigt är ängset frodigt med ett högvuxet gräsdominerat fältskikt.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Marken söder om ängset röjs upp, så att sly och tynne tas bort från de gamla gläntorna. Gran huggs ur. Hassel gallras. Vissa taniga ungträd kan fällas.

Östra delen av ängset röjs på sly, varefter slätter återupptages där.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: 2

Grupp: 2

38. Lauks, Lokrume

Ek karta: Lokrume 10 G

Areal: 12,8 ha

Foto: XII: 32

Beskrivning: Tätt igenväxt ängsmark, där ek, ask och hassel efter hävdens upphörande fått svår konkurrens av ungbjörk, sly, tynne och unggran. Unggran och ungbjörk växer ej över hela området, men står desto tätare, där de förekommer.

Åtgärdsförslag: Området röjs till betesmark, då det troligen är väldigt svårt att återställa det till änge. I största möjliga mån förfars dock på samma sätt som vid ängesröjning.

Angelägenhetsgrad: 2

Klass: A

Grupp: 3

39. Vis, Väskinde

Ek karta: Väskinde 10 F

Areal: 0,8 ha

Foto: XVIII: 5,6

Beskrivning: Av AMS nyligen röjt änge, som övergått till betesmark. Dock finns ytligt sett ännu något av ängskaraktären kvar. Ek, varav några grova exemplar, ask och björk är glest spridda över området, tillsammans med en hel del fina hasselruggar. Enstaka aplar och nyponbuskar finns också. I smågläntorna mellan träd och buskar har rot- och stubbskott slagit upp. Mot åkrarna i väster och söder avgränsas betesmarkerna av glesa bårder med hassel och ungträd av ask och björk.

Åtgärdsförslag: Sly- och tynnesröjning. Eftervård helst genom både slätter och bete, så att inte slyet så fort kommer tillbaka.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: Betesmark

Grupp: 5

40. Igenväxande ängsmark öster om föregåendeEk karta: Väskinde 10 FAreal: 1,7 haFoto: XVIII: 7-9

Beskrivning: Området, som troligen betas, domineras av björk, som i sydöstra hörnet står tätt, tillsammans med en del fina tallar. I övrigt förekommer tallen sparsamt över området med några spensliga exemplar jämte enstaka askar och glesa hasselruggar. De trädfria gläntorna invaderas av sly och småtynne. Östra delen har mer ängeskarakter med några fina ekar och rikligt med hassel, varav flera fina buketter. Här finns också några smärre vätar.

Åtgärdsförslag: Allt sly och tynne röjs bort från gläntorna. Försiktig gallring bland björk och tall. Hasslarna i östra delen gallras. Eftervård helst genom både slåtter och bete. Om det bara blir bete måste slyröjning ske kontinuerligt.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)Klass: AGrupp: 341. Högården, HejnumEk karta: Hejnum 10 HAreal: 2,6 haFoto: V: 28-31

Beskrivning: Vålhävdad änge, som sluttar svagt från öster mot väster. I östra delen är marken tydligt terrasserad (förmodligen gamla strandvallar) och där är träd- och busktäckningen störst. Här växer ek, klappad ask och välvårdade

hasselruggar enstaka eller i små grupper. Eken förekommer oftast som solitär, medan ask och hassel endast i undantagsfall står helt ensamma. En och annan trädformad vildapel växer också här.

Västra delen är en flack, öppen slätt kantad av ett par stora dungar med ek, ask, björk, täta hasselbuketter och enstaka tall. Den södra av dessa dungar står i anslutning till ett kärrartat ängsparti.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 1

Grupp: 1

42. Igenväxta ängsmarker intill Högården

Ek karta: Hejnum 10 H

Areal: 2,5 ha

Foto: XXIII: 21

Beskrivning: Norr om ängets östra del är marken igenväxt med främst hassel och slybjörk.

Väster om ängset fortsätter prästgårdens marker ytterligare en bra bit. Hela denna västra bit är igenväxt ängesmark med ask, ek, asp och ett tätt buskskikt av hassel, sly, tynne och smågran.

Åtgärdsförslag: Det norra området kan lämnas som det är som en bred vindskyddsbård mot åkern och de öppna markerna kring gården. I det västra området tas sly, unggran och tynne bort. Försiktig gallring i hasselbestånden. Torra, fula träd tas bort (om de ej har bohål för skogsfågel). Unga askar klappas eventuellt. Eftervård helst genom ängeshävd, annars måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 3

Klass: A

Grupp: 3

43. Skäggs, Väskinde

Ek karta: Väskinde 10 F

Areal: 5,0 ha

Foto: XVIII: 16-18

Beskrivning: Öppen fårbetesmark med glest stående ekar spridda över området. Ekarna är huvudsakligen samlade i stora glesa dungar, men växer även helt fritt i den öppna centrala delen. Enstaka glesa hasselbuskar finns och över hela området växer småsly och tynne. Här och var växer någon spenslig björk. I sydöstra delen är träd- och buskvegetationen betydligt tätare med ett tätt bestånd av ung-
björk växande tillsammans med småsly, tynne, enstaka enar och några ekar.

Åtgärdsförslag: Sly- och tynnesröjning över hela ytan, vilket främdeles får göras efterhand som slyet kommer tillbaka. Fortsatt bete.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: Betesmark

Grupp: 5

44. Sles, Boge

Ek karta: Sles 11 K

Areal: 0,9 ha

Foto: VII: 25-28

Beskrivning: Litet, hasselrikt ek-ask-änge med inslag av enstaka björk. En gran finns. Marken är flack och sluttar svagt mot norr. Några smärre stenblock och andra ojämnheter döljs av buskar och träd.

Träden och buskarna står i små grupper harmoniskt fördelade över området. De mellanliggande slåttergläntorna är små - de största endast omkring 10 meter i diameter.

Tunna lövvastar med främst hassel avgränsar ängset från omgivande åkermarker i öster, väster och norr och från vägen i söder. Några smärre vastar finns också inne i ängset.

Ängset är välhävdat och har en välplanerad fördelning mellan större och mindre trädgrupper och mellanliggande gläntor, men är ej särskilt örtrikt.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Granen tas bort. En försiktig gallring av ungträd, för att gynna de vuxna träden. Hasseln kan huggas in på sina ställen.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 3 (för övriga åtgärder)

Klass: 2

Grupp: 2

45. Sles, Boge

Ek karta: Sles 11 K

Areal: 1,2 ha

Foto: VII: 29, 30

Beskrivning: På södra sidan vägen finns ett igenväxt ängsområde. Ek, ask och hassel står ännu kvar i sin forna grupp- och vastbildning. Mellan dessa och de öppnare gläntorna, som också ännu kan urskiljas, har ungtall, gran, en, ungbjörk, tynne och sly vuxit upp.

Åtgärdsförslag: Bortröjande av all gran, tall och ungbjörk

och allt tynne och sly. Försiktig gallring i hasselbestånden, så att välvårdade buketter framkommer. Framhävande av ek-ask-hasselgrupper med gläntor emellan.

Helst ängesvård, annars måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 3

46. Björnungs, Lokrume

Ek karta: Fole 11 G

Areal: 2,3 ha

Foto: XXII: 2-7

Beskrivning: Änge som övergått till betesmark. Området har dock en påtaglig ängsprägel med stora dungar, vastar och smärre grupper med större och mindre gläntor emellan. Även inne i de större dungarna står träden och buskarna i grupper.

I sydöstra delen av området ligger en husgrund med ask och hassel växande längs stenvastarna. Norr om denna husgrund utbreder sig en stor slätt omgiven av lummiga dungar och vastar. Denna har börjat invaderas av tynne, älgört och småsly.

I ostvästlig riktning genom norra delen av området löper en bred stenvast. I anslutning till denna växer en tät bård av ek, ask, oxel, apel och hassel.

I norra delen finns några småvätar omgivna av träd och buskar och på sina håll ligger en del smärre mossklädda stenblock. En mindre vät finns också i södra delen.

Förutom de nämnda träden växer i området enstaka alm och tall.

Området är omgivet av fårstängsel, och längs södra gränsen av en gles lövvast.

Åtgärdsförslag: Bortröjning av tynne och sly från slätter

och gläntor. Återupptagande av ängeshävd. Annars fortsatt måttligt bete, helst med nötkreatur eller hästar.

Angelägenhetsgrad: 2

Klass: Betesmark

Grupp: 5

47. Kyrkänget, Bro

Ek karta: Fole 11 G

Areal: 1,4 ha

Foto: V: 25-27

Beskrivning: Litet flackt änge med ett trädskikt av glest stående grova tallar. Buskskiktet består främst av hassel, särskilt i norra delen, där den bl a förekommer som hasselstrumpor på tallarna.

En buske, som är mindre vanlig i de gotländska ängerna, förekommer här, nämligen benved (*Euonymus europaeus*). Den växer vid vägen tillsammans med några ensamma askar.

Området norr om ängbetet betas och är bevuxet med tall, gran, ask, enstaka en och täta hasselbestånd. Där finns också en del sly och rotskott.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Älggräset längs nordvästra gränsen slås bort och hävden utökas fram till stängslet. En försiktig slyröjning kan göras vid kanalen i ängets östra del.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: 2

Grupp: 2

48. Sudergårde, BälEk karta: Bäl 11 HAreal: 2,8 haFoto: VII:32-36, VIII:1-3,5,6

Beskrivning: Öppet flackt änge med tämligen gles träd- och buskväxt. Marken lutar svagt mot sydväst. Trädskiktet består av tall, ek, björk och unga askar. Tallarna är välväxta med några grova exemplar. De står övervägande som solitärer, ibland med gles hasselstrumpa. En del grövre ekar står också ensamma. I övrigt står träden fördelade i större och mindre grupper tillsammans med hassel. Någon grupp med enbart hassel finns också. Björkarna växer sällan tillsammans med andra träd, utan bildar små grupper med enbart björk, oftast utan hasselstrumpa.

I östra delen finns en tät hassel-askvast, som bildar gräns mot den igenväxta marken öster om ängbetet och mot betesmarken i söder bildar en bård av gran, ask och hassel gräns. Slåttergläntorna är överlag stora och hela södra delen är en öppen slätt med enstaka träd.

I sydöstra delen finns en våt omgiven av ganska tät buskvegetation.

Ängbetet innehåller en hel del karakteristiska ängsväxter, men får snarast betecknas som tämligen artfattigt.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Förekommande smågran och småtall tas bort. Hasselnbör huggas in överlag. Unga askar kan med fördel klappas.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: 2Grupp: 249. Vike, BogeEk karta: Sles 11 KAreal: 1,0 haFoto: XXIV:33-35

Beskrivning: Änglet ligger i anslutning till Vike minnesgård och är ett mycket öppet, svagt kuperat änge, med smärre uppstickande stenblock här och var. En skönjbar fördjupning, som sträcker sig längs så gott som hela ängets längd i västra delen, är förmodligen ett gammalt vattendrag. I anslutning till sänkan växer huvuddelen av den träd- och buskvegetation, som finns ute i ängesyten. Denna vegetation utgörs av smågrupper med ungask, några dungar med ask, björk, apel och vide samt några enstaka yviga videbuskage.

För övrigt växer i änglet några grova askar och en grov björk med buskstrumpa i östra delen samt några tallar i östligaste hörnet.

Norra delen av änglet är en gammal fruktträdgård med ett antal äppelträd.

Änglet avgränsas i norr av en standtun och i övriga väderstreck av trådetun. Vastar av växlande täthet, bestående av ask, ungask, småbuskar och enstaka björk, tall och en växer längs trådetunen. I övre nordöstra kanten är vasten särskilt lummig med grova klappade askar och ungaskar tillsammans med täta tynnesbuskage.

Längst upp i nordost står några grova nyklappade askar.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 2

Grupp: 1

50. Gute, Bäl

Ek karta: Källunge 12 H

Areal: 1,5 ha

Foto: VIII: 10-13

Beskrivning: Litet flackt änge med glest växande träd och

buskar. Dessa är ej påtagligt fördelade i grupper utan står mer jämnt spridda över området, varför större öppna gläntor saknas. Tvärs igenom änglet i nordväst-sydostlig riktning går en dubbel lövvast med ek, hamlad ask och hassel längs en gammal väg. På ett avgränsat parti i norra delen står några raka, fina tallar utan buskskikt. Området i övrigt är bevuxet med ek och hamlad ask, vilka ofta står tillsammans med hassel. Några enstaka björkar finns också. I västra delen ligger en stor vät i en svacka, omgiven av en ring av ek, björk och hassel. Väster därom fram till åkern växer en del sly och oslaget gräs. Mot åkern i norr bildar en ganska kraftig träd- och buskvast gräns och skyddar mot uttorkande vindar.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Slyröjning i västra delen, varefter det vore tacksamt om hävden kunde återupptas där.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för utökad hävd)

Klass: 3

Grupp: 2

51. Bjärs, Vallstena

Ek karta: Källunge 12 H

Areal: 0,7 ha

Foto: VIII: 7-9

Beskrivning: Litet änge, som ligger som en liten lövdunge helt omgivet av vidsträckta åkrar. Västra och södra delarna är flacka, helt trädfria slätter. Övriga delen är ett litet ek-ask-hasselänge med enstaka tall. De relativt få askar som finns är klappade.

Änglet omges av glesa lövvastar med björk, ek, småtall och

hassel. En stenvast med tillhörande lövvast avgränsar slätten i söder från övriga ängset.

Det lilla ängset är intressant främst genom sitt läge mitt ute i åkermarken. Det hävdas ännu som änge. Ganska fin gruppbildning och i förhållande till den lilla arealen stora slåttergläntor.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Bortforslande av kullfallna träd.

Ängelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: 3

Grupp: 2

52. Bölungs, Källunge

Ek karta: Källunge 12 H

Areal: 3,5 ha

Foto: I; 18,19

Beskrivning: Ett icke längre hävdat änge, som ännu ej börjat växa igen i nämnvärd grad. Trädskiktet utgörs av glest stående ek, björk, alm och lönn. Hasseldungar och en del sly bildar buskskikt. I västra delen växer mycket buskar främst hassel och unggran. I norra och centrala delarna finns mycket älggräs och över hela området växer gräset högt.

En bäck med eroderade sidor, rinner i ost-västlig riktning genom norra delen av området. Tvärs igenom ängset i nord-sydlig riktning går en telefonledning.

Området är tämligen lätt att iordningställa till gott ängsskick, då sly och buskar ännu ej hunnit invadera ängset i någon högre grad.

Åtgärdsförslag: Sly och unggran tas bort. Hasseln gallras. En försiktig trädgallring kan göras, dock utan att fördelningen av grupper och dungar förstörs. Eftervård helst genom ängeshävd, annars måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 3

53. Kullingbos, Källunge

Ek karta: Källunge 12 H

Areal: 0,9 ha

Foto: XXII: 12-14

Beskrivning: Ett litet flackt änge, som ligger alldeles intill gården. Ängeten har en öppen karaktär med glest stående ekar, björkar och lönnar med välskötta hasselbuskar emellan. Lönnarna som bildar allé upp mot huset är nyklappade. Sydöstra hörnet av ängeten består av en ganska tät tallunge med raka välväxta tallar. Norra hörnet är en öppen glänta.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 2

Grupp: 2

54. Betad f d ängsmark öster om föregående

Ek karta: Källunge 12 H

Areal: 4,5 ha

Foto: XXII: 8-11

Beskrivning: Området utgörs av betesmark med ett glest trädskikt av ek, ask, tall och enstaka alm. Ekarna är grova och välväxta, vilket f ö gäller flertalet träd i området. Hasseln har inte tålt betet och är i allmänhet fåtalig och glesvuxen. I gläntorna har i stället en del tynne brett ut sig, främst nypon. På sina ställen finns några tätare talldungar.

I sydöstra delen i anslutning till en husgrund har området ängskaraktär med grova ekar, några askar och aplar samt mycket hassel. Tyvärr finns även här tynnesbuskar i gläntorna.

Mot åkern i väster avgränsas området av en lövvast med ask, hassel, tynne och sly av björk och ask. Lövvasten i öster består av småbuskar och sly, men saknas till största delen.

Åtgärdsförslag: Bortrensande av sly och tynne över hela området. Fortsatt måttligt bete och successivt bortrensande av sly och tynne.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: Betesmark

Grupp: 5

55. Änge vid skolan, Källunge

Ek karta: Källunge 12 H

Areal: 1,6 ha

Foto: VIII: 19

Beskrivning: Ängeten består till övervägande del av öppna trädfrä ytor. Östra delen upptas av en stor talldunge, där tallarna står dels ensamma, dels i små grupper om 2-3 träd i varje. Som "strumpa" på några av tallarna växer, i stället för hassel, tynne och asksly.

I nordöstra hörnet växer ett antal ekar, i norra delen enstaka hasseldungar och i nordvästhörnet några ungbjörkar. I västra delen alldeles intill vägen står ett par avgränsade trädgrupper, den ena med några almar, den andra med alm, ek och ask.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

56. Prästänget, Källunge

Ek karta: Källunge 12 H

Areal: 1,9 ha

Foto: I: 20, VIII: 14-17

Beskrivning: Öppet, flackt änge med tämligen stora gläntor. I sydöstra delen finns ett stort braidreum.

Ängeten är hasselrikt och så gott som alla träd, solitära eller i grupper, har strumpa av hassel eller andra buskar. Några ekar och enstaka grova tallar växer ensamma. I övrigt står träden - ek, ask, alm, enstaka björk och apel - tillsammans i de karakteristiska grupperna om 2-5 träd spridda över området.

Förutom att växa som strumpor vid träd och trädgrupper förekommer hasseln i fristående buketter och i små vastar, ibland tillsammans med kornell.

Ängeten har ingen unik flora men är tämligen rikt på de vanligaste ängsväxterna.

Mot norr, väster och söder avgränsas ängeten av tunna löv-vastar mot omgivande åkrar. I öster saknas vast. Vasten i söder är alldeles vid ingången till ängeten mycket tät av tynne och hassel under de glest stående ekarna.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig slätter. Gärna införande av fagning för att förhindra alltför kraftig mossinvandring. Utgallring av gamla hasselexemplar för att gynna föryngring.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: 2

Grupp: 2

57. Alvena lindaränge, Vallstena

Ek karta: Slumre 12 I

Areal: 6,1 ha

Foto: I: 21,22, XII: 20-23

Beskrivning: Relativt stort, välhävdad änge med lind som dominerande trädslag. Lindförekomsten här är det enda större sammanhängande beståndet av vild skogslind på Gotland. Förutom linden förekommer ek, ask och lundalm samt enstaka björk och asp. Linden och en del askar är nyligen klappade på ca 3 m höjd.

Träden står lika ofta ensamma som fördelade i smågrupper och dungar. Förutom en storglanta i de centrala delarna av ängset är gläntorna mellan de bitvis tätstående träden och buskarna övervägande små. Hassel finns spridd över hela ängset mest som fristående buketter, men även i träddungarna och ibland som "strumpor" på träden.

I södra delen är trädbeståndet glesare med inslag av björk och asp.

Ängset är rikt på fornlämningar, främst husgrunder och stainvastar. Några stainvastar sträcker sig tvärs över hela ängset i nordsydlig riktning. I anslutning till dessa fornlämningar växer träd och buskar, som följaktligen kommer att stå i kortare eller längre rader här och där över hela området.

I sydöstra delen bland några stora husgrunder kommer en del sly upp p g a svårigheterna att här komma åt vid slåttern.

Änglet är, som orienteringstavlan i änglet omtalar, fattigt på gräs, men mycket rikt på blommor. Minst 12 arter orkidéer bl a S:t Johannesnycklar, krutbrännare, vit- och grönvit nattviol, tvåblad, flugblomster, Jungfru Marie nycklar, skogs- och vaniljknipprot växer här tillsammans med en mängd andra ängsväxter.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Slyröjning i sydöstra delen.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 1

Grupp: 1

58. Allekvia änge, Endre

Ek karta: Endre 12 F

Areal: 5,9 ha

Foto: II: 29-31

Beskrivning: Ett välhävdad, överlag flackt änge med något omväxlande karaktär. Östra delen utgör ett exempel på det typiska gotlandsänget med spridda större eller mindre grupper av träd och buskar med jämna fria ängsgläntor emellan. Stora öppna "slätter" saknas dock. Ek och ask, flertalet höga och kraftiga, dominerar i trädskiktet, där också alm och enstaka björkar finns. Några av askarna och almarna är klappade. Buskskiktet domineras av hassel, som förekommer rikligt. Hasseln växer dels i anslutning till träd och trädgrupper, som "strumpor" och dels i fristående välväxta buketter. I övrigt förekommer en del apel, hagtorn, slån och rönn.

I västra delen har ängset en helt annan karaktär. Här är gläntorna större och öppnare än i östra delen och kantas av mycket täta dungar av främst slån, apel och hassel men även ungask och lågvuxna ekar. I södra, västra delen är dungarna glesare med ek, ungek, ungask, apel, litet hassel samt sly och högvuxet gräs.

Södra delen av ängset är tillväxt med bitvis tätt med hassel, apel och sly mellan träden (mest ek och ask).

Ängset hyser ett stort antal karakteristiska ängsväxter.

Flera stenvastar och stenrösen finns i södra delen.

Mer eller mindre täta vastar finns runt hela ängset.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 1

Grupp: 1

59. Uppegårds, Vallstena

Ek karta: Slumre 12 I

Areal: 2,2 ha

Foto: XVII: 18-25

Beskrivning: Överlag flackt änge. På litet ojämna partier som t ex den småblockiga delen strax nordost om vägen, strax man kommit in i ängset, växer en del träd och buskar. Ek, alm, ask och hassel stå relativt glest, bitvis bildande smågrupper i den stora dungen. Även smärre sten- och blocksamlingar hyser dungar eller vastar av träd och buskar, i allmänhet av ek, ask, alm, någon björk och tall samt hassel och apel. Dessa dungar och vastar innehåller också en hel del sly och högt gräs.

Några släta öppna gläntor i ängsets centrala och norra delar är välhävda slätter.

Änget har en något annorlunda karaktär i den sydöstra delen, där marken är svagt ojäm med en del block i dagen. Här står små grupper med slanka och smalkroniga ekar, askar och oxlar med taniga hasselbuketter intill. Grupperna står tätt så att endast smärre gläntor bildas mellan dem.

Södra, sydvästra och nordvästra delarna (1,4 ha) är ej hävdad ängsmark och har ett vildvuxet utseende med sly och högt gräs. Träd- och buskskiktet har i övrigt ungefär samma karaktär som i de hävdade partierna.

Änget är tämligen örtrikt och i dungarna växer bl a ramslök. Täta vastar omger hela området.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. De täta södra, sydvästra och nordvästra delarna glesas ur genom slyröjning och gallring av eventuella torra exemplar av hassel. Det är viktigt att lämna kvar en bård ut mot omgivande åkermarker. Därefter slåtter eller bete, så att markerna hålls öppna.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 3 (för övriga åtgärder)

Klass: 2

Grupp: 2

60. Lilla Hulte, Endre

Ek karta: Endre 12 F, Ekeby 12 G

Areal: 2,5 ha

Foto: XVII: 26, 27

Beskrivning: Vålhävdad ängsmark, som ligger mellan landsvägen och gården. En alléprydd väg leder rakt genom äng fram till gården. Trädsiktet utgöres av glest stående tallar, björkar, ekar och askar. I busksiktet märks en-

staka hassel och apel samt några andra buskar.
Utmed landsvägen står en vast av några almar, askar och
enstaka ekar och mot åkermarken i nordost avgränsas ängset
av en gles vast bestående av björk, ek, ask (mest som
ungask och sly) samt hassel och en del småbuskar.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

61. Betesmark väster om Mangsarveängen

Ek karta: Ekeby 12 G

Areal: 2,6 ha

Foto: XXIII: 22, 23

Beskrivning: Denna fårbetesmark har, vad beträffar träd
och buskar och deras fördelning, ängeskaraktär. Området
är flackt och öppet med spridda ekar, askar och några
tallar samt enstaka björkgrupper. Mitt i området går en
bred vast med relativt grova ekar, askar och almar samt
hassel. Norra delen är helt öppen med några få askar ef-
ter kanterna. Som avgränsning mot landsvägen i norr står
7 pampiga askar och 1 lönn.

Åtgärdsförslag: Fortsatt bete. Betestrycket bör dock ej
vara så hårt att barmarken framträder.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg och kyrka)

Klass: Betesmark

Grupp: 5

62. Mangsarveänget, EkebyEk karta: Ekeby 12 GAreal: 3,4 haFoto: I: 15-17, XVII: 32-35

Beskrivning: Västra delen av ängset är svagt kuperad och sluttar något mot öster. Här är marken fuktig och träd och buskar står tämligen tätt, antingen enstaka eller i smärre grupper, bildande större sammanhängande dungar. Ek, ask, alm, björk och enstaka tall samt hassel (ganska spensliga, glesa buketter) och en del andra buskar växer här.

Några smärre fria gläntor finns.

Östra delen har en betydligt öppnare karaktär med några vidsträckta öppna slätter. Mellan och runt dessa slätter står smågrupper, dungar och vastar med ek, alm, ask, oxel, ungek, ungask, apel, kornell och hassel (ofta som strumpor). Flera av ekarna är grova och vidkroniga. Några lönnar och någon enstaka ängsbåns (tall) finns också. Marken är flack med små vattensamlingar i förekommande svackor. Dungar och vastar står i allmänhet där marken är litet ojämn eller i anslutning till smärre stensamlingar - d v s där det är svårt att komma åt vid slättern.

Ängset är botaniskt totalinventerat av en medlem i Ekeby hembygdsförening och har visat sig innehålla en mängd arter: bl a de i ängsmark sällsynta arterna lundnagelört, rödsvingel och kärrknipprot.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 1

Grupp: 1

63. Igenväxande ängsmark strax sydväst om Mangsarveäng

Ek karta: Ekeby 12 G

Areal: 2,4 ha

Foto: I: 11-14

Beskrivning: Här växer glest stående ekar (några grova, fina intill vägen) tillsammans med enstaka ungtall, en del hassel och täta tynnebestånd samt mycket sly av bl a björk och ask.

Åtgärdsförslag: Allt sly och tynne röjes bort samt det mesta av ungtallen. Ek, hassel och fina exemplar av ungask lämnas kvar, helst i grupper och dungar med öppna gläntor eller stråk emellan. Eftervård genom måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 3

64. Bäntebingels, Gothem

Ek karta: Råbyträsk 13 I

Areal: 0,7 ha

Foto: XXIII: 24

Beskrivning: Detta flacka lilla änge domineras i trädskiktet av tall. Tallarna är överlag grova och står glest spridda, några av dem med glesa hasselstrumpor. Särskilt östra delen är rik på tall.

I övrigt växer ek, ask och enstaka björk i äng. Ekarna är överlag grova och några av dem står två och två tillsammans med glesa hasselbuskar. Askarna växer oftast i små grupper tillsammans med hassel. Ett mindre antal fri-

stående hasselruggar växer här och där i de små gläntorna mellan träd och dungar.

I södra delen finns ett par björkgrupper med relativt grova, fina björkar.

Mot öster och väster avgränsas ängset av glesa buskvastar.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

65. Smissängset, Hörsne

Ek karta: Hörsne 13 H

Areal: 1,7 ha

Foto: XII: 13-19

Beskrivning: Litet flackt änge med en jämn storglänta i nordostdelen och en något mindre i södra, västra delen. Ängset domineras av ek, som växer gruppvis. Några enstaka grövre exemplar står ensamma. Intill träden växer glesa hasselstrumpor. Mitt i ängset står ett antal ekar samlade i en stor gles dunge tillsammans med en del hassel och enstaka ask. Inne i dungen är det ej slaget, troligen p g a att det här är relativt stenigt.

I norra västra delen och i södra delen växer några askar tillsammans med hassel, som här är kraftigare än i övriga ängset. Askarna i södra delen är klappade.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Bättre slätter i kanterna så att ej ängset successivt blir mindre och mindre.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

66. Gottskalks, TräkumlaEk karta: Follingbo 13 EAreal: 2,8 haFoto: XXI: 8-11

Beskrivning: Änget består av en stor öppen centralt belägen yta med träd och buskar i utkanterna. I södra och östra delarna växer några ekar, askar, björkar och enstaka hassel. I sydvästra delen finns någon tätare dunge. Något enstaka träd och några låga tynnesbuskar står ute på den öppna centrala ytan.

En låg stenvast, som bitvis döljs av jord och gräs sträcker sig genom ängset i nordsydlig riktning.

Ängset omgärdas av en tunn lövvast av ask, tynnesbuskar och enstaka ek.

Åtgärdsförslag: Fortsatt öppethållande genom slätter och/eller bete.

Angelägenhetsgrad: 1Klass: 3Grupp: 367. Kue, TräkumlaEk karta: Follingbo 13 EAreal: 0,8 haFoto: IX: 29, 30

Beskrivning: Ett litet änge med öppen karaktär. Ask, ek och enstaka björk och tall är glest spridda över området - i små grupper eller ensamma. Några träd har hasselstrumpa, de flesta saknar.

Marken är jämn, bortsett från smärre ojämnheter vid träden och en kämpgrav i västra delen. Stenarna är helt täckta av jord och gräs och längs sidorna växer bl a ek, ask och hassel.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1Klass: 3Grupp: 2

68. Prästänget, StenkumlaEk karta: Västerhejde 13 DAreal: 1,0 haFoto: XXIV: 1-5

Beskrivning: Litet, relativt öppet änge, vars norra och centrala delar består av glest stående träd och buskar. Dessa står ej tillsammans i karaktäristiska ängesgrupper, men växer ändå någorlunda samlade, så att smärre gläntor bildas emellan dem. En gles dunge med ek, några grova aspar och oxel samt mer glest stående ek, ask, oxel, apel, ett par grova granar, några tallar, enstaka björk och några stora hasselbuskar är vad som växer i denna del av ängset.

I nordligaste delen ligger ett braidreum. Hela norra delen omges av täta lövvastar.

En öppen rektangulär slätt i östra delen avskiljs från övriga ängset genom en stenvast intill vilken växer en tät lövridå med ask, alm, oxel, getapel och enstaka lönn. Slätten avgränsas mot åkern i sydost av en gles lövbård. I södra delen står några glesa grupper med ungask tillsammans med enstaka apel och nypon. Längst i söder ligger en mindre glänta.

Sydvästra hörnet av ängset är tillväxt. Där växer alm och apel tillsammans med en hel del sly och tynne.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Rökning i sydvästra hörnet varvid sly och tynne röjs bort. Den täta lövbården mot gamla trädgården i väster kan vara kvar. Hasslarna huggs in över hela området.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: 3Grupp: 2

69. Anglarve, TräkumlaEk karta: Follingbo 13 EAreal: 2,5 haFoto: IX: 26-28

Beskrivning: Litet välhävdat änge med förhållandevis stor areal öppna slåttorytor. Trädskiktet är glest med ek, ask, björk och tall stående enstaka eller i små grupper om 2-3 träd tillsammans med hassel. Hasseln växer också i fina buketter fristående mellan trädgrupperna. Vid ojämnheter i marken förekommer någon större dunge.

I västra delen står träd- och buskgrupper med ek, björk, ask, hassel och ett fåtal tallar tätare med smågläntor emellan.

Mot åkern i norr avgränsas ängset av en tunn lövvast med unga björkar, ekar, tallar och annat sly.

I västra delen står en stuga och en slåtterbod.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängshävd. En del hasslar kan snyggas till genom inhuggning.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: 3Grupp: 270. Kyrkänget, DalhemEk karta: Dalhem 13 GAreal: 1,2 haFoto: IX: 9, 10

Beskrivning: Ett litet flackt änge med stora öppna gläntor. Träd- och buskvegetationen är huvudsakligen koncentrerade till ängsets östra halva, där grova fina tallar står glest spridda tillsammans med enstaka ek och ask och en björk. 3-4 hasselbuskar jämte några andra småbuskar står mellan

träden. Träden står ej i grupper och saknar helt hasselstrumpor.

Mot de öppna jordbruksmarkerna i öster och söder växer täta vastar med ask, hassel och en del sly.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Ungaskar i löv-vasten kan hamlas.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 3 (för övriga åtgärder)

Klass: 3

Grupp: 2

71. Änge vid Lövsta lantbruksskola

Ek karta: Roma 14 F

Areal: 0,6 ha

Foto: IX: 5, 6

Beskrivning: Litet flackt, relativt öppet änge med ek, ask, björk, hassel och enstaka tallar. Träd och buskar står huvudsakligen i grupper och dungar med öppna smågläntor emellan. Några hasselruggar står spridda även ute i gläntorna. I södra och östra delarna finns ett par storgläntor.

Träden och buskarna har delvis ett ganska ovårdat utseende.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. En del gamla torra träd fr a björk kan gallras ur. Hasslarna snyggas till genom inhuggning. Unga askar kan hamlas.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

72. Prästänget, RomaEk karta: Roma 14 FAreal: 4,1 haFoto: IX: 7

Beskrivning: Igenväxt ängsmark, där man dock tämligen väl kan skönja den gamla fördelningen mellan gläntor och träd-
dungar. De gamla träddungarna består av ek (flera grova
fina exemplar), ask, björk och hassel. Tallen har troligen
kommit in efterhand. Tynne och sly växer framförallt ute
i de tidigare öppna gläntorna, men även inne i dungar-
na.

Östra delen har en helt annan karaktär med så gott som ute-
slutande tall och hassel. Både tallarna och hasselbuskarna
är övervägande välväxta. En del sly finns och särskilt
framme vid åkern i öster står slyet tätt.

Åtgärdsförslag: Allt sly och tynne röjs bort från de gam-
la gläntorna, så att dessa blir öppna igen. De gamla träd-
och buskgrupperna får vara kvar men snyggas upp genom sly-
röjning i och intill dem samt utgallring av gamla, torra
träd. Hasselgallring.

I östra delen tas sly bort. Försiktig gallring i tallbe-
ståndet. Bland hasseln kan torra, nedhängande stammar tas
bort. Eftervård genom måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg och samhälle)

Klass: AGrupp: 373. Listängarna, NorrlandaEk karta: Suders 14 KAreal: 18,2 ha

Foto: XIII: 7, 8; XXIII: 1-4 (änget) 5-7 (strandängarna)
8-10 (betesängarna NO änget)

Beskrivning: Av detta stora sammanhängande ängsområde är det endast ett litet parti i nordvästra delen som ännu hävdas genom slätter. De ännu öppna ängsmarkerna nordost om, liksom strandängarna sydost om denna slättermark hävdas genom bete.

Det hävdade ängset (1,1 ha) är mycket öppet till sin karaktär. De centrala delarna är endast bevuxna med enstaka björkar, ett par präktiga enar jämte apel, nypon, småbjörk och andra buskar. Denna växtlighet är huvudsakligen koncentrerad till ängsets ytterkanter.

I västra delen finns några dungar i anslutning till ett antal stenhögar. Ask, apel, slån och hagtorn dominerar i dessa dungar. Någon ek och tall finns också. Ett par dungar är helt uppbyggda av björk.

Området är mycket örtrikt. Över så gott som hela ängset växer Adam och Eva. Fältsippa förekommer rikligt i den något högre nordvästra delen. De ovannämnda betesängarna är också örtrika med en hel del Adam och Eva.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Kontinuerlig slyröjning bland dungarna i västra delen. Fortsatt bete på de omkringliggande öppna markerna. Uppröjning av marken väster om ängset (6,6 ha) och av hela den gamla strandängsarealen (4,1 ha) till betesmark av samma karaktär som de redan betade ängarna.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: 2 (ängset) A (mark för röjning)

Grupp: 2 (") 3 (" " ")

74. Prästängset, Vall

Ek karta: Vall 14 E

Areal: 7,2 ha

Foto: IX: 22-25

Beskrivning: Ett stort öppet änge med vidsträckta slätter och stora gläntor särskilt i norra och nordvästra delarna. Hela norra delen är en trädlös slätt. I nordvästra delen står resliga vidkroniga almar och enstaka ekar tillsammans i rader och grupper eller enstaka. Gläntorna är stora och fria från buskvegetation.

Mot öster och söder tättnar vegetationen. Träd och dungar står tätare. Ask, asp, hassel och enstaka björk tillkommer. I sydvästra delen löper en bred dubbel lövvast av ek, ask, och hassel längs en gammal väg. På södra sidan om vasten är marken inhägnad och används som bete. Den utskjutande smala udden i söder är också betesmark där ek, ask och hassel står relativt tätt.

Östra delen av ängset har en öppen, tilltalande karaktär med höga ekar, askar och aspar i grupper på ibland upp till 10 träd. Några hasslar finns sporadiskt med i dungarna.

Det utskjutande östra partiet (5,5 ha) är ohävdad ängesmark. Trädbeståndet är ogallrat och ek och ovårdade hasselbuskar växer här tätt, tillsammans med enstaka tallar.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Fortsatt bete i södra delen och sydväst om dubbelvasten.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 2

Grupp: 2

75. Vallbys, Hogrän

Ek karta: Vall 14 E

Areal: 3,1 ha

Foto: II: 23, 24

Beskrivning: Gammal ängsmark, som övergått till betes-

mark. Verkar ej ha varken slagits eller betats de senaste säsongerna. Fördelningen mellan grupper och dungar av träd och öppna mellanliggande gläntor är mycket bra i området. Någon stor glänta finns också (i sydvästra delen). Ek, alm, ask, vildapel och enstaka hassel växer i dungarna. Mycket nypon och andra tynnesbuskar växer i gläntorna. Gräset är högt och vildvuxet och en del ungsly börjar komma i gläntorna.

Åtgärdsförslag: Sly- och buskröjning i gläntorna. Slåtter. Eftervård i form av måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: Betesmark

Grupp: 5

76. Resarve, Atlingbo (Vallsängar)

Ek karta: Vall 14 E

Areal: 2,4 ha

Foto: IX: 15-20

Beskrivning: Ett flackt öppet änge, som är i god hävd. Slåtter sker ända intill träd och buskar. Dock är det endast södra delen av den på kartan kallade Vallsängar, som är i hävd. I nordvästra delen har hävden helt nyligen upphört och sly och tynne börjar växa upp i gläntorna. Nordöstra delen är betesmark med låga enar, småtallar och björk.

Den hävdade södra delen avskiljs från den norra genom en bred vast med ek, ask, björk och hassel. Ängeten ligger på flack och jämn mark. Östra delen är så gott som helt öppen. Resten av området är bevuxet med glest stående ekar, någon björk och tall samt mycket hassel. Några av ekarna är grova med vida kronor. Hasslarna står spridda i täta buketter, ibland tillsammans i dungar, ibland ensamma. En del av dem

bildar strumpa på de trädgrupper med björk och ek som finns i västra delen. Där finns också några smärre vastar med ask, ek och hassel. Enstaka vildapel finns. Mot åkrarna i öster och söder är ängset avgränsat av fina vastar med ungask, ungbjörk och hassel. Nordvästra delen har ännu ängsprägeln kvar med ek, ask, asp, tall och hassel växande omväxlande i grupper och solitärt med smågläntor emellan. Träden står betydligt tätare här än i det hävdade ängset. I gläntorna börjar sly komma upp.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Hävden i nordvästra delen tas upp på nytt, genom att sly och tynne röjs ur gläntorna och att trädbeståndet försiktigt gallras på främst asp och tall. Hasseln gallras. Eftervård helst genom ängeshävd annars måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: 2

Grupp: 2

77. Rovalds, Eskelhem (Ekebyänge)

Ek karta: Tofta 14 C

Areal: 3,5 ha

Foto: XVI: 33, 34

Beskrivning: Området verkar ej längre hävdad som änge, utan som betesmark, då en del sly och tynne växer i gläntorna och marken visar spår efter kraftig betning. I södra, liksom i nordöstra delen, finns en stor öppen yta - ett braidreum. En bred dubbelvast med ek, ask och kraftiga hasselruggar går genom ängset i sydväst-nordostlig riktning.

I övrigt karakteriseras området av smågrupper med tall,

björk och hassel eller bara björk och hassel eller ask, björk och hassel eller ask och hassel.

I norr står grupperna tätt och här växer också täta ungbjörksbestånd. I de centrala delarna är vegetationen glänsare och gläntorna större.

Marken är svagt ojämn över hela området.

Mot väster avgränsas ängset av en gles ask - björk - hassel-väst och mot sydost av en bård av unga askar och björkar, hassel, tynne och enstaka ungek.

Åtgärdsförslag: Sly- och tynnesröjning i gläntorna. Gallring av ungbjörksbeståndet i västra norra delen. Fortsatt bete. Betestrycket bör ej vara så hårt att betes- och trampskador uppstår.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass; Betesmark

Grupp: 5

78. Kroks, Tofta

Ek karta: Tofta 14 C

Areal: 1,0 ha

Foto: XVII: 1-4

Beskrivning: Västra delen av detta lilla änge är en helt öppen rektangulär yta. Östra delen, som sluttar svagt mot väster, är ett öppet litet änge med några stora glesa ekdungar med mellanliggande ganska stora gläntor. I dungarna finns inslag av ask, björk, enstaka tall, apel och en del hassel.

Ut mot omgivande åkrar avgränsas ängset av glesa vastar av ungask, ek, apel och tynne.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Sly- och tynnesröjning i västra delen. Hasseln kan huggas in här och var. Uthängande torra grenar på träden, som kan vara i vägen vid slåtter, tas bort.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: 3

Grupp: 2

79. Möllebos, Halla

Ek karta: Viklau 15 F

Areal: 1,3 ha + 0,6 ha = 1,9 ha

Foto: IX: 13, 14

Beskrivning: Änge, som övergått till betesmark. Betesdjuren förmår ej hålla sly och rotskott borta varför området ser ovårdat ut med mycket sly och tynnesbuskar. Bitvis är det gott om älggräs. Trädskiktet består av ek, björk och enstaka tallar, som står relativt glest spridda över området utan påtaglig gruppbildning. Ett fåtal hasslar, enar och unga granplantor finns också. Sydvästra delen, som har en annan ägare, är hävdad ängsmark. Över den flacka ängesytan växer ek, björk och hassel i små grupper eller enstaka. De fåtaliga, tunna hasselbuketterna växer intill träden. Dock saknar de flesta träd och trädgrupper hassel. Enstaka unga granplantor finns tyvärr även här.

Åtgärdsförslag: Betesmarken: Sly- och tynnesröjning, gran och tall bort, försiktig trädgallring. Fortsatt bete.

Ängset: Fortsatt årlig ängeshävd. Bort med granplantor.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: 3

Grupp: 2 (ängset) 5 (betesmarken)

80. Krokställe, ToftaEk karta: Eskelhem 15 CAreal: 1,8 haFoto: XVII: 5-11

Beskrivning: Öppet, flackt änge, som sluttar svagt mot söder. Marken är småtuvig. Norra delen är mycket öppen. Förutom en stor dunge med några askar, ungask och en grov apel och en dunge med tall, gran, björk och en grov ek är norra delen träd- och buskfri.

Södra delen har en helt annan karaktär med smågrupper av björk, ungbjörk och småbuskar. I några av grupperna ingår tall eller ek.

I ängets centrala del ligger en brya omgiven av stenblock och tät vegetation som ungask, ungek, någon björk samt en ek och en gran.

I väster avskiljs ängset från omgivande öppen mark av en tät vast av gran, björk och tall. I sydost gränsar ängset till tät blandskog och i öster mot en åker.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävdAngelägenhetsgrad: 1Klass: 3Grupp: 281. Övide, EskelhemEk karta: Eskelhem 15 CAreal: 3,1 haFoto: XVI: 24-32

Beskrivning: Området har till övervägande del varit gammal åkermark, vilket de rektangulära gläntorna med omgi-

vande diken och lövvastar visar. I dessa vastar växer björk, ek, tall, hassel och andra buskar. Enstaka smärre dungar med samma vegetation som i vastarna står ute i gläntorna.

En tät lövvast med hassel och sly samt några ekar, askar och björkar sträcker sig mellan ängset och vägen i sydost. En stor tät dunge med tall, björk, ek, ask, några granar, hassel och diverse sly bildar gräns mellan sydostdelen och den något annorlunda nordvästdelen. Dennas centrala del är en stor öppen slätt kring vilken grupper och smådungar med björk, ek, ask, enstaka tall, hassel, småbuskar och sly växer. Slätten delas i två halvor av ett dike i sydväst-nordostlig riktning. I dikeskanten växer hassel, ek, ask och en del sly.

Nordostdelen är tätare bevuxen och har fler dungar och mindre fria ytor än nordvästdelen.

Marken är överlag flack, men i några dungar och vastar finns en del ojämnheter.

Mot åkern i nordväst avgränsas ängset av en bård av tall, björk, ask, hassel, en och andra buskar. Där finns också en stentun.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Ängelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

82. Prästängset, Eskelhem

Ek karta: Eskelhem 15 C

Areal: 4,8 ha

Foto: IV: 36, V: 1, 2, 6-8

Beskrivning: Stort hävdad änge med en vidsträckt kal slätt

i de centrala och nordöstra delarna. I östra och sydöstra delarna, där marken är litet ojämnare, växer björk, ask, ek och hassel med smärre gläntor emellan. Enstaka tall och lönn finns också.

De västra och sydvästra delarna har den mest påtagliga änges-karakteren med grupper och vastar av hassel, björk, ek och ask med stora flacka gläntor emellan. Hasselruggarna är täta och välskötta.

Änglet avgränsas mot vägen i nordost genom en gles rad av tysk lönn och en fin gärdesgård.

Änglet verkar betas litet väl hårt.

Åtgärdsförslag: Fortsatt öppethållande som hittills genom ängeshävd. Ej så hårt betestryck.

Ängelägenhetsgrad: 1 (intill väg och kyrka)

Klass: 3

Grupp: 2

83. Maldesänge och övrig mark sydost om prästänglet

Ek karta: Eskelhem 15 C

Areal: 6,0 ha

Foto: V: 3-5

Beskrivning: Maldesänge är ett ganska stort öppet område med några glest stående ekar, små nyponbuskar, älggräs och högt tuvigt gräs. Sydligaste delen är helt öppen med en liten skogsdunge (björk, tall, sly) som avgränsning mot omkringliggande åkrar.

Området nordost om Maldesänge, upp mot vägen, är tätt igenväxt med ungbjörk och hassel mellan glest stående äldre askar och ekar.

Åtgärdsförslag: Området röjes till betesmark genom att det mesta av ungbjörken fälles. Ek, ask och finare hasseldungar lämnas kvar. Innan bete sätts in bör marken slås av ordentligt för att få bort sly, småbuskar och älggräs. Slätter bör upprepas så ofta som erfordras för att hålla efter sly, tynne och älggräs.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg och tätbebyggt område)

Klass: A

Grupp: 3

84. Prästänget, Anga

Ek karta: Anga 15 I

Areal: 1,8 ha

Foto: XI: 10-13, XVIII: 1, 2

Beskrivning: Litet flackt änge med en relativt stor öppen yta i södra delen. Någon enstaka tall och någon björk, ek, ungask och liten hasselbuske växer dock här. I gränsen mot vägen växer några buskar och träd.

Norr om den öppna ängesyten är vegetationen betydligt tätare. Här växer björk, tall, hassel, apel och asksly. Träden står ett och ett, ibland par om par. Någon gång står björk och tall i samma grupp. Björkarna har ofta ungskott eller glesa hasselbuskar vid basen.

I nordöstra delen står dungar med tall, björk, hassel och asksly. I gläntorna växer en hel del ungtall tillsammans med björk- och asksly, hassel och enstaka ek och ask.

Östra delen har en något annorlunda karaktär. Här växer ek, ask, björk och hassel i smågrupper med öppna gläntor emellan. Mot åkrarna i öster och mot vägen i söder avgränsas detta parti av täta ask-hasselvästar.

Anga änge är känt för sin artrikedom främst vad gäller orkidéer.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Nordöstra delen röjs på ungtall, björk- och asksly, så att gläntorna blir öppna. Några granar i östra delen kan tas bort. Försiktig slyröjning längs diket, som avskiljer östra delen från övriga ängset.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: 2

Grupp: 2

85. Simonarve, Eskelhem

Ek karta: Eskelhem 15 C

Areal: 1,5 ha

Foto: XVI: 21-23

Beskrivning: Litet änge på småkulligt underlag. Små grupper av mestadels slanka björkar, askar, asksly och diverse småbuskar växer kring den relativt stora gläntan i centrum. Enstaka ek och gran finns också. Hassel saknas i detta änge och strumpor kring träden bildas i stället av andra småbuskar och sly.

Östra hörnet, mellan vägarna, börjar växa igen med sly och smågran.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. I östra hörnet tas sly och smågran bort. Området tas in i den hävdade delen och hävdas på samma sätt som denna.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: 3

Grupp: 2

86. Djupbrunnns, HogränEk karta: Isums 15 EAreal: 4,5 haFoto: XXIV: 9

Beskrivning: Övervägande tätt igenväxt ängsmark, där markägaren börjat röja och låtit påbörja fårbete. Området karakteriseras av tätt stående ungek, ungbjörk, smågran och tynne samt i södra delen mycket hassel.

Åtgärdsförslag: Området röjes till betesmark med ängskaraktär. Sly, tynne och smågran tas bort. Gallring av hassel och även av ek och björk, varav de som lämnas kvar skall stå i spridda grupper och dungar med träd- och buskfria gläntor emellan.

Angelägenhetsgrad: 3Klass: AGrupp: 387. Nygårds, AtlingboEk karta: Isums 15 EAreal: 0,5 haFoto: XXIV: 6-8

Beskrivning: Litet välhävdad och hasselrikt änge, som ligger på jämn mark. Hasseln växer i spridda, välvårdade buketter och förekommer sällan som strumpa på träd och trädgrupper. En del träd har istället en liten slystrumpa. Trädskiktet består av glest växande ek, ask och björk. Ett lärkträd finns också och en grov trädformad hagtornsbuske. Träden växer till övervägande del enstaka, men smärre grupper förekommer också.

I västligaste delen växer ett antal almar tillsammans med några hasslar. Almarna står samlade längs kanterna som en bred vast.

Glesa lövvastar omger hela ängset utom i norr, mot gården.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 2

Grupp: 2

88. Friggårds, Atlingbo

Ek karta: Isums 15 E

Areal: 2,8 ha

Foto: IX: 1-4

Beskrivning: Flackt ek-askänge med inslag av björk och enstaka tall. Buskskiktet domineras av hassel men här finns en hel del andra arter. Fördelningen mellan dungar, grupper och större och mindre slåttergläntor är mycket god. Ett par storgläntor (braidreum) finns i norra delen. Den nordligaste utskjutande delen är mycket öppen med enstaka ekar, askar och björkar samt en och annan gles hasselrugge.

Lövvast finns ut mot omgivande åkrar, utom i sydväst. Slätter och gläntor är bra hävdade, men i dungar och intill träd och buskar kunde slåttern vara bättre. Högt gräs och sly finns här och var t o m i gläntor i något fall. Hasslarna har ett ovårdat utseende särskilt i östra delen, intill vägen. I områdets västra hörn har hävden upphört och partiet håller på att förbuskas.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Allt sly inom den

hävdade arealen tas bort. Hasslarna snyggas till genom inhuggning. Försiktig trädgallring kan göras. Slåtter ända intill träd och buskar är önskvärd.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: 3

Grupp: 2

89. L Atlings, Atlingbo

Ek karta: Isums 15 E

Areal: 1,3 ha

Foto: XXIII: 25

Beskrivning: Flack fårbetesmark med ängskaraktär. I östra delen löper en vast med alm, ask, björk och grova hasslar i nordväst-sydöstlig riktning. I övrigt är träden - ek, ask, alm, björk - mer glest spridda, dock stående i anslutning till varandra så att smärre gläntor bildas emellan. Den centrala delen utgörs av en något större glänta. Hasslarna är höga och grova, men ännu ej så ovärdade. Flera av ekarna är grova och vidkroniga. De flesta björkarna är höga och välväxta. Lågt sly växer över hela området.

Åtgärdsförslag: Slyröjning - fortsatt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: Betesmark

Grupp: 5

90. L Atlings, Atlingbo

Ek karta: Isums 15 E

Areal: 5,3 ha

Foto: XXI: 25-30

Beskrivning: Relativt stort, flackt änge, som övergått till betesmark. Området har dock ännu en påtaglig ängskaraktär. Träd och buskar står samlade i stora dungar och vastar eller i smärre grupper. Mellan dessa dungar, vastar och grupper ligger tre stora slätter och ett antal smågläntor. I dessa öppna ytor börjar sly och tynne växa upp. Trädskiktet domineras av ek utom i södra delen där björk är lika vanlig. I övrigt finns ask, alm, enstaka vildapel och tall samt gott om hassel. Askarna bär spår efter klappning. Hasslarna är i allmänhet fint vasformade, men börjar se litet ovårdade ut. Runt hela området löper en lövvast med hassel, ask, ek och alm. Några bryor och vätar finns.

Åtgärdsförslag: Sly- och tynnesröjning från de öppna ytorna, så att dessa blir fria. Hasseln gallras. Gamla torra björkar gallras försiktigt ur. Unga askar och almar kan klappas. Eftervård genom fortsatt måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (nära väg)

Klass: Betesmark

Grupp: 5

91. Timans, Väte

Ek karta: Isums 15 E

Areal: 1,4 ha

Foto: XVII: 28-31

Beskrivning: Området är en öppen betesmark utan sly och buskar. Det hyser ett glest trädbestånd av björk och tall samt enstaka ask. En stor ek finns. Björkarna står ofta i grupper om 2-4 stycken tillsammans.

Mot öster avgränsas betesmarken mot väg och åkrar av en gles vast av björk och ask.

Området är omgärdat av häststängsel och betas av russ.

Åtgärdsförslag: Fortsatt bete

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: Betesmark

Grupp: 5

92. Prästänget, Vänge

Ek karta: Sjonhem 15 G

Areal: 2,9 ha

Foto: VIII: 20-24

Beskrivning: Litet fint änge med glest trädskikt av ask samt enstaka björk, ek och apel. Buskskiktet domineras helt av hassel, som växer i vältuktade täta buketter över hela området, dock rikligast i norra delen. Ett flertal hasselbuskar når en höjd av 4-5 meter. Hasseln växer huvudsakligen i fristående ruggar eller smärre vastar. I några få fall ingår den i en eller annan trädgrupp eller bildar strumpa på någon ek eller ask.

Marken sluttar svagt från öster mot väster och är småkuperad (fornlämningar).

Södra delen består övervägande av en stor öppen slätt med en tät lövvast mot åkern i öster. Vasten, som består av främst hassel och ask fortsätter längs hela östra sidan. Längs västra sidan går också en lövvast, som dock är glänsare.

Änglet är örtrikt.

Sydvästra hörnet (0,4 ha) är ovårdat och börjar växa till. Här finns dels gamla, torra, dels fina, välväxta björkar samt ask och en del gran. Sly, tynne och älggräs börjar fylla ut gläntorna.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

93. Mästerby annexEk karta: Mästerby 15 DAreal: 6,3 haFoto: XII: 7-12

Beskrivning: Mästerbyänget är ett av de största hävdade ängarna på Gotland. Marken är flack - svagt kuperad och en del smärre stenblock och stenvastar finns.

Ek dominerar bland träden och representeras i allmänhet av grova, vidkroniga exemplar. Dessa står oftast ensamma, glest spridda över området, medan askarna huvudsakligen står gruppvis eller i vastar tillsammans med hassel. Hassel växer också fritt ute i de mellanliggande gläntorna. Utöver de nämnda träden växer björk och enstaka tallar i ängset.

Ett par relativt stora slätter finns.

I sydöstra delen börjar sly att växa upp. I övrigt har denna del samma karaktär som övriga ängset.

Lummiga lövvastar och igenväxt ängsmark omger ängset.

Trots att ängset var slaget vid besöket där i juli, fick man en god uppfattning om ängsets tämligen stora rikedom på de vanligaste ängsväxterna, genom att titta i dungar och kanter, där slättermaskinen ej kommit åt.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. En del sly och enstaka unggran, som börjar komma in röjs bort. Slyröjning och hävd på sydostdelen.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 1 (för övriga åtgärder)

Klass: 1

Grupp: 1

94. Igenväxt ängsmark sydost om Mästerby annex

Ek karta: Mästerby 15 D

Areal: 5,7 ha

Foto: -

Beskrivning: Området har vad gäller trädskiktet i huvudsak samma karaktär som det hävdade ängset. Buskskiktet är däremot betydligt tätare och består av täta hasselbuskage och slybestånd, smågran och ungtall, som helt täcker de forna gläntorna och slätterna.

Åtgärdsförslag: Sly, smågran och ungtall tas bort helt. Hasseln gallras ur och de buskar, som lämnas kvar tuktas genom inhuggning. Flertalet behöver nog föryngras genom borthuggning. Ekar och askar och även fina exemplar av t ex björk och tall lämnas kvar med hasselruggar vid basen. Eftervård genom ängeshävd.

Angelägenhetsgrad: 3

Klass: A

Grupp: 2

95. Ajmunds, Mästerby

Ek karta: Mästerby 15 D, Sanda 16 D

Areal: 2,4 ha

Foto: XII: 1-6

Beskrivning: Vålhävdad änge, som genom lummiga lövvastar avskils från de vidsträckta åkermarkerna runt omkring. Storgläntor - braidreum - saknas i detta änge, där ek, klappad ask, björk, apel och hassel växer harmoniskt spridda över området. Björk och ek står i allmänhet ensamma, dock oftast med hasselstrumpa, medan asken, som är

dominerande trädslag, växer i smågrupper tillsammans med hassel. Denna förekommer även i spridda fristående buketter.

En del grova ekar finns främst i norra delen, där också några grova, högvuxna björkar växer.

Änget är välhävdat med välskötta hasslar och slåtter ända intill träd och buskar, vilket man utmärkt kunde studera vid besöket i juli, då ängeten var nyslaget.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 1

Grupp: 1

96. Kräklings, Kräklingbo

Ek karta: Kräklingbo 16 I

Areal: 8,5 ha

Foto: XI: 1, 2, 4

Beskrivning: Markerna norr om kyrkan utgörs av igenväxta ängsmarker. Ask och ek är de dominerande trädslagen och i buskskiktet dominerar hassel. Sly och en del tynne tränger sig in i alla gamla slåttergläntor och även in bland träden i dungarna.

Norra delen av området har en öppen karaktär med glest stående ek, ask, tall, ungtall och småbuskar. Det betas av får.

En liten glänta (1,0 ha) i det tätaste området, strax öster om kyrkan, hävdas som änge. Här växer en verkligt grov, vidkronig gammal ek (skyddad som naturminne), några höga askar, varav ett par-tre stycken är hamlade, samt hassel. Hasseln växer dels i en liten vast dels spridd över gläntan och dels tillsammans med ask i små grupper.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd i ängset. I den igenväxta ängsmarken röjs sly, ungbjörk och tynne bort. De gamla ekarna, askarna, grov björk och hassel lämnas kvar i smärre grupper, större dungar och vastar. Helst ängeshävd. Fortsatt bete i norra delen.

	<u>Ängesgläntan</u>	<u>Igenväxt ängsmark</u>
<u>Angelägenhetsgrad</u> :	1	1 (intill väg och kyrka)
<u>Klass</u> :	3	A
<u>Grupp</u> :	2	3

97. Gullarve, Väte

Ek karta: Väte 16 E

Areal: 3,8 ha

Foto: VIII: 32-36

Beskrivning: Området består av flacka öppna slätter (regelbundna, rektangulära) med långa, täta vastar emellan. Västarna står i ost-västlig och nordväst-sydostlig riktning och är uppbyggda av klappad ask, björk, enstaka ek och tall jämte hassel. På slätterna växer ask, björk, tall och hassel i några små, glest spridda grupper. I sydvästra hörnet finns, i anslutning till en husgrund, två stora dungar - den ena med bara hassel, den andra med tall och hassel. Runt dessa dungar växer ett glest tallbestånd jämte någon gran.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

98. Prästänget, ÖstergarnEk karta: Östergarn 16 LAreal: 3,6 haFoto: XI: 5-7

Beskrivning: Stort, öppet och flackt änge, som består av en vidsträckt slätt i de centrala delarna med träd och buskar runtomkring.

Ute på den öppna slätten växer några enstaka björkar och några askar med små hasselbuskage intill.

Lövbården runt slätten består av ek, ask, enstaka lönn och björk samt en hel del hassel. I västra delen, på sluttningen ned från vägen, är den väl tät och innehåller en hel del sly och tynne.

I sydöstra delen växer relativt slutna bestånd av tall, björk, ask och hassel. Östligaste partiet fram till stigen med fina hasselbestånd och enstaka björkar har börjat växa igen.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Området nedanför vägen i väster rensas ur på sly och tynne i första hand. Efterhand kan man se om trädbeståndet och hasseln behöver gallras. I sydöstra delen gallras en del fula björkar ur. Hasseln kan tuktas här och var genom att huggas in. Ängeshävd.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 1 (för övriga åtgärder - intill väg och kyrka)

Klass: 3Grupp: 299. Marken öster om prästänget, ÖstergarnEk karta: Östergarn 16 LAreal: 2,2 haFoto: XI: 8, 9

Beskrivning: Området är tätt igenvuxet med tall, björk, hassel, sly och allehanda buskar.

Åtgärdsförslag: I första hand gallras buskskiktet ur genom att sly och tynnesbuskar tas bort och att hasseln gallras. Därefter kan man se om tall och björk också behöver gallras ur. Därefter slätter och årlig ängeshävd alternativt måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 3

Klass: A

Grupp: 3

100. Bäckstäde, Sanda

Ek karta: Sanda 16 D

Areal: 6,5 ha

Foto: XX: 1-11, 14-16

Beskrivning: Betesmark, som dock på sina håll har en påtaglig ängsprägel. Den flacka marken är småkullig och tuvig av betesdjurens tramp.

Norra delen är en helt träd- och buskfri slätt.

Centrala delarna har tämligen täta träd- och buskbestånd utan större gläntor. Mellan träden och buskarna växer en hel del sly och även tynne. Ek, ask, ungask, björk, asp och hassel utgör träd- och buskskikt. Hasslarna har fin vasform och bildar i flera fall hasselstrumpor.

Söder om bäcken har området ängskaraktär i det att träd och buskar växer tillsammans i utpräglade grupper och dungar med medelstora gläntor emellan. Ek, varav ett flertal grova, fina exemplar, ask (med spår av klappning), en del ungask, hassel, asp och enstaka björk och nypon växer här. I någon glänta finns späda slyuppslag. Ut mot åkern i söder avgränsas ängset av en lövväst.

Tvärs igenom området i ost-västlig riktning rinner en bäck med eroderade sidor. Längs bäcken sträcker sig lövbårder av främst ask, björk och hassel. Östra delen består av stora, öppna ytor med vastar av ek, ask, björk och hassel.

Åtgärdsförslag: Rövning av tynne och sly över hela området. I de centrala delarna kan en del björk, främst taniga exemplar tas bort. Hasselbeståndet kan snyggas till genom inhuggning och på sina håll föryngring genom att hela ruggar fälls. Fortsatt bete och successiv slyrövning.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: Betesmark

Grupp: 5

101. Fonnsänget, Väte

Ek karta: Väte 16 E

Areal: 5,1 ha

Foto: VIII: 26-31

Beskrivning: Ett flackt, relativt öppet änge med ek, ask (de flesta klappade), björk och enstaka tall i trädskiktet. Bland buskarna märks främst hassel, men även vildapel, kornell, rönn, säl, hagtorn och slån. Hasseln bildar såväl stora grupper som fristående buketter. Till stor del förekommer den också tillsammans med träden. Trädskiktet är glest och det är främst buskskiktets grupper och dungar som bidrar till att ge ängens en relativt hög slutenhet.

I sydvästra delen finns några husgrunder omgivna av täta lövvastar med ek, ask och hassel.

I norra delen ligger en stor öppen slätt. I övrigt är det mest smärre gläntor mellan träden och buskagen.

En tunn björk - ask - hasselbård mot åkern i sydväst övergår i igenväxt ängsmark med ek, ungask, vildapel, hassel, sly och högvuxet gräs i södra hörnet.

Markerna norr och nordväst om ängset (3,3 ha) är tät lövskog med ask, ek, björk och hassel som dominerande inslag.

Ängset är örtrikt med massförekomst av bl a blåsippa och vitsippa på våren.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Södra hörnet röjes upp genom att allt sly tas bort, ungbjörk och barrträd gallras ut. Hasseln gallras försiktigt. Ek, ask och huvuddelen av hasseln lämnas kvar.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: 1

Grupp: 1 (för hävdade delen) 2 (områdena runtom)

102. Igenväxt ängsmark öster om Fonnsänget, Väte

Ek karta: Väte 16 E

Areal: 3,3 ha

Foto: XVI: 6

Beskrivning: Området är mycket tätt igenväxt med hassel, sly och tynne samt unga exemplar av de ingående träarterna ek, ask, björk och enstaka asp och tall. De vuxna träden står betydligt glesare och ofta tillsammans i större eller mindre grupper.

Åtgärdsförslag: De gamla trädgrupperna friläggs genom att röja bort sly, tynne och ungträd i gläntorna omkring dessa. Hasseln gallras försiktigt. En vast av träd och buskar bör lämnas kvar runt hela området. Eftervård helst genom ängeshävd, annars måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 3

103. Mullvalds, Ardre

Ek karta: Ardre 17 I

Areal: 3,7 ha

Foto: X: 25-27

Beskrivning: Änge som övergått till betesmark. Marken är kraftigt tuvad (små fasta tuvor). Centrala delen är en stor öppen yta med några smågrupper av träd eller enstaka spridda exemplar. Över hela gläntan växer låga tynnesbuskar (mest slån). Längs västra, nordvästra och östra kanterna finns stora dungar med låga ekar, askar och enstaka björkar. Intill dungarna på nordvästra sidan finns stora, täta slånsnår. I träddungarna växer också glesa hasselbestånd.

Åtgärdsförslag: Bortröjning av all tynne och sly. Lätt gallring av trädbeståndet. Fortsatt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg och kyrka)

Klass: Betesmark

Grupp: 5

104. Prästänget, ArdreEk karta: Ardre 17 IAreal: 3,7 haFoto: X: 28, 29

Beskrivning: Tätt igenväxt ängsmark. Tåta slånsnår, hasselbuskar och sly har helt täckt de tidigare öppna gläntorna i stora delar av området. I södra delen finns några öppnare partier, som invaderas av mängder av ungtall. I trädskiktet växer glest stående gamla vidkroniga ekar och askar.

En stig går genom området i nord-sydlig riktning.

Åtgärdsförslag: Slånbusskar och sly röjs bort. Ungtall tas bort i gläntorna i södra delen. Försiktig gallring i hassel- och trädbestånden. Eftervård genom måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (nära väg och kyrka)

Klass: AGrupp: 3105. Mullvalds, ArdreEk karta: Ardre 17 IAreal: 2,1 haFoto: X: 30-33

Beskrivning: Vålhävdad flackt änge med ganska stor träd- och busktäckning. Träden och buskarna står i större och mindre grupper med smärre gläntor emellan. I västligaste delen ligger dock en stor öppen slätt.

Änglet är omgivet av tätta träd- och buskvastar åt öster och söder och av igenväxt ängsmark i norr. Åt väster

däremot är det så gott som helt öppet mot angränsande betesmarker.

Ek, ask och björk bildar trädskikt medan hassel är helt dominerande i buskskiktet. En och annan vildapel finns också. Hasseln växer i välvårdade buketter dels fritt stående och dels i trädgrupperna.

Norra delen är igenväxt ängesmark med några ekar och askar i en allt tätare omgivning av gran, en och björksly. Ängset har en rik, men ingalunda unik flora och hör till de örtrikaste i undersökningen.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 1

Grupp: 1

106. Kyrkänget, Klinte

Ek karta: Klinte 17 D

Areal: 2,3 ha

Foto: V: 16-20

Beskrivning: Litet hävdad änge, som liksom omkringliggande marker betas av russ. Centrala delen är en rektangulär flack storglanta, som sträcker sig längs hela ängset i östvästlig riktning. Slätten kantas av ask, björk och hassel, som står i smågrupper efter varandra i breda långa vastar. Någon björkgrupp och hasseldunge står ute i gläntan. Längs ängsets västra gräns står några klappade askar. Omgivande marker söder om den hävdade delen är tätt igenväxta hag- och betesmarker. Särskilt buskskiktet är i dessa marker mycket tätt.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Här och var kan litet sly röjas bort. Ej för hårt bete. Området söder om ängset röjs och gallras till betesmark.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg och kyrka)

Klass: 3

Grupp: 2

107. St Hajdes, Fröjel

Ek karta: Solbjärke 18 D

Areal: 3,8 ha

Foto: V: 21-24

Beskrivning: Stort öppet område med trädvegetation endast i norra delen. Västra, norra delen har karaktär av björk - hasselänge med inslag av tall, medan östra, norra delen har karaktär av tallänge med inslag av björk och enstaka hassel. Hasseln i västra delen växer i välskötta, täta buketter medan den i östra delen är gles och tanig. Hela övriga delen av området är flack, ganska fuktig, småtuvig mark med enstaka spridda träd och buskar.

Åtgärdsförslag: Fortsatt öppethållande genom årlig ängeshävd och måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

108. Kyrkänget, Etelhem

Ek karta: Etelhem 18 G

Areal: 2,7 ha

Foto: X: 21-24

Beskrivning: Vålövdat flackt änge med ek, hamlade askar och hassel. Björk och vildapel förekommer sporadiskt. Träden växer inte i dungar och vastar utan är mer jämnt spridda över ängesytan med tunna hasselruggar emellan. Askarna växer ofta två och två gärna tillsammans med en hasselbukett, medan ekarna, som oftast är relativt grova, står ensamma och glest spridda. Mellan träden och hasselkvastarna ligger smärre gläntor. I västra delen finns en storglänta - ett "braidreum". Stora landsvägen skär rakt igenom ängstrax öster om mitten. Mot gamla landsvägen i väster avgränsas ängstrax av en gles lövvast med hamlade askar och hasselbuskar.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängshäv

Änglägenhetsgrad: 1

Klass: 2

Grupp: 1

109. Prästängstrax, Alskog

Ek karta: Alskog 18 H

Areal: 4,8 ha

Foto: X: 6-11

Beskrivning: Stort flackt änge med vidsträckta öppna slätter och några breda, kraftiga lövvastar i kanterna och längs diket. Högvuxna ekar och askar bygger upp dessa vastar tillsammans med täta hasselbestånd. I västra kanten finns några stora dungar med ask, björk och hassel omgivna av stora öppna gläntor. Upp mot vägen i nordvästra delen står hasselruggarna tätt mellan ekar och askar.

Nordöstra delen, utanför det hävdade ängset, växer igen med ungbjörk mellan de glest stående grova ekarna och glesa hasselbestånd.

Öster och söder om ängset växer också de forna ängsmarkerna igen framför allt med tynne och sly.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Bättre slåtter i och intill dungar och vastar för att slyet ej skall breda ut sig för mycket. Beståndet uppe vid vägen kan gallras försiktigt, så att hasslarna huggs in och gamla torra träd fälls.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: 2

Grupp: 2

110. Stenstugu, Alskog

Ek karta: Alskog 18 H

Areal: 2,1 ha

Foto: X: 12-15

Beskrivning: Relativt öppet änge med grupper och smärre vastar i anslutning till steniga ojämnheter i den annars flacka marken. En lång vast går genom ängset i nordsydlig riktning.

Ek, ask och asp, vilka är spensliga och ej så höga dominerar i trädskiktet. Buskskiktet med bl a hassel och apel är glest. Ängset är påtagligt hasselfattigt och karakteriseras i övrigt av god grupp- och vastbildning. Inga träd eller buskar står ute i slåttergläntorna. Dessa är av varierande storlek med en storglänta i norra delen.

Runt så gott som hela ängset löper en vast med asp, ek, ask,

hassel och enstaka björk. Änglet omges i nordväst av en ca 30 m bred remsa igenväxande lövbryn ned mot åkern, i söder av skog, i norr och öster av öppna marker. Mot dessa öppna marker är den omgivande lövvasten låg och består mest av sly och tynnesbuskar. Änglet har ett frodigt högvuxet fältskikt med mycket gräs, men även ett stort antal örter.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 2

Grupp: 2

111. Källänget, Etelhem

Ek karta: Garde 19 H

Areal: 3,9 ha

Foto: X: 16-20

Beskrivning: Ganska stort, övervägande flackt änge med stora öppna ytor i de centrala, södra och östra delarna. I norra och västra delarna, där marken är något ojämn, står träd och dungar tämligen tätt. Ek, ask, enstaka tall och små spensliga hasselruggar växer här. Några av ekarna är grova med vida kronor. Några smärre vätar finns. I de öppna centrala och östra delarna av änglet dominerar björk i de spridda dungarna, där man även lägger märke till hassel, ek, ask och tall. Sydöstra delen upptas av ett stort öppet "braidreum". Änglet omges av öppna åkrar i norr, igenväxt ängsmark i öster och söder och i väster av en väg. Änglet är ej speciellt örtrikt och saknar flera vanliga ängsväxter.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 2

Grupp: 2

112. Marken öster om Källänget, Etelhem

Ek karta: Garde 19 H

Areal: 1,9 ha

Foto: XXIII: 26

Beskrivning: Området utgörs av tätt igenväxt ängsmark. Sly och ungtall förstör snabbt den gamla ängskaraktären.

Åtgärdsförslag: Sly och ungtall röjes bort. Några fina tallar kan sparas. Trädbeståndet kan överlag försiktigt gallras. Bete.

Angelägenhetsgrad: 3

Klass: A

Grupp: 3

113. Valbysänge, Fröjel

Ek karta: Fröjel 18 C

Areal: 2,3 ha

Foto: XI: 33-36

Beskrivning: Området utgörs av en stor öppen yta med några enstaka träd och trädgrupper, dels mitt ute i området och dels efter kanterna. I västra kanten står en gles talldunge med vidkroniga tallar och enstaka björk. Längs södra gränsen ut mot vägen står några aspar och björkar. Ute i den stora öppna ytan växer några björkar och askar samt enstaka tall och oxel dels tillsammans i någon grupp och dels ensamma. En gles vast med några tallar, björkar och björksly mot åkern väster om ängset.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

114. Prästänget, Lojsta

Ek karta: Gerum 19 E

Areal: 2,9 ha

Foto: II: 20-22, XVIII: 3, 4

Beskrivning: Hävdat änge med smärre ängesytor mellan träd och trädgrupper. Träden, som ofta har en strumpa av hassel eller någon annan buske, står ibland samlade i smärre grupper men oftast ensamma, tämligen jämnt spridda över området. I gläntorna står spridda buketter av hassel och här och var en hel del vildapel.

Ek är det dominerande trädslaget och förekommer tillsammans med klappad ask över hela området. Flera ekar är mycket gamla, grova exemplar. Några enstaka ängsbånsar (tall) finns också. Gotlands troligen äldsta ek står i ängets östra kant, intill landsvägen.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 2

Grupp: 1

115. Igenväxt ängsmark väster om prästänget, Lojsta

Ek karta: Gerum 19 E

Areal: 7,7 ha

Foto: XXIII: 27

Beskrivning: Tätt igenväxt ängsmark med gamla, fina, glest stående ekar och enstaka grova tallar omgivna av ask- och eksly, ungtall, ungask, hassel, apel, småtynne och enstaka unggran. Alla dessa yngre bestånd fyller ut de gamla slåttergläntorna.

Åtgärdsförslag: Sly, unggran, ungtall, tynne och unga lövträd tas bort från tidigare öppna gläntor. Försiktig hasselgallring. Kring ekar lämnas hassel och andra buskar kvar för att få fram lummiga dungar. Några ungträd av ek och ask lämnas kvar för föryngring, dels i anslutning till vuxna kvarlämnade träd, dels i egna grupper tillsammans med hassel. Eftervård helst genom ängeshävd, annars måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (Det är angeläget att få ett litet större djup på den hävdade delen).

Klass: A

Grupp: 3

116. Betesmark nordväst om Tonnklint, Lojsta

Ek karta: Stånga 19 F

Areal: 2,0 ha

Foto: XVIII: 30-32

Beskrivning: Området är svagt kuperat och sluttar från nordväst ned mot ån i sydost. Direkt nedanför gamla åkern är sluttningen något brantare. Den gamla åkern är flack och helt träd- och buskfri. I dess västra kant löper en hasselvast längs en låg vall av jord och småblock. Området nere vid ån, öster om åkern, är flackt och något fuktigt. Här växer björk, ungbjörk, några tallar och hassel. I sluttningen upp mot åkern står några tämligen grova nyhamlade askar, tillsammans med några ekar, björkar

och hasslar.

Det svagt kuperade området väster om åkern har påtaglig ängsprägel med grova ekar, klappad ask, fina hasselbuketter och grova tallar växande såväl i små grupper som enstaka. Hassel förekommer huvudsakligen som friväxande ruggar, men även i några fall som hasselstrumpor. Vildapel och enstaka nyponbuskar växer i gläntorna.

Åtgärdsförslag: Fortsatt öppethållande som hittills. Hasslarna huggs in. Eventuellt sly tas bort.

Angelägenhetsgrad: 1 (Gränsar till Tonnklint som är ett populärt utflyktsmål)

Klass: Betesmark

Grupp: 5

117. Snausarve, Lau (Askänge)

Ek karta: Lausvik 19 I

Areal: 1,4 ha

Foto: X: 1-5

Beskrivning: Litet flackt änge med grupper av ask, björk och hassel (snygga, välvårdade buketter) med smågläntor emellan. I dungarna finns varierande inslag av ek, tall, gran och vildapel. I de centrala delarna står dessa dungar betydligt tätare än i utkanterna. Nordvästra hörnet är en stor trädfri slätt.

I norra delen finns ett barrträdsbestånd med ett tiotal tallar och några granar.

Änglet avgränsas mot åkern i söder av en kraftig ask-hassel-väst, i väster (södra halvan av västra kanten) av en tunn bård med ask och hassel och i öster av en relativt tät väst bestående av björk, ek, ask, hassel, tall och gran. Mot norr är det så gott som helt öppet.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. En del sly finns, som bör röjas bort. Gran gallras ut. Unga askar kan klappas.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: 2

Grupp: 2

118. Markerna öster om föregående

Ek karta: Lausvik 19 I

Areal: 2,1 ha

Foto: XXV: 14

Beskrivning: Området utgörs av igenväxande ängsmark, där lövbeståndet med ek, ask, björk och hassel successivt trängs undan av gran och tall och gläntorna står fulla av tynnesbuskar och sly.

I östra delen växer täta bestånd av småtall, småek och en, som tunnas ut alltmer mot öster. Längst i öster på gränsen mot stranden ligger en relativt stor öppen yta.

Åtgärdsförslag: I de centrala och västra delarna kan gran och tall gallras ur, så att lövträden framträder mer. Sly och tynne röjs bort. Eftervård genom bete.

Angelägenhetsgrad: 3

Klass: A

Grupp: 3

119. Ollajvs, Levide

Ek karta: Levide 19 D

Areal: 2,4 ha

Foto: XVI: 15-19

Beskrivning: Öppet, flackt änge med stora fria ytor. Träd och buskar växer samlade i stora dungar, vastar eller smågrupper. Enstaka träd liksom träd eller trädgrupper utan hasselstrumpa är ovanligt i detta änge.

I dungarna och vastarna växer ek, björk, ask, enstaka tall och apel samt hassel och andra buskar. Smågrupperna består oftast av ask och/eller björk med hasselstrumpor. Ek ingår ibland i dessa grupper.

Rakt genom ängset i nord-sydlig riktning sträcker sig en kraftig lövvast med ek, hassel, sly, tynne och enstaka ask. Västligaste delen håller på att växa till. Under ekar, askar och björkar växer täta hasselbestånd, sly och tynne. I sydvästra delen ligger en stor våt.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Rökning av sly och tynne i västligaste delen samt hasselgallring. Slåtter. Denna del införlivas med övriga ängset.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: 3

Grupp: 2

120. Igenväxt ängesmark söder om föregående

Ek karta: Levide 19 D

Areal: 2,7 ha

Foto: XXIII: 28

Beskrivning: Trädbeståndet är av ungefär samma karaktär, som i det hävdade ängset. Gläntorna växer snabbt igen med ungask, mycket sly och tynne samt hassel.

Åtgärdsförslag: Gläntorna röjes fram genom borttagande av allt sly och tynne och huvuddelen av ungasken. Hasseln gallras. Eftervård genom måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 3

Klass: A

Grupp: 3

121. Ajmunds, Gerum

Ek karta: Gerum 19 E

Areal: 1,4 ha

Foto: XX: 17-28

Beskrivning: Flackt änge med mycket öppen karaktär.

Huvuddelen av ängset utgörs av gläntor och slätter. Hela södra delen är en öppen slätt med en liten grupp av några klappade askar med hasselstrumpa och några få fristående hasselbuskar.

En bred bård av klappad ask, hassel, apel och några björkar avdelar norra delen i en östlig och en västlig del. I östra norra delen växer ek, klappad ask, björk och hassel tillsammans i smågrupper eller enstaka. Hassel växer endast i undantagsfall i fristående buketter. Västra norra delen är betydligt öppnare med några smågrupper av klappad ask och hassel.

I västra delen har en grov ask (ev flera mindre i en grupp) och ett antal hasslar fällts för att en befintlig kraftledning skall breddas.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

122. Botels, Lau

Ek karta: Garde 19 H

Areal: 0,9 ha

Foto: IX: 34-36

Beskrivning: Ett litet änge med mycket öppen karaktär. Marken är bitvis ganska tuvig, vilket tyder på för hårt bete.

Centrala delarna av ängeten är en stor, flack slätt med smärre grupper av björk, enstaka ungek, spenslig hassel och björksly. Grupperna är koncentrerade till småkullar. I södra delen står en stor björkdunge med inslag av småek och hassel samt en gran och en tall.

Sydöstra delen är en genom taggtråd avgränsad betesmark.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Ej för hårt bete.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

123. Prästänget, Levide

Ek karta: Levide 19 D

Areal: 2,0 ha

Foto: IV: 16, 17

Beskrivning: Öppen nyligen framröjd ängsmark med glest träd- och buskskikt. Man har nog röjt och gallrat litet väl hårt. De kvarlämnade träden står visserligen huvudsakligen i grupper och har i de flesta fall hasselstrumpa, men grupperna är för små - sällan mer än 2-3 träd i varje - och för likformigt fördelade över området. Ett bättre resultat hade ernåtts om man hade lämnat kvar grupper av olika storlek - gärna någon stor, lummig dunge - med gläntor av varierande storlek emellan.

Det glesa trädskiktet består av ek, ask (några med spår av tidigare klappning) och björk, medan buskskiktet så gott som uteslutande representeras av hassel.

Åtgärdsförslag: Eftervård måste sättas in. Det bästa vore regelbunden ängeshävd. Annars måttligt bete kompletterat med slåtter då och då för att hålla slyet borta.

Angelägenhetsgrad: 1 (Det är ytterst angeläget att ej låta ett nyröjt område växa igen).

Klass: A

Grupp: 3

124. Kullands högård, Gerum

Ek karta: Gerum 19 E

Areal: 3,3 ha

Foto: XI: 29-32

Beskrivning: Örtrikt ek-ask-dominerat änge med överlag mycket öppen karaktär. Trots detta har ängset bara en stor-glänta-i östra delen. Ängsets öppna karaktär skapas av att grupperna av ek, klappad ask, björk och hassel i allmänhet är små (2-3 träd) och glest spridda över området. Hasseln växer så gott som uteslutande i anslutning till träden, vilket gör att alla gläntor är träd- och buskfria. På sina håll i norra och nordöstra delarna saknar träd och trädgrupper hassel, vilket ger ett alltför kallt intryck. Utöver nämnda träd och buskar växer i ängset enstaka apel, rönn och nypon.

I väster och söder omges ängset av igenväxt ängsmark och i norr och öster av åkrar. Mot dessa marker avgränsas ängset av glesa lövvastar.

I södra och sydvästra delarna är hävden påtagligt eftersatt.

Trots att halva ängset var slaget vid besöket i juli konstaterades att detta är mycket frodigt och artrikt.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Runt träd och

träddgrupper i norra och nordöstra delarna får ordentliga hasselstrumpor växa upp. Hävden återupptas i söder och sydväst.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 2

Grupp: 2

125. Igenväxt område väster om föregående

Ek karta: Gerum 19 E

Areal: 3,3 ha

Foto: XXIII: 29

Beskrivning: Området är bevuxet av ek, ask, ungtall och mycket hassel och sly. Ek och ask växer i allmänhet glest och i grupper. Gläntorna mellan dessa har växt igen med hassel, sly och ungtall samt en hel del andra buskar.

Åtgärdsförslag: Ungtall, sly, tynne och hassel röjs bort från gläntorna, så att dessa blir träd- och buskfria. Kvarvarande hassel kring de framröjda grupperna av ek och ask tuktas genom inhuggning. Eftervård genom måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 3

Klass: A

Grupp: 3

126. Kvie, Eksta

Ek karta: Eksta 19 C

Areal: 1,0 ha

Foto: XXIV: 23-27

Beskrivning: Litet flackt änge med omväxlande karaktär.

Östra delen består av rektangulära gläntor kantade av vastar med ek, ask, björk, hassel, slån, hagtorn och enstaka oxel, apel, en och kornell. En av gläntorna är dock tillväxt med ask, hassel, några ekar och enbuskar.

Norra och västra delarna har en öppen ängeskaraktär med spridda smågrupper och vastar med björk, ask, hassel och ibland någon ek. Några björkar och hasselbuskar står enstaka. De flesta träden och trädgrupperna har en buskstrumpa, dock sällan av hassel.

I västra kanten ligger ett stenröse (förmodligen ett odlingsröse) och vid foten av en av lövvastarna löper en stenvast. Alla askar i ängset har tidigare klappats.

Mot söder avgränsas ängset av en tät lövvast och mot vägen i norr av en låg buskvast. I västra kanten står några askar, björkar och enbuskar. I öster gränsar ängset till en villatomt.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Den tillväxta gläntan i östra delen röjs på sly, småbuskar och en, varpå hävd återupptages där, liksom i ängsets sydvästra del.

Ängelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: 3

Grupp: 2

127. Rodarve, Fardhem (Rumsänge)

Ek karta: Fardhem 20 E

Areal: 3,9 ha

Foto: III: 7

Beskrivning: Tätt igenväxt ängsmark. Några öppnare gläntor finns i anslutning till en transportväg i norra delen.

Ek, ask, björk och tall är huvudkomponenterna i trädskiktet. Det till stora delar svärgenomträngliga busk-

skiktet består av slån, allehanda sly och hassel. Ekarna och de grövre askarna står relativt glest och vittnar om tider då ängset hävdades och hade en öppen karaktär. I nordvästra delen finns några grova, välväxta ekar i de något öppnare markerna kring transportvägen.

Åtgärdsförslag: Sly och tynne röjs bort helt. Huvuddelen av tallarna samt ungbjörk och ungask gallras ut. Eken lämnas i huvudsak kvar, tillsammans med de ungaskar, som lämnas för föryngring. Dessa bör lämnas kvar i grupper och kan gärna klappas (ca 3 m över marken). Hasseln gallras så att välvårdade buketter blir resultatet. Dessa lämnas fr a i anslutning till ekar och askgrupper.

Angelägenhetsgrad: 3

Klass: A

Grupp: 3

128. Linde annex

Ek karta: Gerum 19 E

Areal: 3,8 ha

Foto: III: 4-6

Beskrivning: Stort, flackt änge med vidsträckta öppna slätter inramade av breda vastar och smågrupper av träd och buskar. Ek, ask, björk, hassel och enstaka vildapel bygger upp dessa vastar och grupper.

I östra delen, där marken är betydligt fuktigare finns ett antal smärre våtar. I södra delen är hasselbeståndet betydligt tätare än i övriga ängset. Östra hörnet börjar växa igen med sly.

Glesa lövvastar omger så gott som hela ängsområdet.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Ej för hårt bete.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 2

Grupp: 2

129. Prästänget, Fardhem

Ek karta: Fardhem 20 E

Areal: 2,3 ha

Foto: IV: 13-15

Beskrivning: Ca 200 m väster och sydväst om kyrkan finns ett flackt, hävdad änge av relativt öppen karaktär med spridda grupper av träd och buskar. Några träd, främst ekar, står ensamma, men de flesta står samlade i smärre grupper med stora gläntor emellan. Ängets centrala del är en stor öppen slätt. Trädskiktet består övervägande av unga träd av björk, ek och ask. Några äldre, hamlade, askar finns dock i norra delen. Hasseln förekommer dels som fristående välväxta buketter och dels som hasselstrumpor invid de flesta träd och trädgrupper. Ängset är örtrikt och förutom de vanliga ängsväxterna växer här ett flertal orkidéer bl a mycket brudsporre, skogs-knipprot och kärrknipprot. I öster och väster är ängset omgivet av igenväxt ängsmark och mot söder avgränsas det mot åkermarken av en relativt tät lövväst.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 2

Grupp: 2

130. Markerna väster och öster om prästänget, Fardhem

Ek karta: Fardhem 20 E

Areal: 8,4 ha (Ö 2,3 ha, V 6,1 ha)

Foto: IV: 14

Beskrivning: Marken väster om det hävdade ängset är tätt igenväxt ängsmark med glest stående, grova ekar och askar, enstaka björk och vildapel samt täta hassel- och slybestånd.

Marken öster om ängset är fuktig förbuskad mark med ett kärr i nordöstra delen.

Åtgärdsförslag: I västra delen röjs dungar och gläntor fram genom allmän slyröjning och försiktig hassel- och trädgallring. Helst ängeshävd, annars måttligt bete. I östra delen röjs bäcken och kärret fram genom busk- och slyröjning. Vuxna träd med buskgrupper runt och fina hasselruggar lämnas kvar. Hålles öppet framgent genom måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: Västra området: 1 (intill väg)

Östra området: 2

Klass: A

Grupp: 3

131. Hallbåter, Sproge (Solsänget)

Ek karta: Mästermyr 20 D

Areal: 3,2 ha

Foto: IV: 19-25

Beskrivning: Relativt stort, välhävdad änge med omväxlande karaktär. Stora, täta dungar alternerar med mindre träd- och buskgrupper och öppna slättergläntor av varierande storlek.

Ett flertal husgrunder (kämpgravar) finns i ängset. Det är i anslutning till dessa de träd och buskar växer, som byg-

ger upp de tätta, lummiga dungarna. De mindre dungarna och trädgrupperna växer i gamla odlingsrösen och eljest där marken är för ojämn för slätter.

De träd och buskar, som växer i ängst, är ek, ask, alm, oxel, enstaka björk och grov tall, rikligt med hassel samt en och annan vildapel.

De mellanliggande jämna slättergläntorna är välhävda och slätter sker så nära intill träd och buskar man kan komma. Gläntorna är av varierande storlek men större slätter saknas.

Ett parti längst i norr mot den öppna betesmarken har inte hävdats på något år, varför stubb- och rotskott där börjar komma upp och hasselbuskarna börjar se ovårdade ut.

Ängst är tämligen örtrikt med flera orkidéer och ett stort antal andra ängsväxter.

Ängst är i söder och sydost omgivet av skog, i väster och norr av åker och betesmark och i öster av impedimentartad mark.

Ätgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Ängelägenhetsgrad: 1

Klass: 1

Grupp: 1

132. Älskute, Levide

Ek karta: Mästermyr 20 D

Areal: 1,9 ha

Foto: II: 32, 33

Beskrivning: Hävdad äng med en liten fritidsstuga i sydvästra delen. Ängst har en mycket öppen karaktär. Norra delen är helt öppen med en liten vast av hassel,

hamlad ask och enstaka ek i nordost samt några ekar, björkar, hasslar och klappade askar i nordväst. I södra delen växer ek, alm, klappad ask, björk och tall glest spridda över den flacka öppna ytan. Här och var står dock träden i smärre grupper om högst 3-4 träd i varje grupp. Glesa hasselbuskar växer i anslutning till träden, men förekommer även som fristående buketter. Enstaka vildapel noterades också.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

133. Niksarve, Fardhem

Ek karta: Fardhem 20 E

Areal: 1,6 ha

Foto: II: 35

Beskrivning: Igenväxt ängsmark med ett tämligen tätt trädskikt av ek, ask, oxel och enstaka björk och tall. Flera av träden är smala och taniga. Buskskiktet är bitvis mycket tätt av sly, hassel, slån och andra tynnesbuskar. De forna slåttergläntorna kan ännu skönjas.

Åtgärdsförslag: Allt, som växer i de gamla slåttergläntorna röjs bort. I de därvid frilagda trädgrupperna och vastarna görs en försiktig träd- och hasselgallring. Unga askar kan klappas. Eftervård genom måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 3

134. Likmide, HemseEk karta: Fardhem 20 EAreal: 3,3 haFoto: II: 36

Beskrivning: Igenväxt ängsmark med en öppen, tuvig grässlätt närmast vägen. Innanför denna växer björk, ask, ek, alm, hassel, apel och slån tämligen tätt. En hel del sly växer i gläntorna mellan trädgrupperna. Flera av träden är gamla, torra exemplar.

Mot vägen avgränsas den öppna slätten av en bård av ask, ek, björk och slån.

Åtgärdsförslag: Gamla igenslyade och förbuskade gläntor röjs fram genom att sly, slån och andra tynnesbuskar tas bort. Apeln lämnas kvar. Hasseln gallras. Ungträd och gamla, torra träd fälles. Några fina ungträd lämnas för föryngring. Unga askar kan klappas. Eftervård genom måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 3

135. Butvier, Sproge

Ek karta: Sproge 20 C

Areal: 1,1 ha

Foto: XVI: 13, 14

Beskrivning: Öppet, flackt änge med mer betesmarks- än ängsprägel. Hela centrala delen är helt öppen, sånär som på en björk mitt i ängset, ett videbuskage (vid en liten vät) och en ek med omgivande hasselrugge i västra delen. I södra

delen står några tallar och björkar. Tvärs över ängets norra del står ett antal björkgrupper, en ek, en grupp tallar och några hasslar som en gles vast. Norr om vassen ligger en liten slätt. Några björkar, hassel, en tall och en ek bildar bård mot skogsmarken i norr.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

136. Högby äng, Hemse

Ek karta: Fardhem 20 E

Areal: 2,4 ha

Foto: III: 2, 3

Beskrivning: Litet änge, som till största delen är välhåvdat. Nordvästra delen hävdas ej och håller på att växa igen. Där växer ask, björk, tall, enstaka ek och gran samt vildapel och täta hasselbestånd. Småsly, älgört och vildvuxet gräs dominerar i gläntorna.

Övriga delar av ängeten är välskötta med välslagna slåttergläntor och glest stående träd och trädgrupper med välväxta hasselbuketter intill. Hasseln förekommer också mer fritt stående i gläntorna.

Trädskiktet består av ask, björk, tall och en och annan ek. Tallinslaget är ganska stort, men skämmer på intet sätt. Tvärtom, de välväxta tallarna pryder sin plats i ängeten. Ängeten är omgärdad av glesa lövvastar.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Nordvästra delen röjes på sly och gallras ur litet försiktigt, varefter den ängeshävdas tillsammans med den övriga delen.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: 2

Grupp: 2

137. Hulte kruppar, Hemse

Ek karta: Alva 21 E

Areal: 4,6 ha

Foto: III: 10-14, XX: 29-32

Beskrivning: Hulte kruppar är ett omkring 4,5 ha stort hävdad änge. Det är mycket välskött och tilltalande till sin karaktär. Stora fria ängesytor ("slätter") omväxlar med grupper och rader (vastar) av träd och buskar. Trädskiktet består till övervägande del av ek och hamlade askar. Därutöver finns enstaka tallar (ängsbånsar) och någon björk. Hassel förekommer dels tillsammans med träden och dels i spridda bestånd. Några vildapel- och nyponbuskar finns också.

Södra delen är svagt kuperad, varför träd- och buskgrupperna här står tätast. Här växer också de grövsta, finaste ekarna. Norra delen är så gott som helt flack och här står träden och buskarna betydligt glesare, dock fortfarande i grupper eller vastar.

En bitvis gles och låg, bitvis tät, frodig lövvast omger ängset. Ängset har en utpräglad grupp- och dungbiläning med flacka, större eller mindre slättergläntor emellan. En tät dubbelvast går tvärs genom ängset i nordväst-sydöstlig riktning. (Troligen en gammal väg).

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 1

Grupp: 1

138. Markerna runt Hulte krupparEk karta: Alva 21 EAreal: 9,0 haFoto: -

Beskrivning: Omgivande marker i väster, öster och söder utgörs av igenväxta ängesmarker. Där växer relativt glesa bestånd av ek, ungask, björk och tall. Under träden står buskskiktet tätt av björksly, asksly, ungtall, hassel, nypon, slån, en och vildapel.

Åtgärdsförslag: Björk- och asksly, ungtall, slån och risiga vildaplar röjes bort. Träd- och hasselbestånden gallras, så att man får fram fria ängesgläntor med olika täta grupper, dungar och vastar av träd och buskar emellan. Mot åkermarkerna bör en tät lövvast lämnas kvar. Unga askar kan klappas. Eftervård genom ängeshävd.

Angelägenhetsgrad: 3Klass: AGrupp: 2139. Hummelbos, BursEk karta: Stale 21 GAreal: 1,7 haFoto: XVI: 7, 9-12

Beskrivning: Öppet, svagt kuperat änge, som sluttar svagt mot öster. Trädskiktet i detta änge byggs upp av björk, klibbal (grova, välutbildade exemplar. Kliöbal är ej särskilt vanlig på Gotland), ask, några tallar och enstaka ek. Träden är så gott som uteslutande grupperade i de karakteristiska grupperna, men saknar för det mesta hassel. Denna trivs ej här p g a markens relativt höga fukthalt. Enstaka

hasslar finns i de högst belägna delarna i norr och då endast i anslutning till trädgrupper. Strumpor bildas i stället av diverse andra småbuskar och alarna har strumpor av sina egna rotskott.

Björkgrupperna, som överväger i sydöstra delen, saknar i allmänhet strumpor.

I norra delen är vegetationen tätast med ett antal små gläntor mellan trädgrupperna. Sydvästra delen är ett stort öppet "braidreum".

Glesa vastar av träd och buskar omger ängset. Ängset är tämligen örtrikt. Förutom de vanliga ängsväxterna noterades grönvit nattviol och skogsknipprot.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Ängelägenhetsgrad: 1

Klass: 1

Grupp: 1

140. Hemdarve, Silte

Ek karta: Silte 21 D

Areal: 3,2 ha

Foto: IV: 28, 29

Beskrivning: Öppet nyröjt område med ängeskaraktär. Det verkar emellertid ej hävdas som änge, ty över hela ytan har låga stubb- och rotskott kommit upp.

Ek, hamlad ask och tall står glest och relativt jämnt spridda över området. En del av dem har hasselstrumpa.

Några smärre grupper med ask och hassel finns. Hassel växer också i fristående ruggar. Ett antal enar och andra buskar lägger man också märke till. I norra delen är det gott om björk.

Åtgärdsförslag: Bortröjande av stubb- och rotskott. Eftervård genom måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: Betesmark

Grupp: 5

141. Prästänget, Silte

Ek karta: Silte 21 D

Areal: 1,0 ha

Foto: IV: 26, 27

Beskrivning: Helt nyligen restaurerat änge med en stor öppen glänta i mitten och glest stående träd runtom. Ängset är ej bra restaurerat såtillvida att träden står för glest och enstaka. De saknar också i allmänhet hasselstrumpor. Så gott som all hassel är vidare bortröjd i den hävdade delen.

De få träd som växer i området är ek, ask (de flesta klap-pade), björk och enstaka tall. I östra delen finns en hel del ungtall och sly. Stubb- och rotskott över så gott som hela området tyder på att hävden inte är den bästa.

Åtgärdsförslag: Stubb- och rotskott röjs bort, tallplanter och sly i östra delen tas bort. Hassel tillåts att växa upp intill träd och trädgrupper, så att ängset inte ger ett så kallt intryck. Därefter måste området hävdas antingen med årlig ängeshävd eller med måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 5

142. Igenväxt ängsmark söder om prästänget, SilteEk karta: Silte 21 DAreal: 3,8 haFoto: IV: 26

Beskrivning: Området är tämligen tätt igenväxt med hassel, sly och tynne i de forna gläntorna mellan de mer glest stående träden - ek, ask, björk och enstaka tall. Här växer också en del enbuskar.

Åtgärdsförslag: Sly, tynne och andra buskar röjs bort, så att de gamla gläntorna kommer fram. Trädbeståndet gallras på taniga ungträd. En hel del hassel kan gallras ut. Hasselbestånd runt träd och trädgrupper lämnas kvar. Unga askar hamlas. Eftervård helst genom ängeshävd, annars måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 3Klass: AGrupp: 3143. Rangsarve, AlvaEk karta: Alva 21 EAreal: 6,0 haFoto: XVI: 4, 5

Beskrivning: Området är nyröjt, men har inte eftervårdats, vilket märks på den halvmeterhöga slymattan över hela ytan. Björk, ek och nyhamlad ask står glest spridda över området tillsammans med hassel, apel och enstaka tallar. Hasslarna, som är väldigt glesa står ibland tillsammans med något träd i någon liten antydan till gruppbildning, men oftast ensamma. Några smärre gläntor förekommer.

Åtgärdsförslag: Slyröjning över hela ytan. Sly alldeles intill träden kan sparas för att så småningom erhålla grupper och dungar. Eftervård måste sättas in antingen genom ängeshävd eller måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (längs stigen till Havors fornborg)

Klass: A

Grupp: 5

144. Gandarve, Alva

Ek karta: Rone 21 F

Areal: 1,5 ha

Foto: XI: 26-28

Beskrivning: Litet änge med karakteristisk ängesprägel. Ek, varav ett flertal grova fina exemplar, klappad ask och väl-skötta hasselruggar växer tillsammans i smärre grupper med större eller mindre gläntor emellan. Ett antal ekar och enstaka tallar växer solitärt.

Glesa lövvastar avgränsar ängset från åkrarna i väster och norr.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 2

Grupp: 2

145. Binge, Alva

Ek karta: Alva 21 E

Areal: 1,9 ha

Foto: III: 23

Beskrivning: Igenväxt änge, som ligger mittemot gården Binge i Alva. Ek, alm, ask, ungask, björk och enstaka tall växer här tillsammans med ett tätt buskskikt av hassel, slån och vildapel. Man kan emellertid ännu tydligt skönja de tidigare öppna gläntorna mellan dungar och trädgrupper.

Nordöstra delen är en öppen yta - dock med åtskilliga tynnesbuskar och några enstaka träd.

Åtgärdsförslag: De gamla gläntorna som relativt tydligt kan skönjas röjs fram genom att tynnesbuskar och asksly tas bort. Hasseln bör gallras, men lämnas i allmänhet kvar i anslutning till träddungar. Vildapel lämnas kvar. Ungask, ungbjörk och tall kan gallras tämligen hårt. Kvarvarande ungaskar hamlas. Den fria ytan i nordost röjes av helt från buskar, så att man får fram en öppen "slätt". Eftervård genom ängeshävd eller måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 3

146. Lilla fornminnesområdet strax nordost om föregående

Ek karta: Alva 21 E

Areal: 2,0 ha

Foto: III: 24, 25

Beskrivning: Området är ej helt igenväxt, utan öppnare ytor finns mellan grupper och vastar av ek, ask och hassel. Bland dem finns också slån- och nyponbuskar, men dessa förekommer framförallt i de öppna gläntorna.

Åtgärdsförslag: De öppna gläntorna röjs fria från slån och nypon och eventuellt förekommande sly. Försiktig gallring

av hassel och i trädbeståndet. Eftervård genom måttligt bete. Kontakt bör tas med landsantikvarien före röjningen.

Angelägenhetsgrad: 1 (fornminnesområde)

Klass: A

Grupp: 3

147. Det större forminnesområdet öster om föregående

Ek karta: Alva 21 E

Areal: 5,7 ha

Foto: III: 26

Beskrivning: Större delen (3,1 ha) av området är nyligen röjt.

Nyhamlade askar, glesa hasselbuskar, björk och tall är glest utspridda över området. Ask dominerar tillsammans med hassel och är på några ställen kvarlämnade i små grupper om 2-3 exemplar i varje.

Norra delen (2,6 ha) är fortfarande igenväxt. Här växer ek, ask, oxel och tall och ett tätt buskskikt av hassel och tynne. Någon öppen glänta finns, men håller på att invaderas av tynnesbuskar.

Åtgärdsförslag: De öppna gläntorna befrias från allt buskage. I övrigt röjs tynne och sly bort och gallras hassel och trädsikt, så att dungar och gläntor kommer fram. Det bör helst ej se så skalat ut som det tidigare röjda partiet. Kontakt bör tas med landsantikvarien före röjningen.

Angelägenhetsgrad: 1 (fornminnesområde)

Klass: A

Grupp: 3

148. By, HablingboEk karta: Domerarve 22 DAreal: 4,6 haFoto: IV: 30-32

Beskrivning: Öppet, flackt änge med stora slåtterytor och spridda smågrupper med björk, ungask och hassel, någon större dunge med björk och hassel samt glest stående tallar. Träden och buskarna förekommer företrädesvis i nordöstra delen medan hela sydvästra halvan är en stor öppen slätt.

Änget begränsas i nordväst mot öppna åkermarker av en tät lövvast, i nordost av skogsmark och i sydost av öppen betesmark. Mellan vägen och ängset står några småbuskar och en trodertun.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävdAngelägenhetsgrad: 1Klass: 3Grupp: 2149. Hägsarve, HablingboEk karta: Domerarve 22 DAreal: 0,6 haFoto: XVI: 2,3

Beskrivning: Detta änge röjdes vintern 1972-73 för att tjäna som "rastänge". För detta ändamål har också en sittgrupp ställts upp centralt i ängset. Ängset skall eftervårdas genom fårbete och skall ej fagas och slås. Trädskiktet utgöres av glest stående ekar, några askgrupper och enstaka björk och tall. Askgrupperna har i allmänhet hasselstrumpa. För övrigt växer hasseln fristående.

Åtgärdsförslag: Fortsatt bete och kontinuerliga slyröjningar.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: Betesmark

Grupp: 5

150. Bertels, Hablingbo

Ek karta: Domerarve 22 D

Areal: 1,8 ha

Foto: XXIII: 30

Beskrivning: Igenväxande småkuperad ängsmark, med gott om tall (främst ungtall) men även en hel del lövträd. Hassel dominerar i buskskiktet.

Åtgärdsförslag: Tall, främst unga exemplar tas bort. Försiktig gallring av hassel och i trädbeståndet. Eftervård genom bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 3

151. Petes, Hablingbo

Ek karta: Domerarve 22 D

Areal: 5,8 ha

Foto: IV: 33-35

Beskrivning: Ett till största delen hävdat änge med omväxlande karaktär. Stora dungar med ett buskskikt av sly

och täta hasselbuskage alternerar med öppna gläntor kantade av breda lövvastar, ohävdade gläntor med sly och älggräs, samt en stor öppen slätt i västra delen. Björk, ask (några klappade), ek och hassel växer dels i ovannämnda lövvastar och igenväxande dungar och dels i smågrupper här och där. I slätten i västra delen står några björk-ask-hasselgrupper. Slätten begränsas mot söder av en bård av björk, ungask och hassel.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Gläntorna med sly och älggräs röjs fria. Sly kan röjas bort ur de stora dungarna och hasseln gallras försiktigt.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: 3

Grupp: 2

152. Nickarve, Havdhem

Ek karta: Domerarve 22 D, Havdhem 22 E

Areal: 0,5 ha

Foto: XV: 34-36, XVI: 1

Beskrivning: Ett litet flackt änge, som ligger alldeles intill gården Nickarve. Några glest spridda ekar, björkar och hasslar, samt några planterade lönnar, en järnek och någon enstaka gran växer i ängset.

Ut mot vägen står ett antal hamlade askar. Några av dessa står i grupp tillsammans med hassel. I övrigt står träden ej så tydligt grupperade och hasseln växer huvudsakligen i fristående välskötta buketter.

Det egendomliga växtsättet hos den grova björken i centrala delen lär enligt markägaren bero på att björken tjänade som fäste för barnjungor på 1880-talet.

Ett parti i västra delen har ett risigt utseende med ask, ek, björk och mycket sly.

Sydvästra delen, som är avskild genom ett stängsel har mer karaktär av öppen betesmark med några björkar och askar samt någon enstaka hasselbuske.

Längs diket i sydväst står en tät lövvast med asksly och enstaka ekar.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Slyröjning och gallring av ungträd i det risiga partiet i västra delen.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

153. Igenväxt ängsmark vid Eke

Ek karta: Havdhem 22 E

Areal: 7,4 ha

Foto: III: 20

Beskrivning: Huvuddelen av området är igenväxt med asksly, slån, kornell, vildapel, nypon och hassel mellan de glest stående grova ekarna och askarna. En hel del ungek och ungask fyller också ut de tidigare öppna gläntorna. I sydöstra hörnet finns några smärre öppna ytor som tydligen slås. Norra delen är öppnare. Marken där ligger något högre och är torrare och kargare. En hel del enbuskar växer här, tillsammans med glest stående ekar, tallar och björkar.

Åtgärdsförslag: Sly- och tynnesbuskar röjs bort. Gallring i hassel- och ungträdsbestånden. Det mesta av ungträden kan tas bort. Vuxna ekar och askar lämnas i huvud-

sak kvar. I den norra delen kan de flesta enbuskarna lämnas kvar. Eftervård genom bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 3

154. Kvinnegårde, Havdhem

Ek karta: Domerarve 22 D

Areal: 0,8 ha

Foto: XV: 29-33

Beskrivning: Fint litet änge med utpräglad ängeskarakter. Ask och hassel dominerar, men ek och enstaka björk finns också.

Askarna, av vilka flertalet är klappade för ca 5-10 år sedan, växer i små grupper och vastar tillsammans med välskötta hasselbuketter. Några täta, lummiga hasslar växer fristående mellan grupperna. De ekar, som finns växer i allmänhet ensamma. Mellan trädgrupper och buskar ligger små gläntor.

Längs ängets sydgräns sträcker sig en tät lövvast med hassel och enstaka ask.

I väster och norr gränsar äng mot gården och i öster mot betesmark.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 2

Grupp: 2

155. Betesmark öster om föregåendeEk karta: Domerarve 22 DAreal: 1,0 haFoto: XV: 32, 33

Beskrivning: Öppen betesmark med påtaglig ängeskarak-
tär. Askarna, klappade för 5-10 år sedan, växer i små
grupper om 2-4 träd i varje med eller utan hasselstrumpa.
Mellan dessa grupper växer här och var enstaka björk, ek,
apel och diverse småbuskar. Trädfria gläntor av varie-
rande storlek ligger mellan dungarna. Här och var växer
små tynnesbuskar.

I söder går en lövväst med ek, ask och hassel längs en
gammal stenväst. I öster avgränsas området av en sten-
tun och en gles ask-apelväst.

Åtgärdsförslag: Fortsatt bete. Successiv sly- och tynnes-
röjning.

Angelägenhetsgrad: 1Klass: BetesmarkGrupp: 5156. Kulle, HavdhemEk karta: Domerarve 22 DAreal: 0,6 haFoto: XXIV: 11-13

Beskrivning: Litet flackt änge med glest stående ek,
ask, björk, tall, apel och hassel. Träden och buskarna
växer i antydningar till grupper och vastar grupperade
kring ett par-tre gläntor.

I västra delen står några samlade grupper med björk, ask och hassel.

En avgränsad talldunge med inslag av unghassel och sly står i sydöstra delen.

I nordöstra hörnet växer en gles dunge med rönn och hassel. Ängset är relativt rikt på hassel, som utom i ovannämnda dungar också växer i fristående buketter. Glesa lövvastar ut mot omgivande åkermarker finns i öster och väster.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängesnävd. Hasseln huggs in. En del ungbjörkar kan rensas ut. Hoet, som ligger kvar sedan slåttern, bör fraktas ur ängset. Detta bör göras redan någon dag efter slåttern.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 3 (för övriga åtgärder)

Klass: 3

Grupp: 2

157. Kvinnegårde, Havdhem

Ek karta: Domerarve 22 D

Areal: 6,1 ha

Foto: III: 17-19

Beskrivning: Området har en öppen karaktär med relativt stora öppna gläntor med vastar och dungar av träd och buskar runtom. Området betas. Dock finns en hel del buskar som slån och hassel, samt asksly och högt gräs i flera av gläntorna.

Vastarna runt "slåtterna" består av ask, flertalet klappade, hassel, vildapel och slån. I norra delen finns en kraftig dunge med björk, tall och hassel samt slånsnår.

Åtgärdsförslag: Sly och tynne tas bort - i första hand från de öppna ängsyterna. Hasseln gallras försiktigt. En del tall och björk kan också gallras ut. Fortsatt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: Betesmark

Grupp: 5

158. Rosarve, Havdhem

Ek karta: Havdhem 22 E

Areal: 2,3 ha

Foto: III: 15

Beskrivning: Flackt hävdad änge med växlande karaktär. Sydvästra halvan av ängset har en relativt tät vegetation med ask, björk och hassel i vastar och dungar. Hasslarna bildar stora höga kvastar. Nordöstra halvan består av en stor öppen slätt med enstaka trädgrupper.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Ej för hårt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg och nära Havdhems samhälle)

Klass: 2

Grupp: 2

159. Kälder, Havdhem

Ek karta: Domerarve 22 D

Areal: 1,2 ha

Foto: III: 16

Beskrivning: Ett litet svagt kuperat änge med spridda träd-

och buskgrupper, mellan vilka smärre slättergläntor breder ut sig. Grupperna består av ask, björk, alm och hassel, medan tall och ek står mera individuellt spridda, dock ofta tillsammans med en hasselbuske. I några av grupperna står också enstaka vildapel. En liten körväg går rakt genom ängset i nord-sydlig riktning.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 2

Grupp: 2

160. Prästängset, Grötlingbo

Ek karta: Grötlingbo 23 E

Areal: 1,8 ha

Foto: XI: 19-24

Beskrivning: Litet överlag flackt änge, där regelbunden hävd tycks ske endast i de öppnare östra delarna. Dessa består huvudsakligen av öppna gläntor med några smågrupper av ek och hassel och enstaka fristående hasslar. I anslutning till en husgrund och andra stenvastar runt denna växer kraftiga ek-ask-hasselvastar. Några av ekarna är verkligt grova. I dessa vastar finner man också oxel, björk, rönn, apel och hagtorn.

Den västra delen, där slätter ej skett på ett par-tre år, har en öppen karaktär med smärre grupper av ek, björk, ask, hassel och vildapel. Tyvärr börjar en del sly komma upp här på grund av den uteblivna hävden.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Det är angeläget att den västra delen röjs på sly och hävdas som övriga delen, innan den växer till så kraftigt, att det måste till mer arbetsam gallring och röjning.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

161. Igenväxt ängsmark söder om prästänget, Grötlingbo

Ek karta: Grötlingbo 23 E

Areal: 0,6 ha

Foto: XXIII: 31

Beskrivning: Området är tätt igenväxt med buskar, främst hassel. I området finns ett flertal fornlämningar bl a några välbevarade husgrunder.

Åtgärdsförslag: Området röjs till ängsmark och införlivas med den hävdade arealen, så att man får in de fina fornlämningarna i ängst. Det är lämpligt att röja ned till stentunen i söder och ca 150 m in från vägen åt väster. Kontakt bör tas med landsantikvarien före röjningen. Eftervård genom ängeshävd.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: A

Grupp: 2

162. Norrkvie, Grötlingbo

Ek karta: Grötlingbo 23 E

Areal: 2,0 ha

Foto: XIV: 24-27

Beskrivning: Ängst är mycket öppet till sin karaktär och liknar mer en beteshage än ett änge. I ängstens centrala och

norra delar står några glest spridda björkar, av vilka ungefär hälften står tillsammans 2 och 2 eller 3 och 3. Flertalet av dem är smala och spensliga, några enstaka är grova och välväxta. Här och var ingår i dessa grupper någon enstaka klappad ask tillsammans med hassel.

I södra delen växer några granar och i nordvästra delen en grov ek. En lång vast med grova klappade askar sträcker sig från sydöstra hörnet till den utskjutande västra delen. I vastens norra del står grova hasslar mellan askarna.

Längs norra delens östra kant löper en vast med relativt grova askar, som sannolikt klappades för ca 15 år sedan. Ett fuktstråk sträcker sig tvärs igenom ängets södra del i ostvästlig riktning.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Ej för hårt bete.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

163. Betesmark sydväst om föregående

Ek karta: Grötlingbo 23 E

Areal: 1,7 ha

Foto: XIV: 28

Beskrivning: Området betas av får, men dessa håller helst till i den öppna östra delen. Västra delen där ask, björk och hassel växer i vastar och grupper börjar sakta växa igen med sly och älgört. Hasslarna ser yviga och risiga ut.

Åtgärdsförslag: Sly röjes bort. Hasseln gallras försiktigt och huggs in. Fortsatt bete och successiv slyrensning.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt bete) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: Betesmark

Grupp: 5

164. Marken norr om Roes, GrötlingboEk karta: Grötlingbo 23 EAreal: 1,8 haFoto: XIV: 34

Beskrivning: Igenväxande ängsmark med ek, ask, björk och täta hasselbestånd. De gamla gläntorna växer snabbt igen med sly, tynnesbuskar och älggräs. Bitvis ganska fuktigt område.

Åtgärdsförslag: Sly- och tynnesröjning. Utgallring av en hel del ungträd och hassel. Viktigt är att kvarvarande träd står grupperade i större och mindre dungar med små gläntor emellan. Hassel skall finnas dels i trädgrupperna och dels som vastar och fristående buketter vid stenvastar och andra ojämnheter i marken. Eftervård. Helst genom ängeshävd; annars måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)Klass: AGrupp: 3165. Roes, GrötlingboEk karta: Grötlingbo 23 EAreal: 2,0 haFoto: XIV: 30-34

Beskrivning: Hävdad änge med fin ängesprägel. Västra delen är en flack öppen slätt med enstaka ekar, björkar och hamlade askar. Östra delen är likaledes väldigt öppen med små björk-hasselgrupper och en tunn vast av hassel, björk och ungek. Sydöstra hörnet är så gott som helt bart. Här växer endast 2 björkar och 1 hamlad ask.

Änglet i övrigt är mer omväxlande med träd- och buskgrupper, hasselruggar, lövvastar och smärre slättergläntor. Träd och buskar växer oftast i anslutning till stensamlingar och andra ojämnheter. Ask (oftast hamlad), björk och hassel står i smågrupper och vastar, medan de glest spridda ekarna oftast står ensamma. Ekarna är dock i stor utsträckning försedda med hasselstrumpor (vilka liksom hasseln i övrigt är tämligen tunna).

Änglet har ett frodigt, högrörtsdominerat fältskikt som dock är tämligen artfattigt.

Mot åkern och de igenväxta markerna i söder avgränsas änglet av en tät vast med ungask, björk, ungbjörk, hassel och några äldre nyhamlade askar. Vasten tunnas ut mot öster. Vasten i öster består av hamlad ask, enstaka ek och tät hassel.

I norr begränsas änglet av tät igenväxande ängsmark. I diket mellan änglet och vägen står litet asksly som en låg, gles vast.

Genom de östra och centrala delarna av änglet sträcker sig en lång sammanhängande lövvast.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. På sina håll vore det önskvärt med slätter litet tätare inpå träd och buskar.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: 2

Grupp: 2

166. Bölske, Grötlingbo

Ek karta: Grötlingbo 23 E

Areal: 4,0 ha

Foto: IV:12, XV: 22-24

Beskrivning: Öppet, hävdat änge med en stor slätt i den flacka norra delen. Runt om denna stora glänta är marken mer ojämn och småkullig och bevuxen med björk, ask (några klappade), hassel, vildapel och enstaka tall. Träden och buskarna står dels i vastar längs gamla diken, dels i större dungar, där marken är ojämn, men oftast i mindre grupper med smågläntor emellan. Träden är överlag höga och spensliga, med undantag för ett par, tre grövre björkar.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Askarna bör klappas för att få litet mera variation i trädskiktet.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: 3

Grupp: 2

167. Sigsarve, Grötlingbo

Ek karta: Grötlingbo 23 E

Areal: 2,4 ha

Foto: XXIII:19

Beskrivning: Igenväxande ängsmark, som dock är relativt öppen med gläntor här och var. Ek, ask, enstaka björk och mycket hassel växer i de ännu skönjbara dungarna. Gläntorna börjar växa igen med småbuskar och hassel.

Åtgärdsförslag: Gläntorna hålls fria från sly och buskar. Hasselgallring och en försiktig trädgallring kan göras. Eftervård genom måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 3

168. Rums, GrötlingboEk karta: Grötlingbo 23 EAreal: 2,2 haFoto: XXIII: 20

Beskrivning: Svagt kuperad igenväxt ängesmark. Trädskiktet byggs upp av ek, ask och oxel samt i den utskjutande östra delen mycket björk. Det täta buskskiktet består av hassel, sly och tynnesbuskar (främst slån och nypon). De forna slåttergläntorna synes ännu som öppnare partier, men är bevuxna med sly och småbuskar.

Åtgärdsförslag: Bortröjning av sly och tynne från de öppnare partierna. Gallring av hassel- och trädbestånd, så att större och mindre dungar med öppna gläntor emellan kommer fram. Eftervård genom måttligt bete, kombinerat med slätter när sly, busk och älgört blir för rikligt förekommande.

Angelägenhetsgrad: 3Klass: AGrupp: 3169. Öppen, röjd mark söder om föregåendeEk karta: Grötlingbo 23 EAreal: 2,2 haFoto: IV: 11

Beskrivning: Området, som verkar nyröjt, har en öppen ängesliknande karaktär, men verkar ej hävdas. Småsly, älgört och oslaget gräs vittnar om att hävden ej skötts på något år.

Björk, ek och klappade askar står glest spridda över området antingen i små grupper om 2-3 träd eller enstaka här och där. Ovårdade hasselruggar växer dels i glesa rader,

dels som taniga hasselstrumpor i trädgrupperna och dels som fristående buketter.

Marken är överlag småkullig och några större sammanhängande gläntor finns inte.

Åtgärdsförslag: Slåtter för att få bort slyet och älgörten. Inhuggning av hasslarna. Marken hålls öppen genom måttligt bete och slåtter då och då för att hålla sly, småbuskar och älgört borta.

Angelägenhetsgrad: 1 (det är angeläget att hålla ett nyröjt område öppet).

Klass: A

Grupp: 5

170. Bälshage, Hallinge, Grötlingbo

Ek karta: Grötlingbo 23 E

Areal: 0,5 ha

Foto: XV: 19-21

Beskrivning: Området är bevuxet av några täta dungar med björk, sly och hassel. Dungarna i söder, mot vägen, har ett kraftigt askinslag och täta ovårdade hasslar. Glesa vastar med björk, sly, hassel, ask och enstaka ek omgärdar området. Vasten i söder är dock mycket tät. Några smärre gläntor inne i området slås, men hävden i övrigt är mindre bra.

Åtgärdsförslag: Fortsatt slåtter som kan göras något omsorgsfullare än nu. Sly röjs bort, hasseln gallras. En försiktig gallring av asken bör göras i södra delen.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: 3

Grupp: 2

171. Viges, GrötlingboEk karta: Grötlingbo 23 EAreal: 2,5 haFoto: XV: 9-13

Beskrivning: Öppet flackt änge med en stor öppen slätt i centrala delen. I västra delen står träd och buskar tätt med endast små gläntor emellan. Ek, ask (med spår efter klappning), hassel, apel och några björkar växer i smågrupper och vastar.

I västra delen av den centrala slätten står ett par fina björkgrupper och någon grov hassel.

Östra delen av ängset har en helt annan karaktär än den västra. Här växer glest stående, raka ekar tillsammans med klappad ask, enstaka spensliga björkar och några glesa hasselruggar. Mellan träden och buskarna ligger smärre, öppna gläntor. Stentun med lövvast av ek, ask och hassel avgränsar ängset mot vägen i sydväst och åkermarker i norr.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävdAngelägenhetsgrad: 1Klass: 3Grupp: 2172. Rovalds, Hallinge, GrötlingboEk karta: Grötlingbo 23 EAreal: 0,8 haFoto: XV: 14-16

Beskrivning: Litet änge med en öppen slätt i västra delen. Sånär som på en dunge med ask, ek och tynnesbuskar i östra

kanten är slätten helt öppen. I övrigt består ängset av tätastar och dungar med ask, ek, hassel, apel och enstaka björk med små mellanliggande gläntor. En tät, bred vast går rakt igenom området i nordsydlig riktning. I norra delen ligger en relativt stor blocksamling i en tät dunge.

Ängset omges av lövvastar av varierande täthet - i västra gränsen i anslutning till en stentun.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Bättre slätter in-till dungar och vastar. Hasslarna snyggas till genom inhuggning.

Ängelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

173. Gansarve, Hallinge, Grötlingbo

Ek karta: Grötlingbo 23 E

Areal: 3,9 ha

Foto: XV: 17, 18

Beskrivning: Änge, som på senare år övergått till betesmark. Vida, öppna betesytor växlar med stora, tätastar och stråk med ek, ask, björk, hassel, sly och tynne. En hel del tynnesbuskar har också fått fäste ute i de öppna ytorna.

Åtgärdsförslag: De öppna ytorna befrias helt från tynnesbuskar och eventuellt förekommande sly. Dungarna glesas ur genom att en hel del sly och tynne röjs bort från dem. Några fula träd kan också fällas här och där. Fortsatt bete.

Ängelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: Betesmark

Grupp: 5

174. Lingsarve, NäsEk karta: Näs 23 DAreal: 1,3 haFoto: XV: 26-28

Beskrivning: Ängshävdad område, som består av en stor, öppen slätt omgiven av lövvastar och en barrskogsdunge. På den öppna slätten står endast två träd - en ek och en ask. I nordvästra delen mot vägen begränsas ängset av en dubbel vast. Den yttre står i anslutning till stentunet vid vägen och består av glest stående ek och hamlad ask. Några meter längre in löper den andra vasten parallellt med föregående. Dess södra del utgörs av glest stående hamlade askar. Mot norr, där vasten går längs en gammal stenvast, blir den tätare med inslag av ek, björk, apel och sly. Mot tomten i sydsydväst begränsas ängset av en relativt tät bård av ask, hassel, björk och ek. Barrskogsdungen, som bildar gräns i nordost är ett tätt tallbestånd med inslag av asksly och litet hassel. Öster om ängset vidtar stora öppna fårbetesmarker, som avgränsas från det ängshävdade området genom en stentun och en gles ek-askvast.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävdAngelägenhetsgrad: 1 (intill väg och kyrka)Klass: 3Grupp: 2175. Sles, GrötlingboEk karta: Grötlingbo 23 EAreal: 1,6 haFoto: XV: 6-8

Beskrivning: Öppet änge, som snarare har karaktär av betesmark än änge. Marken är svagt ojämn och småtuvig och här och var sticker stora stenblock upp.

Ek, ask, tall och enstaka apel växer gruppvis samlade i några stora glesa dungar. Utanför och mellan dungarna växer spridda smågrupper. Ekarna och askarna är lågvuxna och ej speciellt grova.

Ängat är helt omgärdat av en stentun, vid vilken växer låga ekar, askar och enstaka vildapel.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Ej för hårt betetryck.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

176. Sles, Grötlingbo

Ek karta: Grötlingbo 23 E

Areal: 0,5 ha

Foto: XV: 3-5

Beskrivning: Detta änge har för ett par år sedan övergått till betesmark. Marken är småkullig och svagt tuvad.

Ek, klappad ask (ca 10 år sedan), enstaka tall och apel samt en del tynne växer i hagen. Några askar står samlade i grupper, i övrigt är träden mer spridda. Några stenblock sticker upp här och var.

Åtgärdsförslag: Fortsatt bete. Tynnesröjning efterhand.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: Betesmark

Grupp: 5

177. Igenväxt ängsmark vid Anderse, FideEk karta: Fide 24 EAreal: 3,3 haFoto: II: 16

Beskrivning: Fuktig, småkuperad mark, tätt bevuxen med björk, hassel, enstaka unggran, sly, nypon och en del andra buskar. En gammal vattentäkt finns i området.

Åtgärdsförslag: Bortröjning av sly från hela området. Nypon och andra buskar röjs bort från öppnare gläntor, men kan vara kvar i dungar. Viss gallring av hassel och björk. Eftervård genom måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 3

178. Fide annexEk karta: Fide 24 EAreal: 2,5 haFoto: II: 14, 15, XIV: 22

Beskrivning: Öppet, hävdad ekänge med inslag av hamlad ask och enstaka björkar. (Askarna är relativt nyhamlade). De grova, ofta vidkroniga ekarna står glest spridda över ängesytan. Flertalet av dem är vid basen omgivna av glesa hasselstrumpor. De fåtaliga askarna bildar här och där smärre grupper tillsammans med hassel. Den senare förekommer även spridd i ängets som fristående tunna buketter.

I ängets östra del, strax innanför landsvägen, ligger en stor öppen slätt.

Markytan är flack med enstaka uppstickande smärre stenblock. Ängets är tämligen örtrikt med en mängd vanliga ängsväxter.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Man bör uppmuntra gruppbildning genom att låta askskott växa upp i de få förekommande grupperna. Hasselstrumporna bör få växa till sig och huggas in först då grenarna hänger ut för långt.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: 2

Grupp: 2

179. Igenväxta delen av Fide annex

Ek karta: Fide 24 E

Areal: 10, 4 ha

Foto: XXIII: 32

Beskrivning: Området är tätt bevuxet med hassel, sly och tynne mellan mer glest stående ekar, askar och enstaka björkar. Det är främst de tidigare öppna slättergläntorna, som är invaderade av sly och tynne samt litet för tät hasselbestånd. En och annan vildapel står också i gläntorna. Asken och eken växer i mer eller mindre tydligt skönjbara grupper och dungar. De har ofta hasselbuskar växande vid basen.

Åtgärdsförslag: Gläntorna röjs fram genom att sly och tynne och även hassel tas bort från dessa. Vildapel kan lämnas kvar. Hasselstrumpor på träd och trädgrupper lämnas kvar. Försiktig gallring bland träden kan också göras. Eftervård helst genom ängesvård - annars måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (det är viktigt att få litet större djup på den hävdade delen)

Klass: A

Grupp: 3

180. Liljewalchska, FideEk karta: Fide 24 EAreal: 1,2 haFoto: XXI: 1-4

Beskrivning: Flackt änge med påtagligt öppen karaktär. Västra delen är ett stort braidreum med enstaka aplar, låga klappade askar och en grann björk i nordvästra hörnet.

I östra delen växer glesa bestånd av björk, låga klappade askar, ek, apel och hassel. Några av ekarna är grova och vidkroniga. Enstaka oxel finns också här. Mellan träden och buskarna, som ej är påtagligt grupperade, ligger smärre öppna gläntor. Mot åkern i norr begränsas ängset av en stentun med lövbård av klappad ask, hassel och andra buskar samt enstaka ek. Längs östra gränsen löper en stentun med gles lövvast, medan avgränsningen i söder utgörs av taggtråd och gles lövvast. En välbyggd stentun utgör gräns mot gården i väster.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd.Angelägenhetsgrad: 1Klass: 3Grupp: 2181. Igenväxt ängsmark sydost om föregående, FideEk karta: Fide 24 EAreal: 4,8 haFoto: -

Beskrivning: Området är kraftigt igenvuxet med täta hasselbestånd och en hel del andra buskar samt sly. Trädsiktet består av glest stående ek, alm och björk av varierande åldrar.

Åtgärdsförslag: Buskskiktet glesas ur genom att allt sly röjs bort, hasseln gallras, så att dungar och rader av hasselbuketter kommer fram, tynnesbuskar röjs till största delen bort (kan få finnas kvar som lummigt inslag i träd-dungarna). En hel del björk gallras bort. Försiktig gallring av ek och alm, en del ungträd och torra, gamla exemplar kan fällas. - Eftervård genom måttligt bete. (AMS påbörjade röjningsarbete i området i september 1973).

Angelägenhetsgrad: 2 (syns från vägen)

Klass: A

Grupp: 3

182. Igenväxt änge sydost om Fide annex

Ek karta: Fide 24 E

Areal: 1,5 ha

Foto: II: 13

Beskrivning: Detta lilla område, som begränsas av en kraftledning i väster och landsvägen i öster, är igenväxt ängs-mark, som troligen betas (lågt betestryck).

Man kan här tydligt skönja den gamla fördelningen mellan dungar och gläntor, som är så värdefull att bevara vid restaureringar.

Ek, ask (med spår av hamling), apel och hassel växer i små grupper och dungar - eken dock oftast enstaka. Sly, tynne och enbuskar har invaderat de öppna gläntorna och finns även inne i dungarna.

Åtgärdsförslag: Sly, tynne och en tas bort i gläntorna. Trädbeståndet gallras försiktigt. Hasseln gallras och huggs in. Ek, ask, apel och välvårdade hasselbuketter i smågrupper och dungar med helt öppna gläntor emellan skall bli slutresultat. Vast lämnas kvar mot åkern i söder.

Eftervård genom måttligt bete.

AMS-röjning påbörjades i området i september 1973.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: A

Grupp: 3

183. Betesmark öster om föregående

Ek karta: Fide 24 E

Areal: 0,9 ha

Foto: II:12

Beskrivning: Området, som ytligt sett har ängskaraktär betas av får. Betestrycket är dock ej så hårt att marken är sönderbetad eller träd och buskar betesskadade. Området gör ett tilltalande intryck med glesa bestånd av björk och ek samt fina hasselbuskar på en kortsnaggad gräsmatta.

Åtgärdsförslag: Fortsatt bete. Betestrycket får dock ej ökas med tanke på ökad risk för betesskador.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: Betesmark

Grupp: 5

184. Siffride, Fide

Ek karta: Fide 24 E

Areal: 1,4 ha

Foto: XIV: 17-21

Beskrivning: Delvis hävdad, flackt änge med stentun runt hela. Nordvästra delen utgörs av en relativt tät hasseldunge med några björkar och askar (en del klappade), enstaka ek och alm samt tynnesbuskar och vildvuxet gräs. Hasslarna är överlag välvårdade.

Övriga norra delen är en gles, ovårdad dunge med smärre grupper av ek, björk och enstaka ask omgivna av hassel, sly, tynne, älgört och högt gräs.

Resten av området är en välhävdad, stor slätt, som är helt öppen sånär som på 4 ekar, som står på rad i östra delen. Hela området är omgivet av glesa lövvastar intill stentunen.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Sly och tynne tas bort i de båda dungarna i norra delen. Försiktig hasselgallring kan göras i nordvästdungen. Slätter eller måttligt bete, för att hålla sly och älggräs borta.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: 3

Grupp: 2

185. Bredkvie, Fide

Ek karta: Fide 24 E

Areal: 0,9 ha

Foto: XIV: 15, 16

Beskrivning: Hävdad tämligen flackt änge, som består av rektangulära slättergläntor med lövvastar emellan. Längs gläntornas kanter löper i allmänhet diken. Lövvastarna består huvudsakligen av björk, med inslag av ek, hassel och asksly.

Mot vägen avgränsas ängeten av en vast med hamlade askar, björk och enstaka ek. En gles vast av ungask, ungbjörk och

hassel bildar skydd för vindarna från de öppna åkermarkerna norr om ängset.

Alldeles intill ängset ligger i söder den kulturhistoriskt intressanta gården Bredkvie.

Marken öster om det hävdade ängset (4,3 ha) är mestadels tillväxt. Området är botaniskt värdefullt med en mångfald orkidéer (18 arter) och andra ängsväxter. Området skall inom kort röjas som landskapsvårdande beredskapsarbete.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

186. Björklunda, Burgsvik

Ek karta: Sigvards 24 D

Areal: 2,1 ha

Foto: II: 11

Beskrivning: Igenväxande ängsmark, som för några år sedan röjdes av AMS. Tydligen har ingen eftervård gjorts för nu är området på väg att växa igen med sly.

Björken, som dominerar i trädskiktet är glest spridd över området. Hassel, vildapel och sly samt en del andra småbuskar bygger upp ett ganska tätt buskskikt.

Åtgärdsförslag: En ny röjning behöver göras. Sly och småbuskar röjs bort från de öppna delarna. Försök till framröjning av mer koncentrerade grupper av träd och buskar med helt öppna gläntor emellan.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg och mitt emot Björklunda pensionat)

Klass: A

Grupp: 3

187. Ockes, Öja

Ek karta: Öja 25 E

Areal: 1,8 ha

Foto: I: 35-37, II: 1,2

Beskrivning: Öppet änge med hävdade ängesgläntor. Det är endast östra halvan som hävdas. I västra och sydvästra delarna är det ett kraftigt askslyuppslag och mycket älgört och vildvuxet gräs. I de centrala och östra delarna är det dåligt med hävden mellan träd och trädgrupper. Östra delen består av en stor slätt med några vidkroniga ekar, några smärre askgrupper, enstaka björk och några hasselbuskar, varav ett fåtal förekommer som "strumpor" vid träden.

I norra östra delen växer en gles dunge med klappade askar och hassel.

Centrala ängset är en stor men gles dunge med slanka björkar och ekar, taniga hasselbuskar, sly, älggräs och högväxt gräs.

Västra delen är fuktigare och något lägre medan den östra är torrare och högre.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Slyröjning i västra och sydvästra delarna samt i dungarna i östra delen. Bättre slätter intill dungar och träd.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg; nära Öja kyrka)

Klass: 3

Grupp: 2

188. Igenväxande ängsmarker väster om Ockes, Öja

Ek karta: Burgsvik 25 D, Öja 25 E

Areal: 13,0 ha

Foto: II: 3, 4, XXIII: 33

Beskrivning: Innanför ängset breder lummiga lövskogsmarker ut sig med höga askar, björk, ek, tätta hasselbestånd och inslag av apel, hagtorn och getapel. På några ställen ligger öppna f d åkrar, som ännu slås för höets skull. Området betas, vilket stängsel ut mot vallarna och ett flertal boskapsstigar vittnar om. Dock är området till största delen tätt bevuxet med lövsly och allehanda buskar. Även en del gran har kommit in. I norra delen finns rester av gamla stenbrott.

Åtgärdsförslag: Lämnas som det är. Barrträd kan gallras ur, så att ett rent lövträdsbestånd framkommer.

Angelägenhetsgrad: 2 (för barrträds gallring)

Klass: A

Grupp: 3

189. Roes, Öja

Ek karta: Burgsvik 25 D

Areal: 1,3 ha

Foto: XXIII: 34-36

Beskrivning: Litet björkdominerat änge med fin ängsprägel. En lång stenvast genomkorsar ängset i ost-västlig riktning. Från dess östra del utgår några smärre stenvastar i olika riktningar. Lövvastar med ek, björk och hassel växer i anslutning till stenvastarna. I gläntorna mellan vastarna växer björk, enstaka ek, hassel och andra buskar. Björkarna står i grupper från två upp till 8-10 träd i varje oftast utan hassel. Denna växer huvudsakligen i fristående välskötta buketter mellan björkgrupperna. I de öppna gläntorna växer allehanda ängsblommor bl a mängder av Jungfru Marie nycklar.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Östra delen kan röjas på sly och tynne och gallras, så att den får samma karaktär som övriga ängset.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 3 (för övriga åtgärder)

Klass: 3

Grupp: 2

190. Domerarve, Öja

Ek karta: Öja 25 E

Areal: 3,5 ha

Foto: IV: 6-10

Beskrivning: Hävdat flackt änge med stora öppna slätter och träd och buskar samlade i dungar och breda vastar, där marken är litet ojämna. Dungarna består övervägande av björk men även av ask och hassel, medan vastarna huvudsakligen består av hassel, ask och enstaka ek. Eken står oftast ensam, glest spridd över hela området. Östra utskjutande delen har ett tätare träd- och buskskikt än övriga området med mycket hassel och björk samt ask och enstaka ekar.

Området betas efter slåttern av hästar. Det betas kanske väl hårt, för på några ställen ligger jorden bar. På grund av det hårda betetrycket är ängset artfattigt. Stentun löper runt hela ängset.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Ej för hårt betetryck. I sydöstra hörnet kan en hel del ungbjörk gallras ur.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 1

Grupp: 1

191. Domerarve, ÖjaEk karta: Öja 25 EAreal: 1,0 haFoto: XIV: 11-14

Beskrivning: Litet, hävdat änge med några större dungar med ek, ask, björk och hassel, ett antal smärre grupper med ask, björk och hassel samt några ensamma ekar med hasselstrumpa. Mellan grupperna och dungarna utbreder sig stora, flacka slättergläntor.

I nordvästra hörnet står en stor, tät dunge med ek, ask, hassel och björk.

Änglet är omgivet av en lövvast med hassel, björk, ask och enstaka ek i väster, öster och söder. Längs södra och östra gränsen går dessutom stentun.

Änglet är att betrakta som örtrikt med de flesta vanligen förekommande ängsväxterna.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävdÄngelägenhetsgrad: 1Klass: 2Grupp: 2192. Kyrkänget, ÖjaEk karta: Burgsvik 25 D, Öja 25 EAreal: 4,0 haFoto: III: 31, XXV: 7-10

Beskrivning: Ett lummigt välhävdat änge med täta dungar av högvuxna vackra ekar, askar och björkar, kraftiga välskötta

hasslar samt hagtorn, rönn, apel och getapel. Mellan dungarna ligger öppna smågläntor med ett flertal karakteristiska ängsväxter.

Ängets nordöstra del är en stor öppen glänta - ett "braidreum" - med en iögonfallande blomsterprakt kantad av vastar och dungar med ask, ek, björk och hassel. Inne i dessa dungar växer en skugg- och fuktbetonad flora.

Ytterligare en storglänta finns - i ängets västra del.

Täta bryn av ek, björk, hassel, oxel, apel, rönn m m omger gläntan. Vegetationen karakteriseras av både fukt- och torrängsväxter. I gläntans centrala del står ett hagtornsnyponsnår.

Ängets östligaste del är också en relativt stor glänta omgiven av tät träd- och buskvegetation.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 1

Grupp: 1

193. Områdena söder och sydväst om kyrkänget, Öja

Ek karta: Burgsvik 25 D, Öja 25 E

Areal: 6,9 ha

Foto: III: 32, XXV: 11

Beskrivning: Dessa marker består dels av tät igenväxt ängsmark dels av öppen betesmark dels av en avgränsad boklund. Den igenväxta ängsmarken karakteriseras av täta hasselbuskage och andra buskar som hagtorn, getapel, rönn och apel. Ungträd av ek, lönn och björk bildar trädskikt tillsammans med smala höga vuxna träd - ek, ask, björk och enstaka lönn. Boklunden ligger söder om kyrkängets östligaste del och domineras av ett bestånd unga bokar.

Den öppna betesmarken i områdets västra del karakteriseras av glest stående spensliga ekar, askar och hasslar, sly av ek, björk och lönn samt en del småbuskar i gläntorna. I dungarna är träden grövre och buskagen tätare.

Åtgärdsförslag: De igenväxta markerna röjs upp genom att sly och buskar röjs bort från gläntorna, trädsiktet gallras fr a på ungträd och torra gamla träd. En hel del ungträd lämnas för föryngring. Sly och tynne röjs bort från de öppna gläntorna i betesmarken i områdets västra del. Boklunden lämnas orörd.

Angelägenhetsgrad: 1 (trevligt strövområde i anslutning till kyrkan)

Klass: A

Grupp: 3

194. Änge vid gamla hembygdsgården, Öja

Ek karta: Burgsvik 25 D

Areal: 0,8 ha

Foto: XXV: 12

Beskrivning: Litet hävdat änge, som är omgärdat av täta lövvastar och dungar med björk, ask, ek och hassel. Det inre av ängset är små gläntor med grupper av björk med inslag av ask och hassel. Korta vastar av björk, ek, ask och hassel bildar täta ridåer mellan gläntorna. En liten fritidsstuga ligger i ängsets nordöstra hörn.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

195. Änge öster om föregående

Ek karta: Burgsvik 25 D

Areal: 1,0 ha

Foto: III: 34, 35

Beskrivning: Detta änge verkar hävdas endast genom bete. Södra delen har ängsprägel med glest stående björkar, ekar och askar, utan hasselstrumpor. Hasslarna, vilka i allmänhet har fin vasform, står spridda, oftast några tillsammans, över området. De står dock alltid i anslutning till träden, så att små fria gläntor bildas emellan. Enstaka tynnesbuskar växer i gläntorna.

Norra delen har hagmarkskaraktär med en dunge av björk, enstaka oxel och hassel. I övrigt är den så gott som helt öppen, men omges på ett par sidor av lummiga buskage.

Åtgärdsförslag: Borttagande av förekommande sly och tynne. Fortsatt bete och successiva sly- och tynnesröjningar.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: Betesmark

Grupp: 5

196. Unghanse, Öja

Ek karta: Öja 25 E

Areal: 4,2 ha

Foto: IV: 1-5

Beskrivning: Hävdad änge med omväxlande karaktär. Östligaste delen är en öppen storglänsta med en dunge av hasselbuskar och ungträd av ask och björk. Några enstaka björkar står spridda i gläntan.

Stora delar av området består av mindre gläntor omgivna av regelbundet löpande låga stenvastar (täckta av gräs och mossor). I dessa växer björk, ek, oxel och hassel i rader eller smärre dungar. Gläntorna är i allmänhet helt fria från träd och buskar.

Området i övrigt är mer oregelbundet med smågläntor där marken är slät och glest stående smågrupper eller enstaka exemplar av björk, ek, hassel och ibland någon tall och en,

där marken är ojäm. Hasseln förekommer bitvis rikligt i välvårdade buketter. Änglet är örtrikt och innehåller de flesta av de vanliga ängsväxterna. Änglet är avgränsat från omgivande åkermarker av omväxlande lövvastar och stentun.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 2

Grupp: 2

197. Ronnarve, Öja (Kastellänet)

Ek karta: Burgsvik 25 D, Öja 25 E

Areal: 2,4 ha

Foto: XIV: 5-9

Beskrivning: Öppet, flackt änge helt omgivet av stentun med enstaka träd och buskar intill. Hela södra delen är en vidsträckt träd- och buskfri slätt. Övriga änglet karakteriseras av öppna slätter mellan stora glesa ek-hasseldungar och smärre grupper med ek och enstaka hasselbuketter. Några av ekarna är relativt grova med vida kronor, särskilt i västra delen intill landsvägen. I den stora centrala dungen ligger ett fritidshus.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Bättre slätter i och intill dungar och trädgrupper.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

198. Betesmark sydost om Kastellänget

Ek karta: Öja 25 E

Areal: 1,3 ha

Foto: XIV: 10

Beskrivning: Öppen betesmark med ängskaraktär. Södra och östra delarna är i huvudsak öppna med enstaka träd och buskar. För övrigt växer i området smågrupper och vastar av ask, ek och hassel. Hasslarna är välskötta och höggs in i vintras. Hagen omges av en stentun med träd och buskar intill. I söder är lövvasten tät mot omgivande öppna marker.

Åtgärdsförslag: Fortsatt bete. Ej förhårt betestryck.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: Betesmark

Grupp: 5

199. Näktergalslunden, Burgsvik

Ek karta: Burgsvik 25 D

Areal: 1,5 ha

Foto: III: 30

Beskrivning: Marken är svagt kuperad p g a ett flertal sänkor, som är rester efter ett gammalt sandstensbrott. Dessa sänkor är nu till stora delar fyllda av allsköns skräp. En hel del stenblock av olika storlekar ligger spridda i området.

Ek, ask, oxel, björk och enstaka lönn bildar ett tämligen glest trädskikt. Det täta buskskiktet med hassel, vildapel, ungask och sly ger tillsammans med rikliga älgörtsbestånd och högt gräs, området ett ovårdat utseende.

Åtgärdsförslag: Sly- och buskröjning. Försiktig hasselgallring. Slätter för att få bort älggräset. Allmän skräpstädning i sänkorna. Kontinuerlig skötsel framgent för att erhålla ett trevligt utflyktsmål i samhällets omedelbara närhet.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: A

Grupp: 3

200. Ronnarve, Öja

Ek karta: Burgsvik 25 D, Öja 25 E

Areal: 1,8 ha

Foto: XIV: 1-4

Beskrivning: Öppet, flackt änge med ett stort braidreum i östra delen. I västra delen växer grova, yviga hasselruggar, dels ensamma dels tillsammans med björk eller ek i smågrupper och dels i större dungar och vantar med ek och björk.

Den stora dungen i sydväst verkar ej hävdas regelbundet, varför sly och älgört börjar invadera dungen.

Mot de öppna markerna i öster avgränsas ängset av en mycket tät vast av diverse tynne, apel, hassel och enstaka ek och ask. Lövvasten mot norr är glesare med stora hasselbuskar och tynne.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Hasslarna snyggas till genom inhuggning. Slätter i dungen i sydväst, bättre slätter intill dungar och vantar.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: 3

Grupp: 2

201. Rudvier, Öja

Ek karta: Öja 25 E

Areal: 3,4 ha

Foto: XXIV: 30-32

Beskrivning: Relativt stort öppet änge, som i östra delen har betesmarkskaraktär med mycket björk. Dessa växer i grupper och smärre dungar med stora gläntor emellan. Vid vägen växer en grov, mycket vidkronig ek. Övriga delen av ängeten har mer ängskaraktär med täta vastar och dungar och glesare smågrupper med björk, ek, asp och enstaka hassel och andra buskar. Södra delen börjar växa till med sly och småbuskar. Höet ligger i stor utsträckning kvar i ängeten.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Södra biten kan röjas på sly och småbuskar, så att hävd kan återupptas där.

Höet bör tas bort ur ängeten efter slåttern.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 3 (för övriga åtgärder)

Klass: 3

Grupp: 2

202. Sandkvie, ÖjaEk karta: Öja 25 EAreal: 6,5 haFoto: XXIV: 18-22, 28, 29

Beskrivning: Tämmligen stort hävdad änge med skiftande karaktär. Östra delen utgörs av flack, mycket öppen ängsmark med grova välväxta björkar. Dessa växer i regelbundna vastar, troligen längs gamla åkerdiken, och i mer oregelbundna dungar tillsammans med ek och hassel. Denna del av ängset omgärdas i öster och söder av stentun, i norr av en gles lövvast och i väster, mot övriga ängset, av en tät hasselbård med inslag av ek, asp och björk. Nordvästra delen, består i norr av en öppen slätt med enstaka björk och ek samt några hasselbuskar. I övrigt utgörs denna del av grupper och dungar med ek, asp, ungasp och hassel med smärre gläntor emellan. Hasslarna är välskötta med karakteristisk vasform. Längs östra gränsen ända ned till områdets södra del utbreder sig en bred vast med björk, ek, asp, rönn och hassel. Centrala delen av ängset är tillväxt, men har börjat röjas. Markägaren har planer på att återuppta hävd i denna del. Ängsets sydligaste del, söder om det tillväxta partiet är en helt öppen, flack slätteryta omgiven av övervägande täta lövvastar. Två smärre men täta dungar i dess östra del, den ena med grova björkar, hassel, hagtorn och nypon, den andra med ek, oxel, björk, grov hassel, nypon och hagtorn, är det enda som avbryter det öppna intrycket.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Fortsatt röjningsarbete i centrala delen.

Angelägenhetsgrad: 1Klass: 2Grupp: 2

203. Lasses, ÖjaEk karta: Hamra 26 EAreal: 4,8 haFoto: XIII: 26-34

Beskrivning: Stort öppet änge med vidsträckta flacka slätter. Vid ojämnheter i marken står grupper och dungar av björk, ek, hassel, oxel och tynne. Några grupper består endast av ungbjörk. Längs gamla övervuxna stengårdsgårdar växer lövvastar av hassel, ek och björk.

I västra delen är vegetationen betydligt tätare med lummiga vastar och dungar bestående av främst hassel men också ek och björk. Här finns endast smärre gläntor. Marken är här betydligt ojämnare av stenvastar och småkullar än i övriga ängset.

Nordvästra hörnet är avskilt från övriga området med taggtråd och håller på att växa igen.

Stentun omger hela ängset. Längs tunen löper en bred slyvast mot söder, en något glesare buskvast mot öster och en tät björkslyvast mot väster.

Ängset är ej speciellt örtrikt, men här växer både vanlig och grönvit nattviol samt skogsknipprot.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävdAngelägenhetsgrad: 1Klass: 2Grupp: 2204. Ollajvs, ÖjaEk karta: Hamra 26 EAreal: 5,8 haFoto: XIII: 25

Beskrivning: Öppet, flackt änge med stora öppna ytor.

Mellan de i allmänhet regelbundna slåtterna löper täta, breda lövvastar med björk, hassel, tynne, sly och enstaka ek. Ett par av dessa lövvastar är dubbla och går antagligen längs en gammal väg.

Förutom vastarna finns också här och var ute i gläntorna större och mindre björk-hasseldungar.

Alla gläntor är ej slagna och intill vastar och dungar är slåttern bristfällig.

Längs västra gränsen ut mot vägen löper en hög lövvast med björk, hassel och enstaka ekar.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Bättre slåtter intill vastar och dungar. Slåtter av alla gläntor, så att ej förbuskning börjar.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 3

205. Hägvier, Vamlingbo

Ek karta: Vamlingbo 26 D

Areal: 2,5 ha

Foto: XIII: 14-17

Beskrivning: Området består av den ängeshävdade södra delen (0,9 ha) och den fårbetade norra delen (1,6 ha). Betesmarken är ett småkulligt område med ängskaraktär. Allra nordligaste delen har karaktär av gles betad tallskog snarare än änge. Betesmarken i övrigt är bevuxen med ek, ask, björk, hassel och enstaka tall. I södra delen står en ganska stor dunge med ett tätt hasselbestånd under glest stående ekar, askar och enstaka björkar. Träden och hasslarna visar på flera ställen grava betesskador, så tillvida att barken på rötter och stammar är avnagd.

Ängsdelen söder om betesmarken är ett litet flackt änge med vastar och grupper av ask, hassel, björk och ek. I vastarna ingår här och var vildapel och diverse tynne. Träd och trädgrupper, som ej ingår i vastarna, saknar oftast hasselstrumpa. Hassel förekommer framförallt i vastarna, som i korta avsnitt går i olika riktningar, dels längs vägen och dels i gamla diken. Mellan vastar och trädgrupper öppnar sig gläntor och braidreum, och tvärs igenom ängset slingrar sig en väg i östvästlig riktning. Mot öppna marker i söder avgränsas ängset av en gles lövvast.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Ej så hårt betetryck att betesskador uppstår.

Angelägenhetsgrad: 1

Klass: 3

Grupp: 2

206. Igenväxt ängsmark norr och väster om föregående

Ek karta: Vamlingbo 26 D

Areal: 2,6 ha

Foto: XXV: 13

Beskrivning: Området är bevuxet med ett glest trädskikt av tall, ek och ask och ett buskskikt av hassel och enstaka apel. Dessutom växer i området tätt med ungtall och en hel del sly.

Åtgärdsförslag: Ungtall, sly och tynne röjes bort. Eftervård genom bete.

Angelägenhetsgrad: 3

Klass: A

Grupp: 3

207. Änge vid Bottarvegården, VamlingboEk karta: Vamlingbo 26 DAreal: 0,9 haFoto: XIII: 11-13

Beskrivning: Öppet, flackt änge med stora gläntor. Vastar med alm, ask, oxel, björk och hassel löper längs gläntornas ytterkanter. I den västra gläntan står några glest spridda björkgrupper och i den östra växer ett par grupper med ask och hassel och någon ensam ask. I ett dike i östra gläntan växer några höga, smala askar och björkar. Intill muséet växer några grova nyhamlade askar. Ut mot omgivande åkrar i väster och söder avgränsas ängnet av lövvastar.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävdAngelägenhetsgrad: 1Klass: 3Grupp: 2208. Sigrajs, VamlingboEk karta: Vamlingbo 26 DAreal: 1,7 haFoto: XIII: 18, 19

Beskrivning: Ängnet omgärdas av stentun i öster och väster och lövvastar i norr och söder.

Norra delen av ängnet består dels av en stor öppen slätt och dels av grupper med ask, björk och hassel. Några fristående hasselruggar finns också, men dessa står då i nära anslutning till någon trädgrupp.

I västra norra delen sträcker sig en bred lövvast med björk, ask, tysk lönn och hassel snett ned mot ängets sydöstra del. Denna del är helt igenväxt med björksly, asksly och hassel under ett glest trädskikt av ask, ek och björk.

Sydvästra delen har en avvikande karaktär med relativt tättstående höga, smala björkar tillsammans med enstaka hasselbuskar och några askar.

Intill stentunen i väster växer en lövvast med ask och hassel.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. I sydöstra delen röjs allt sly bort och hasseln gallras. Eftervård genom samma hävd som övriga området.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 3 (för övriga åtgärder)

Klass: 3

Grupp: 2

209. Norrgårde, Hamra

Ek karta: Hamra 26 E

Areal: 0,9 ha

Foto: XIII: 24

Beskrivning: Öppen flack mark, som snarare har karaktär av betesmark än av änge. Några ekar, björkar och hasslar står samlade i spridda, glesa dungar. Några av ekarna har hasselstrumpa, annars står träden och buskarna ej så tätt som i de karakteristiska ängesdungarna.

Norra delen har växt igen med framförallt björk och tynne. Ängat omges av en stentun med intilliggande gles träd- och buskbård.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Tynnet och slyet röjs bort i norra delen. Björkbeståndet kan gallras kraftigt.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 2 (för övriga åtgärder)

Klass: 3

Grupp: 2

210. Rofinds, VamlingboEk karta: Vamlingbo 26 DAreal: 1,5 haFoto: XXIV: 16, 17

Beskrivning: Området har övergått till betesmark, men har ännu ängeskaraktär. Björk och ask växer glest spridda över området, dels i smågrupper dels enstaka. Hassel förekommer på sina håll tillsammans med träden, men lika ofta som glesa fristående ruggar.

Runt den gamla åkern i norra delen växer träden i raka västar.

Södra delen har växt till ganska kraftigt med bl a gran, tall och en.

Längs områdets gräns ut mot vägen löper en välgjord stentun.

Åtgärdsförslag: Gran, tall och en tas bort i södra delen.

Sly- och tynnesröjning över hela området. Fortsatt måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill väg)

Klass: Betesmark

Grupp: 5

211. Sallmunds, HamraEk karta: Hammarshagehällar 27 EAreal: 2,1 haFoto: XIII: 22

Beskrivning: Öster om gården Sallmunds ligger en flack - svagt kuperad ängesmark, där hävden upphört sedan några år. Trädskiktet består uteslutande av björk, som växer i grupper och dungar över hela området.

Riklig förekomst av hassel karakteriserar buskskiktet, där också tynne och en del andra småbuskar finns. Hasseln förekommer mest som fristående buketter i större eller mindre

dungar och endast i undantagsfall som "hasselstrumpor" intill björkarna.

De öppnare gläntorna mellan björk- och hasselbestånden är bevuxna med lågt sly, tynnesbuskar, älgört och högvuxet gräs.

Åtgärdsförslag: De öppna gläntorna rensas från tynne, sly och älgört genom röjning och slåtter. Det mesta av björk- och hasselbestånden får vara kvar. Torra, fula exemplar kan dock rensas ur. Eftervård helst genom ängeshävd, annars måttligt bete.

Angelägenhetsgrad: 1 (intill ett hävdad änge och nära väg)

Klass: A

Grupp: 3

212. Otes, Sundre

Ek karta: Hammarshagehällar 27 B

Areal: 2,0 ha

Foto: XIII: 20, 21

Beskrivning: Västra delen av ängset är ett stort träd- och buskfritt braidreum, där marken är flack - svagt kuperad och ganska tuvig.

Centrala och östra delen är däremot ganska tätt bevuxen av björk och hassel. Björken växer i små grupper om 2-4 träd i varje med hasselruggar intill. På ett par ställen står några fritt växande grova hasselbestånd. Hasslarna har överlag ett ovårdad utseende.

Längs norra gränsen står en gles björk-hasselvast.

På östra sidan ägo-gränsen i östra delen pågår röjning.

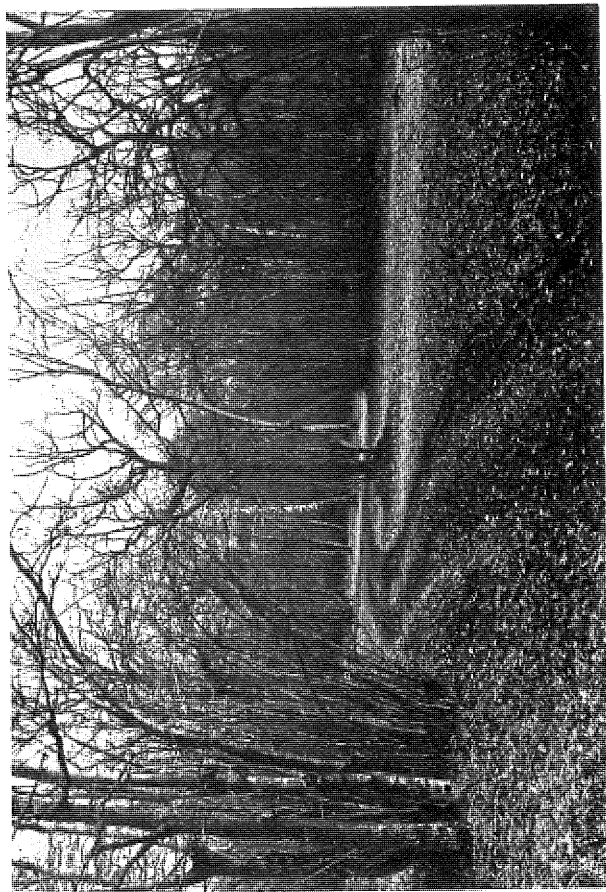
Den småkuperade marken är bevuxen av täta björk- och hasselbestånd. Inga gläntor finns. Den hårt skuggade marken är helt bar sånär som på litet mossor och gräs här och var.

Åtgärdsförslag: Fortsatt årlig ängeshävd. Hasslarna tuk-
tas i västra delen. Öster om ägogränsen bör björk- och
hasselbestånden gallras så att ordentligt med ljus når
marken. Bör ej betas så att gräs och örter kan komma upp.
Efter några år kan bete sättas in.

Angelägenhetsgrad: 1 (för fortsatt hävd) 3 (för övriga åtgärder)

Klass: 3

Grupp: 3

Ek-ask-hasselänge. Solsänget; Sproge

Öppet, flackt ekdominerat änge. Hammarsänget,
Hellvi

Ek-ask-hasselänge. Hulte kruppar; Hemse

Lind-Ask-hasselänge. Alvena lindaränge; Vallstena

OBJEKTENS FÖRDELNING SOCKENVIS

<u>Socken</u>	<u>Objekt nr</u>	<u>Sid</u>
Alskog	109	97
	110	98
Alva	143	122
	144	123
	145	123
	146	124
	147	125
Anga	84	78
Ardre	103	93
	104	94
	105	94
Atlingbo	76	71
	87	80
	88	81
	89	82
	90	82
Boge	33	37
	44	45
	45	46
	49	49
Bro	47	48
Bunge	6	17
	8	19
Burgsvik	186	152
	199	161
Burs	139	119
Bäl	48	49
	50	50
Dalhem	70	66
Eke	153	129
Ekeby	61	60
	62	61
	63	62
Eksta	126	109
Endre	58	57
	60	59

<u>Socken</u>	<u>Objekt nr</u>	<u>Sid</u>
Eskelhem	77	72
	81	75
	82	76
	83	77
	85	79
Etelhem	108	96
	111	99
	112	100
Fardhem	127	110
	129	112
	130	113
	133	115
Fide	177	146
	178	146
	179	147
	180	148
	181	148
	182	149
	183	150
	184	150
	185	151
Fleringe	4	15
	7	18
Fröjel	107	96
	113	100
Fårö	1	13
	5	16
Gerum	121	106
	124	108
	125	109
Gothem	64	62
Grötlingbo	160	134
	161	135
	162	135
	163	136
	164	137
	165	137
	166	138
	167	139
	168	140
	169	140
	170	141
	171	142
	172	142
	173	143
	175	144
	176	145

<u>Socken</u>	<u>Objekt nr</u>	<u>Sid</u>
Habblingbo	148	126
	149	126
	150	127
	151	127
Hall	2	13
	3	14
Halla	79	74
Hamra	209	169
	211	170
Hangvar	9	20
	10	21
	11	21
	12	22
Haydhem	152	128
	154	130
	155	131
	156	131
	157	132
	158	133
	159	133
Hejnum	36	40
	41	43
	42	44
Hellvi	26	32
Hemse	134	116
	136	117
	137	118
	138	119
Hogrän	75	70
	86	80
Hörsne	65	63
Klinte	106	95
Kräklingbo	96	87
Källunge	52	52
	53	53
	54	53
	55	54
	56	55

<u>Socken</u>	<u>Objekt nr</u>	<u>Sid</u>
Lau	117	103
	118	104
	122	106
Levide	119	104
	120	105
	123	107
	132	114
Linde	128	111
Lojsta	114	101
	115	101
	116	102
Lokrume	37	40
	38	41
	46	47
Lummelunda	19	27
	20	28
	21	29
	22	29
Lärbro	23	30
Martebo	29	34
	30	35
Mästerby	93	85
	94	86
	95	86
Norrlanda	73	68
Näs	174	144
Othem	18	26
	24	31
	25	31
	27	33
	28	33
	32	37
Roma	71	67
	72	68
Rute	13	22
Sanda	100	90

<u>Socken</u>	<u>Objekt nr</u>	<u>Sid</u>
Silte	140	120
	141	121
	142	122
Sproge	131	113
	135	116
Stenkumla	68	65
Stenkyrka	14	23
	15	24
	16	25
	17	25
	31	36
Sundre	212	171
Tofta	78	73
	80	75
Träkumla	66	64
	67	64
	69	66
Vall	74	69
Vallstena	51	51
	57	56
	59	58
Vamlingbo	205	166
	206	167
	207	168
	208	168
	210	170
Vänge	92	84
Väskinde	34	39
	35	39
	39	42
	40	43
	43	45
Väte	91	83
	97	88
	101	91
	102	92
Öja	187	153
	188	153
	189	154
	190	155

<u>Socken</u>	<u>Objekt nr</u>	<u>Sid</u>
Öja	191	156
	192	156
	193	157
	194	158
	195	158
	196	159
	197	160
	198	161
	200	162
	201	163
	202	164
	203	165
	204	165
Östergarn	98	89
	99	89

Litteratur om ängen och ängesvård i urval

Asterix (x) anger arbeten som studerats speciellt för denna utredning.

- Bolin, K, Johansson, K, Sernander, R. 1916. Skydd för de gotländska löfängarna. En utredning med förslag till skyddsområden. Sveriges Natur årsbok, s 160-162
- Ekberg, N, Romell, L-G. 1938. Inventering av Gotlands prästängen. (Finnes i 1 ex på stiftsnämnden, Visby)^x
- Fries, C. 1952. Svensk natur från hav till fjäll del 2. Stockholm.
1954. Det svenska landskapet. Sveriges Natur årsbok, s 9-25.
1964. De stora öarna i Östersjön. Stockholm.^x
- Gustawsson, K.A. 1954. Skötseln av ängen och hagen. Sveriges Natur årsbok, s 26-34
1965, 1970. Fornminnesvård. Stockholm.^x
- Hallgard, A-K. 1973. Solsänget. Stockholm.^x
- Hargeby, P. 1970. Gotlands ängen. Sveriges Natur h. 6 s. 216-218.^x
- Lithberg, N. 1934. Gotlandsängen. Sveriges Natur årsbok, 25: 92-102.
- Munthe, H. 1919. Skydd för Gotlands lövängar och myrar. Ett föredrag av prof Sernander å Gotlands gille i Stockholm. Sveriges Natur årsbok, s 154-156.^x

1919. Gotlands vackra ängar och intressanta myrar snart en saga blott? Krav på skyndsamt naturskydd för några kvarvarande rester därav. Gotlands Allehanda nr 51, Gotlänningen nr 35.^x
- Ohlsson, A. 1944. Från gotländska marker. Uppsala.
1965. Alvena lindaräng och Storsund. Guide utgiven av Svenska Naturskyddsföreningen.^x
- Pettersson, B. 1942. Gotlandsänget och dess framtid. Gotlänningen nr 166.^x
1943. Några intryck från ängsinventeringen på Gotland. Gotlands Allehanda nr 261.^x
1945. Från den gotländska ängsinventeringen. Gotlands Allehanda nr 180, 182.^x
1945. Natur och kultur i det gotländska landskapet. Boken om Gotland I. Stockholm s 13-43.
1946. Gotländskt änge. Pettersson och Curry-Lindahl. Natur på Gotland. Stockholm, s 165-177.^x
- Post, L von 1942. Gotlandsänget och dess framtid. Svenska turistföreningens tidskrift, s 148-149.
- Romell, L-G 1938. Gotlandsänget och dess framtid. Sveriges Natur årsbok 29: 107-114.^x
1942. Gotlandsänget och dess framtid. Gotlands hembygdsförbund. Ljugarn, Uppsala.^x
1945. Lien och landskapet. Ymer. Stockholm.
1951. Liens landskap och mulens. Sveriges Natur årsbok 42: 9-18
1964. Skog och odling i svensk "natur". Sveriges Natur årsbok 55: 110-124.

- Ryberg, M. 1948. Några gotländska ängeskartor. Ymer. Stockholm, s 197-226.
- Selander, S 1955. Det levande landskapet i Sverige. Stockholm.^x
- Sjöbeck, M 1931. Det äldre kulturlandskapet i Syd-sverige. Svenska skogsvårdsföreningens tidskrift 29: 45-73.
1932. Löväng och trädgård. Fataburen, s. 59-74.
1932. Lövängen och dess betydelse för det sydsvenska bylandskapets uppkomst och utveckling. Svenska skogsvårdsföreningens tidskrift 30: 132-160.
1933. Lövängskulturen i Sydsverige. Ymer 55: 33-66.
1934. Lövskogen och människan. Sveriges Natur årsbok 25: 76-91.
1942. Vad en löväng är och hur den uppkommit. Bygd och Natur årsbok. Stockholm.
- Sjörs, H. 1949. Hagar och slätterängar i södra Dalarna. Natur i Dalarna. Göteborg.
1954. Slätterängar i Grangärde Finnmark. Acta phytogeographica suecica 34. Uppsala.
- Stenström, I. 1944. Gotlandsänget under 300 år. Gotlands Allehanda nr 89.^x
1945. Till det sydgotländska ängets minne. Ymer. Stockholm.^x
- Diverse artiklar i Sveriges Natur årsbok 1951, 1964, 1966.

Muntliga källor:

Lantbrukare C-J Broander, Källunge
Lantbrukare Bengt Hellgren, Atlingbo
Lantbrukare Gösta Johansson, Havdhem
Lantbrukare Erik Larsson, Burs
Skriftställare Barry Press, Visby
Lantbrukare Elimer Svensson, Källunge

KARTBILAGA

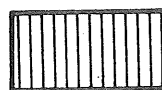
Översiktskarta i skala 1:500 000

Detaljskisser i skala 1:10 000 efter ekonomiska kartan

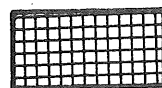
Teckenförklaring till detaljskisserna

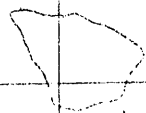
hävdade ängen

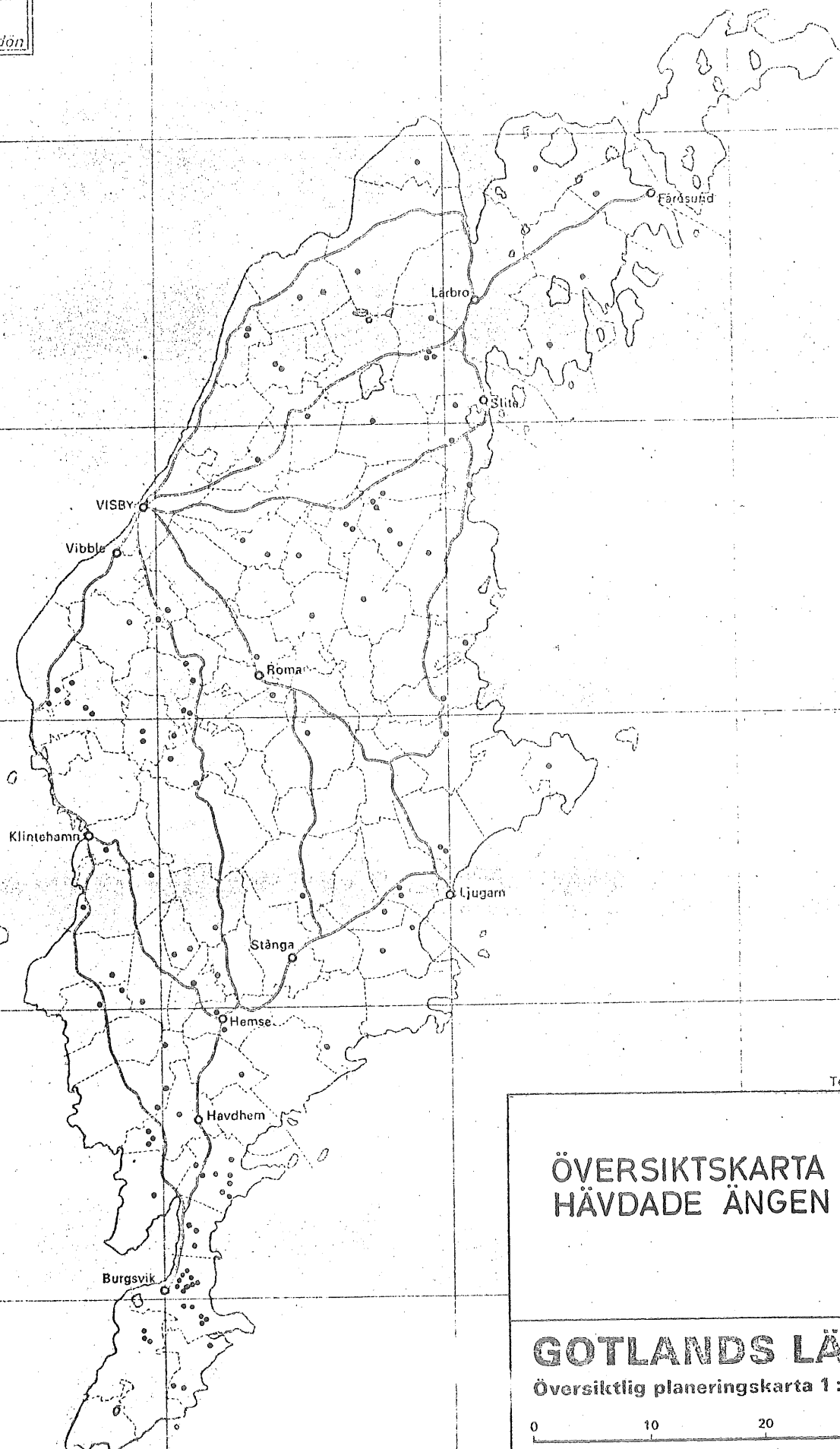
igenvuxna ängen lämpade för landskapsvårdande beredskapsarbeten

ängen som hävdas huvudsakligen genom bete

Gotiska Sandön

Teckenförklaring

ÖVERSIKTSKARTA ÖVER HÅVDADE ÅNGEN

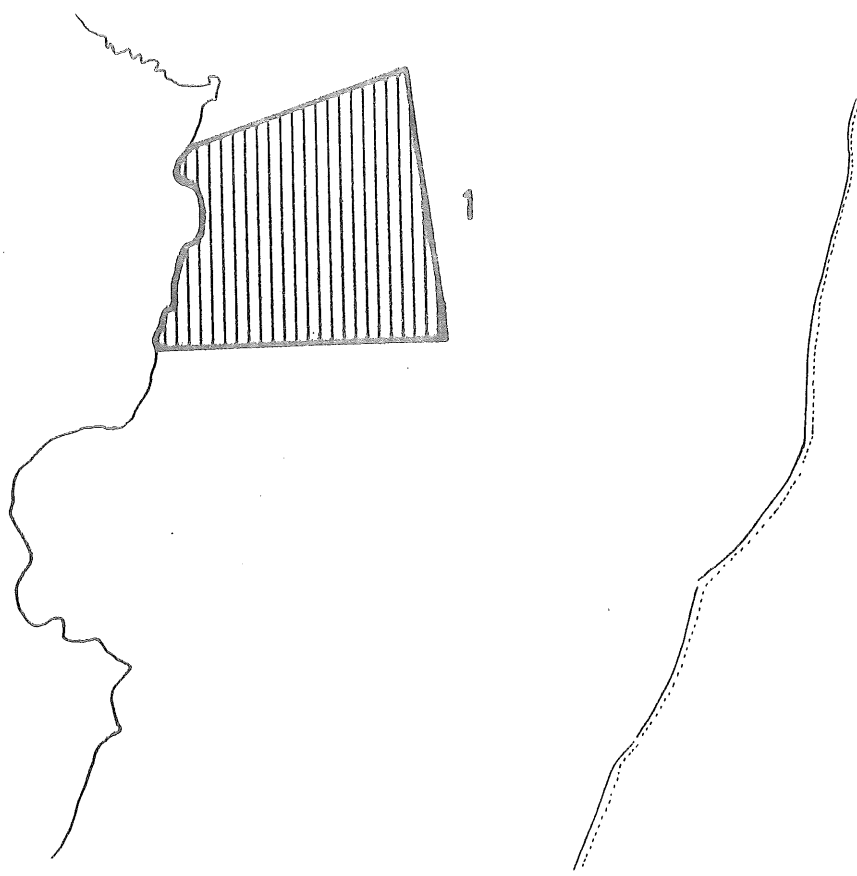
GOTLANDS LÄN

Översiktlig planeringskarta 1 : 500 000

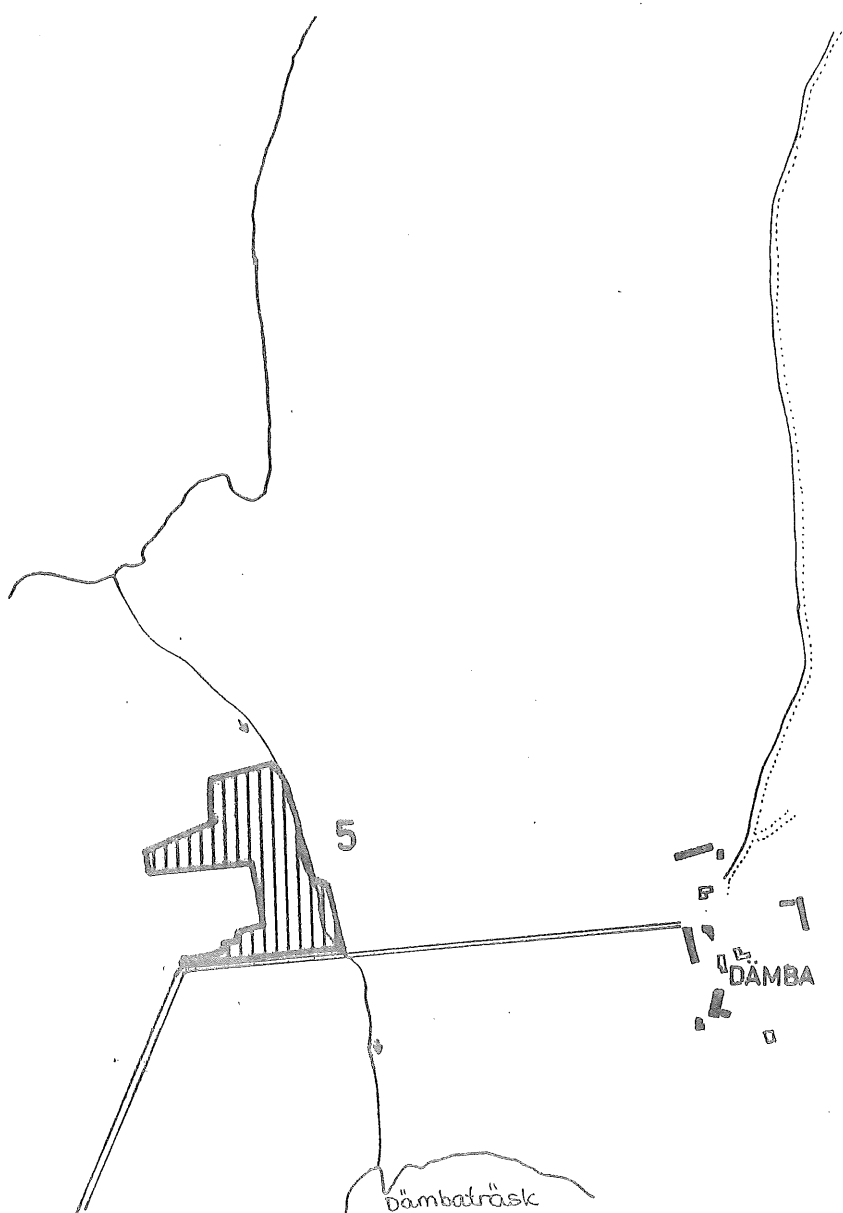
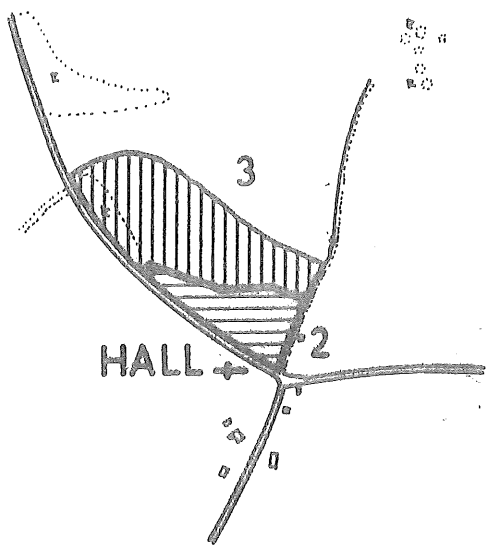
0 10 20 30 km

Referenser till topografiska och ekonomiska kartorna enligt
Rikets allmänna kartverks system.

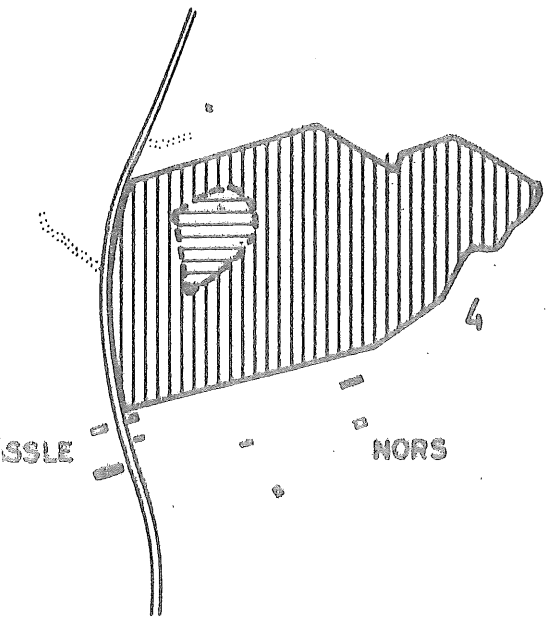
Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning. Rikets allmänna
kartverk 1973 03 15

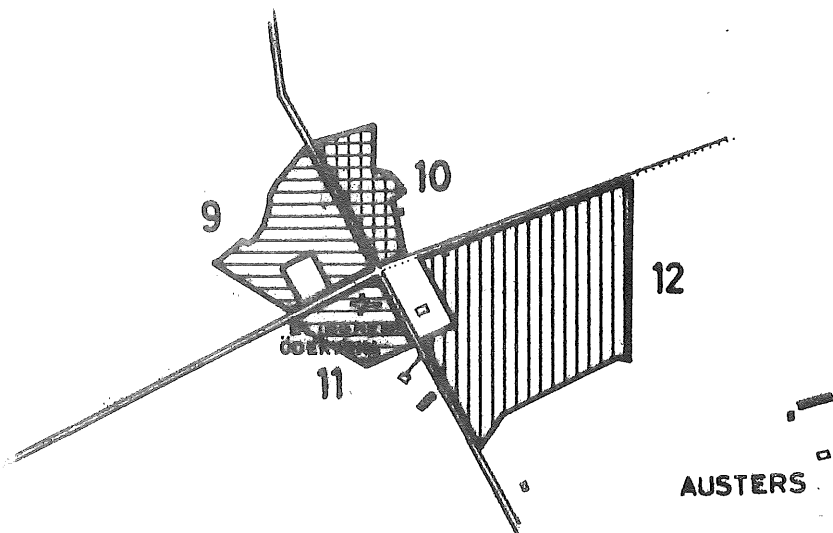
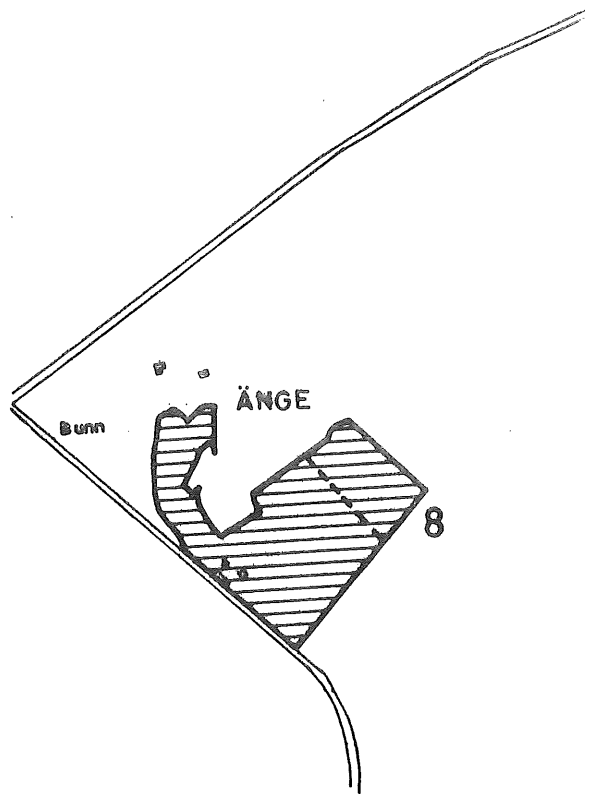
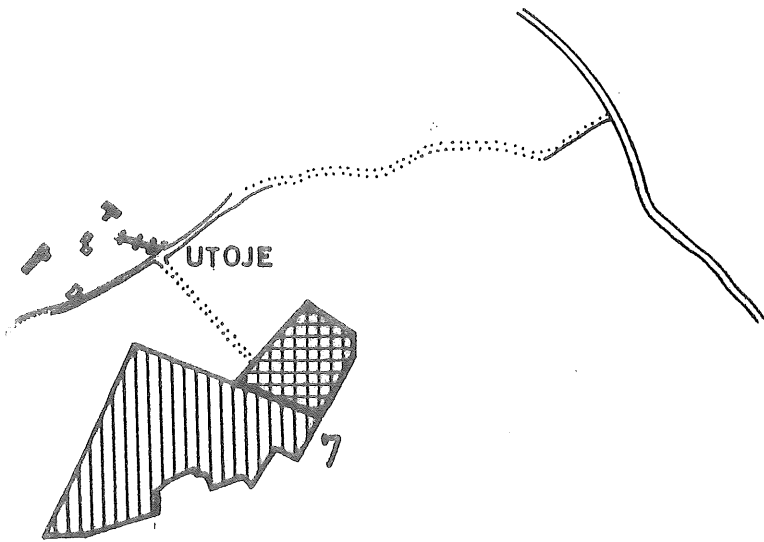
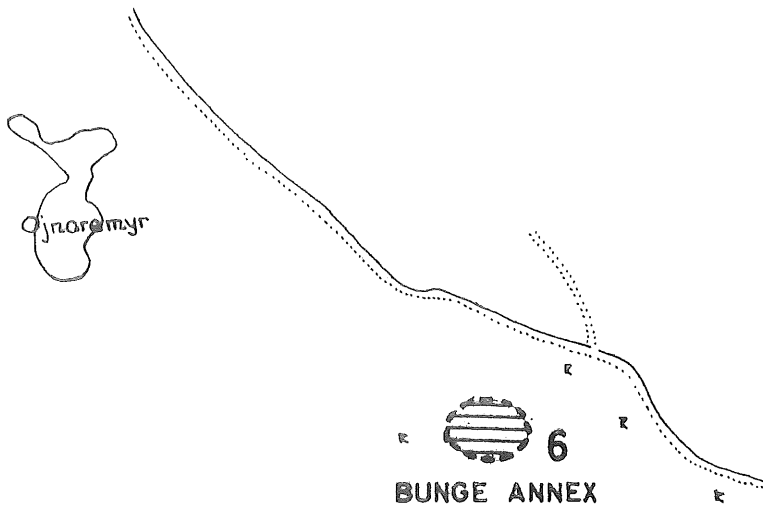

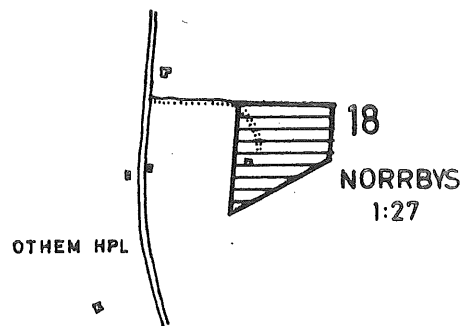
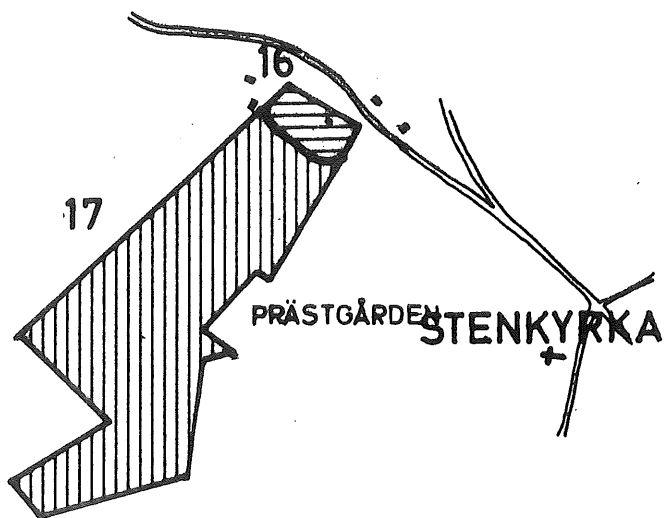
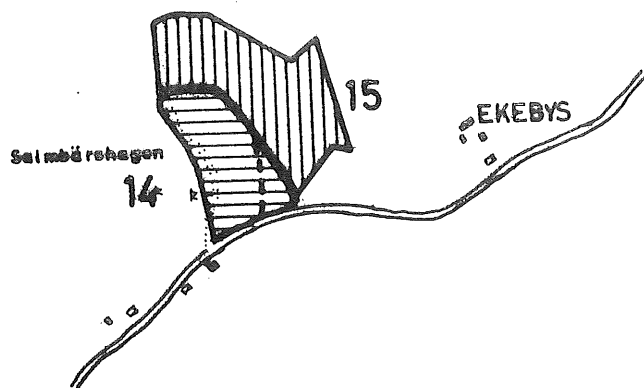
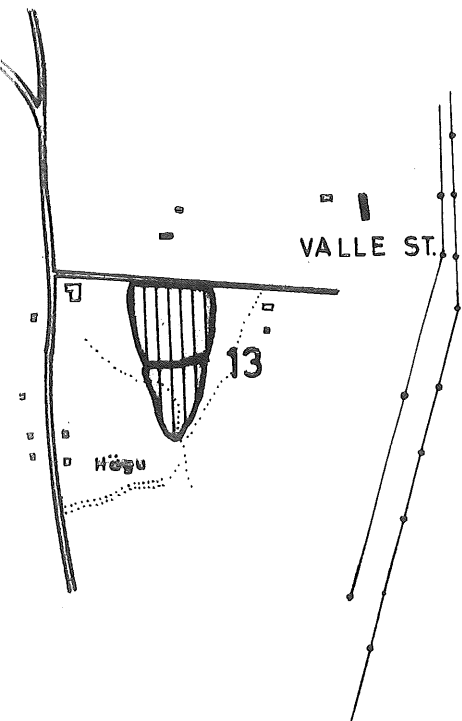
Limmorträsk

dämbaträsk

19

NYGRANNE

LUMMELUNDA

20

21

LUNDBJÄRS

22

PRÄSTGÅRDEN

23

KUMLE

GISSLAUSE

26

HELLVI ANNEK

BUSARVE

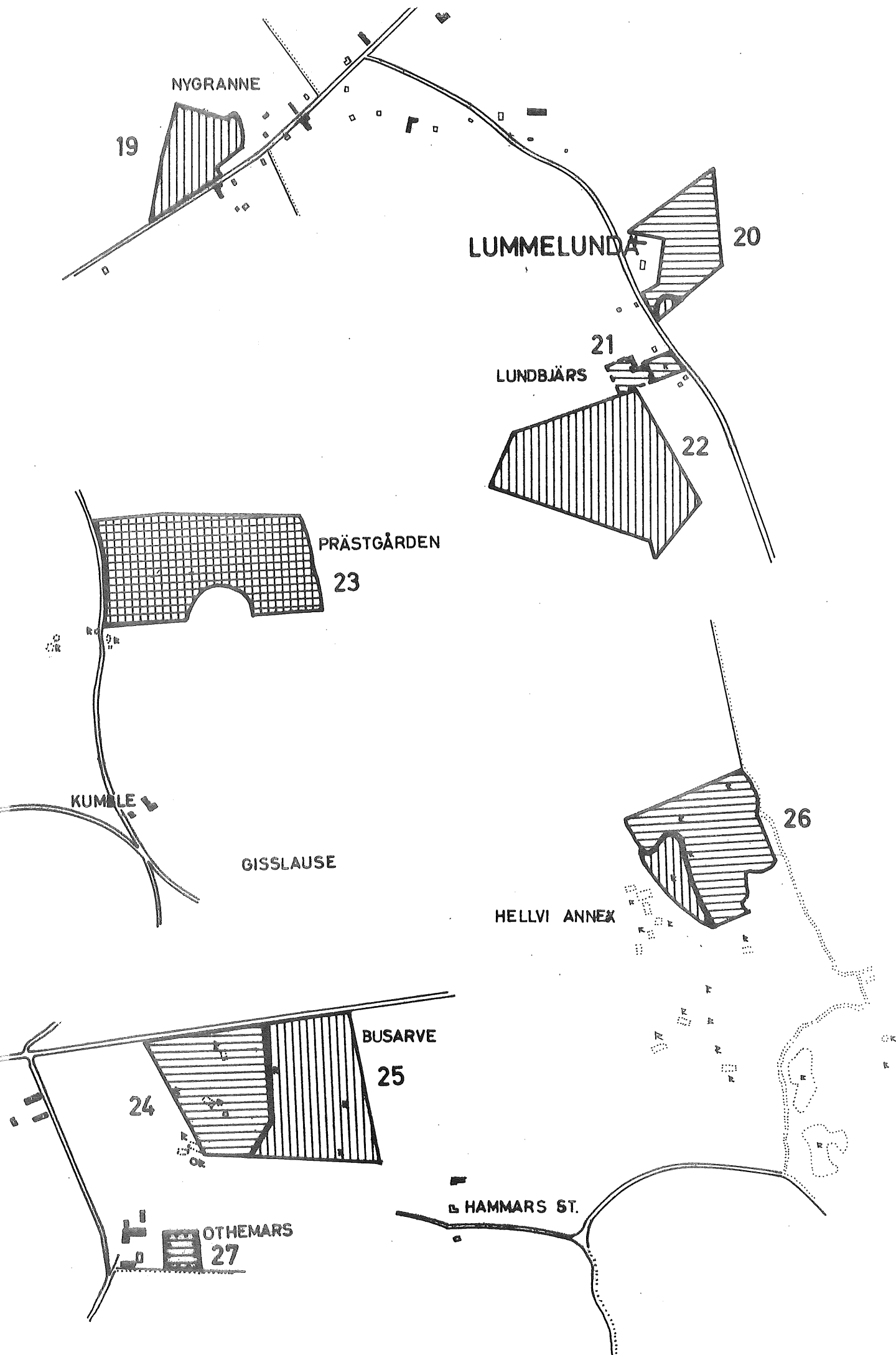
25

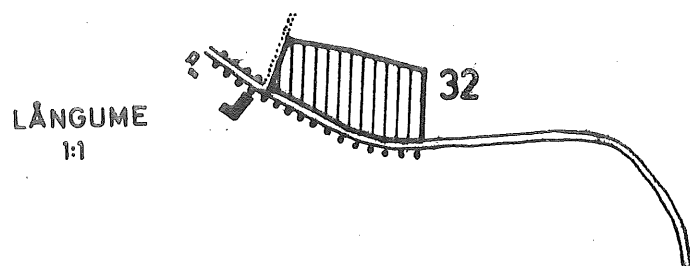
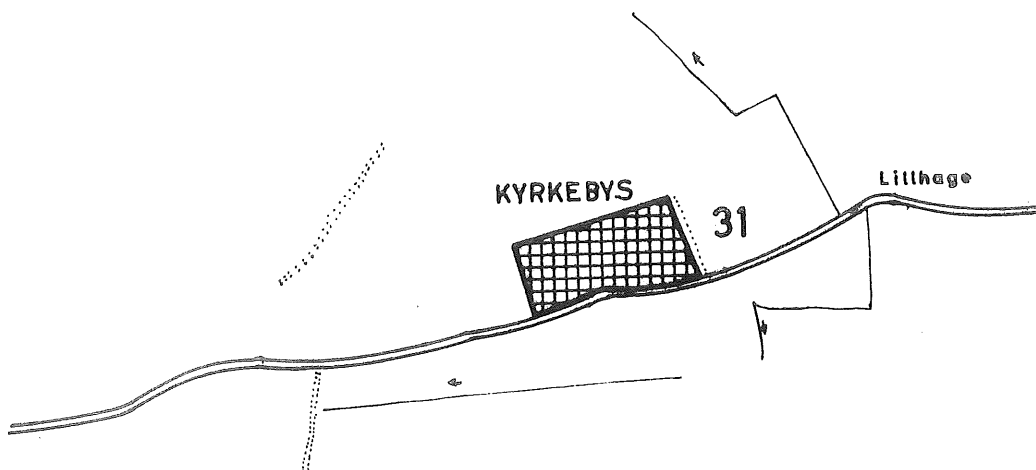
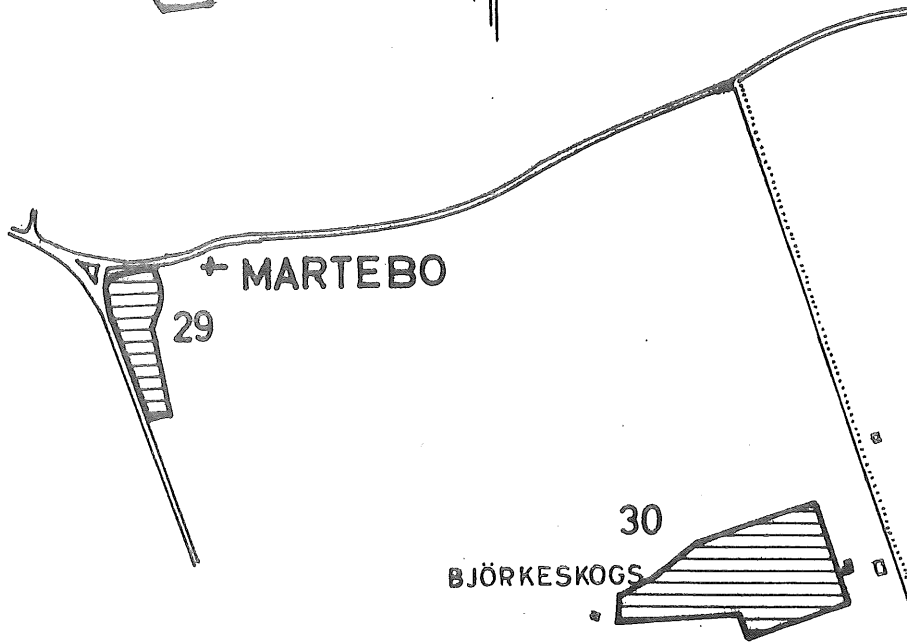
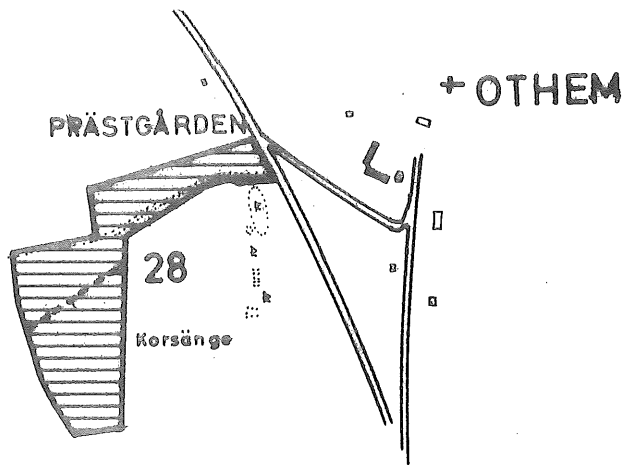
24

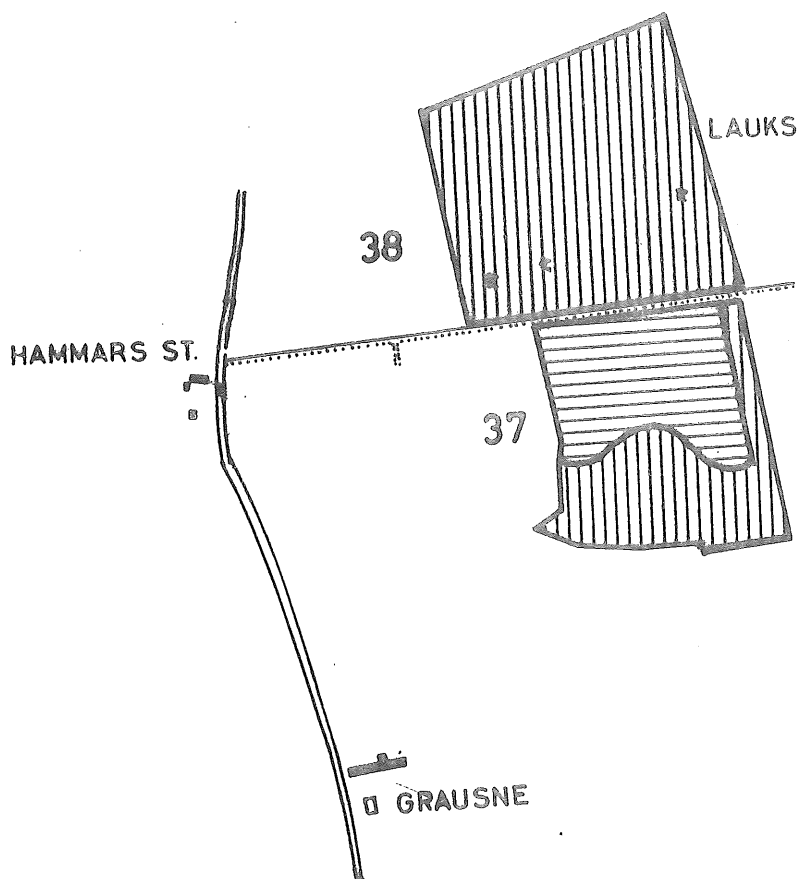
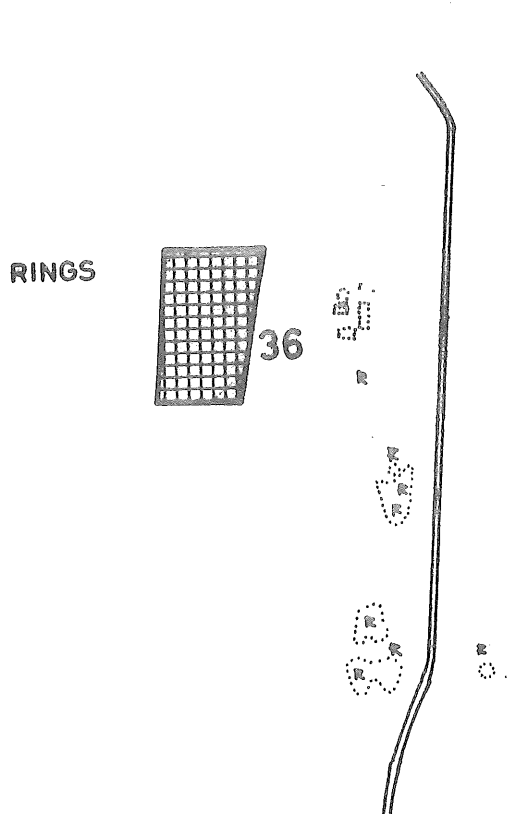
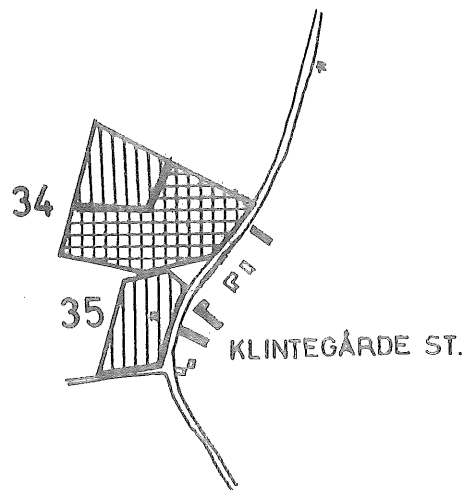
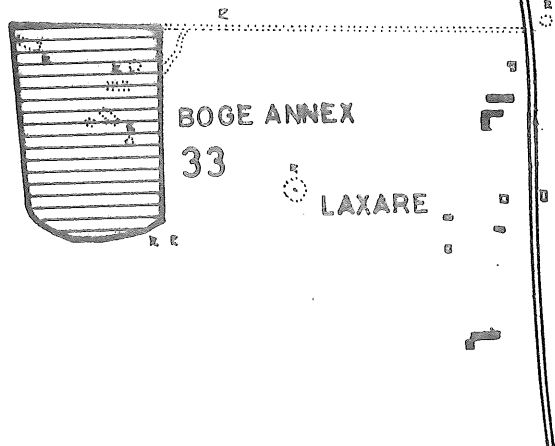
OTHEMARS

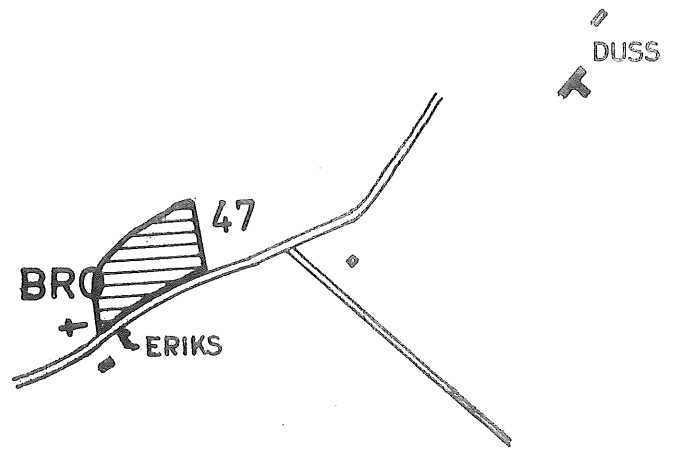
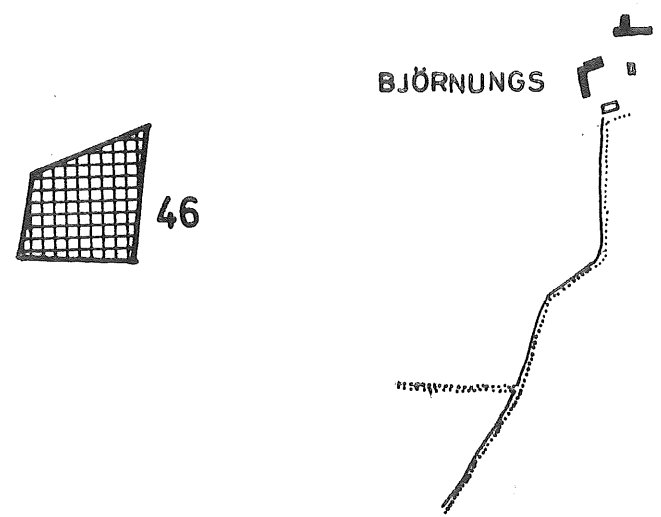
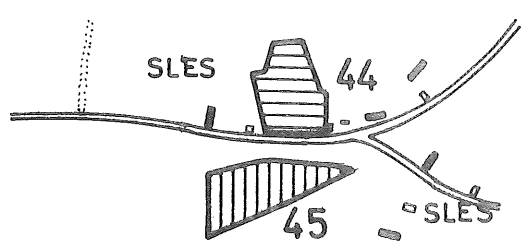
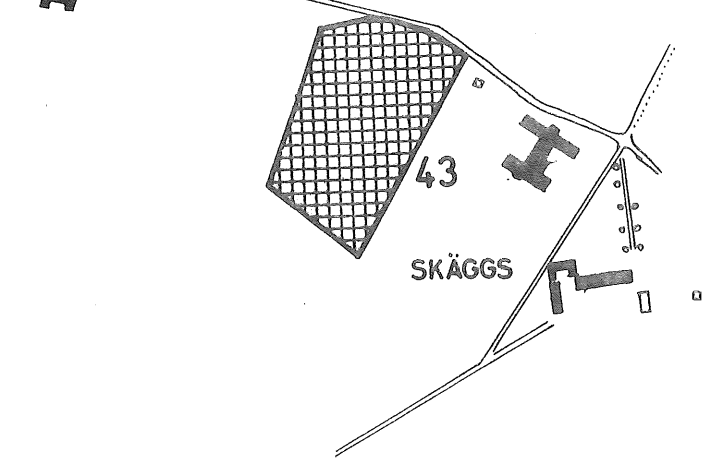
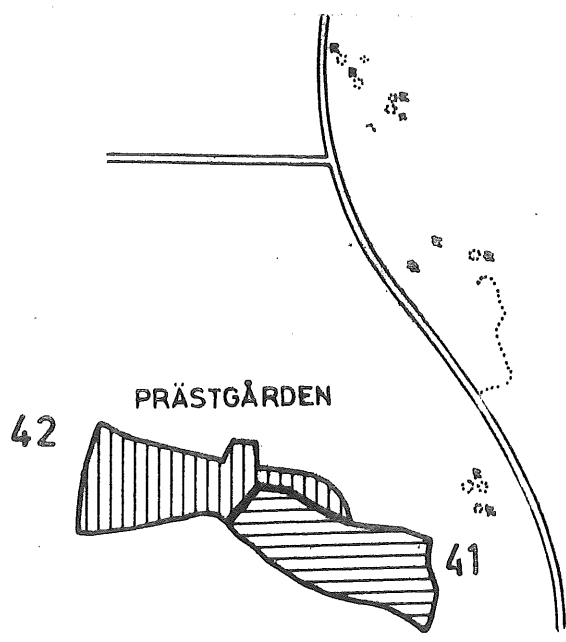
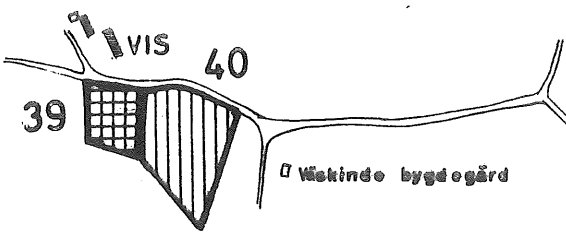
27

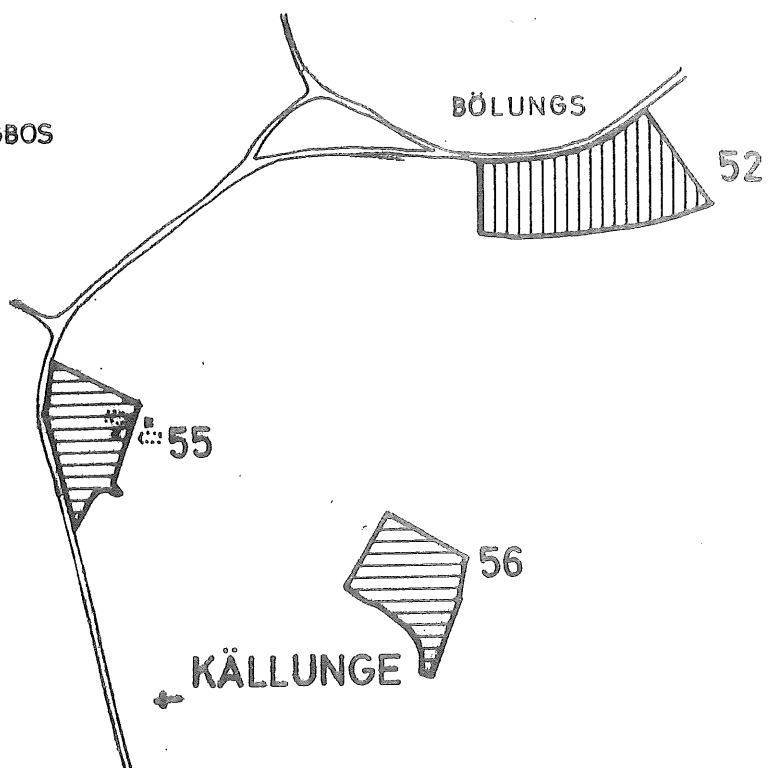
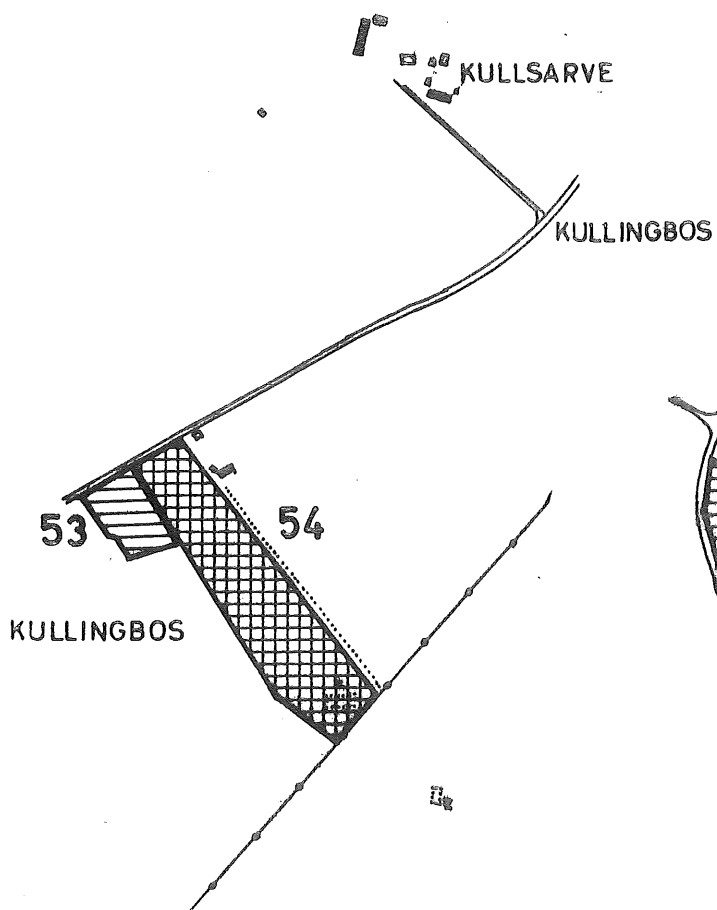
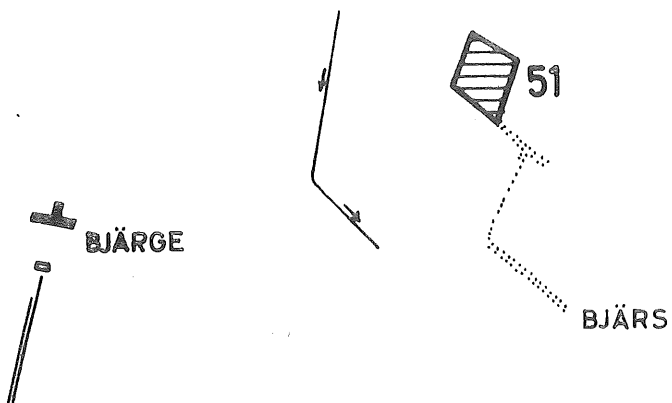
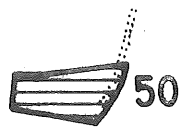
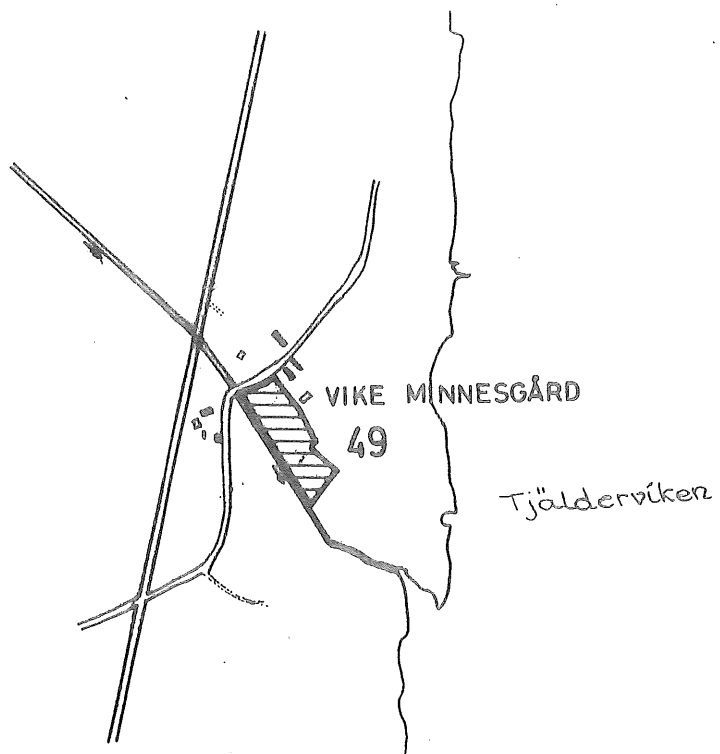
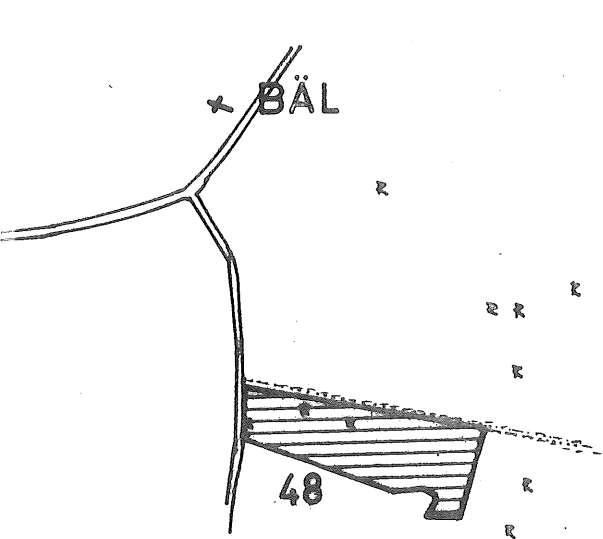
HAMMARS ST.

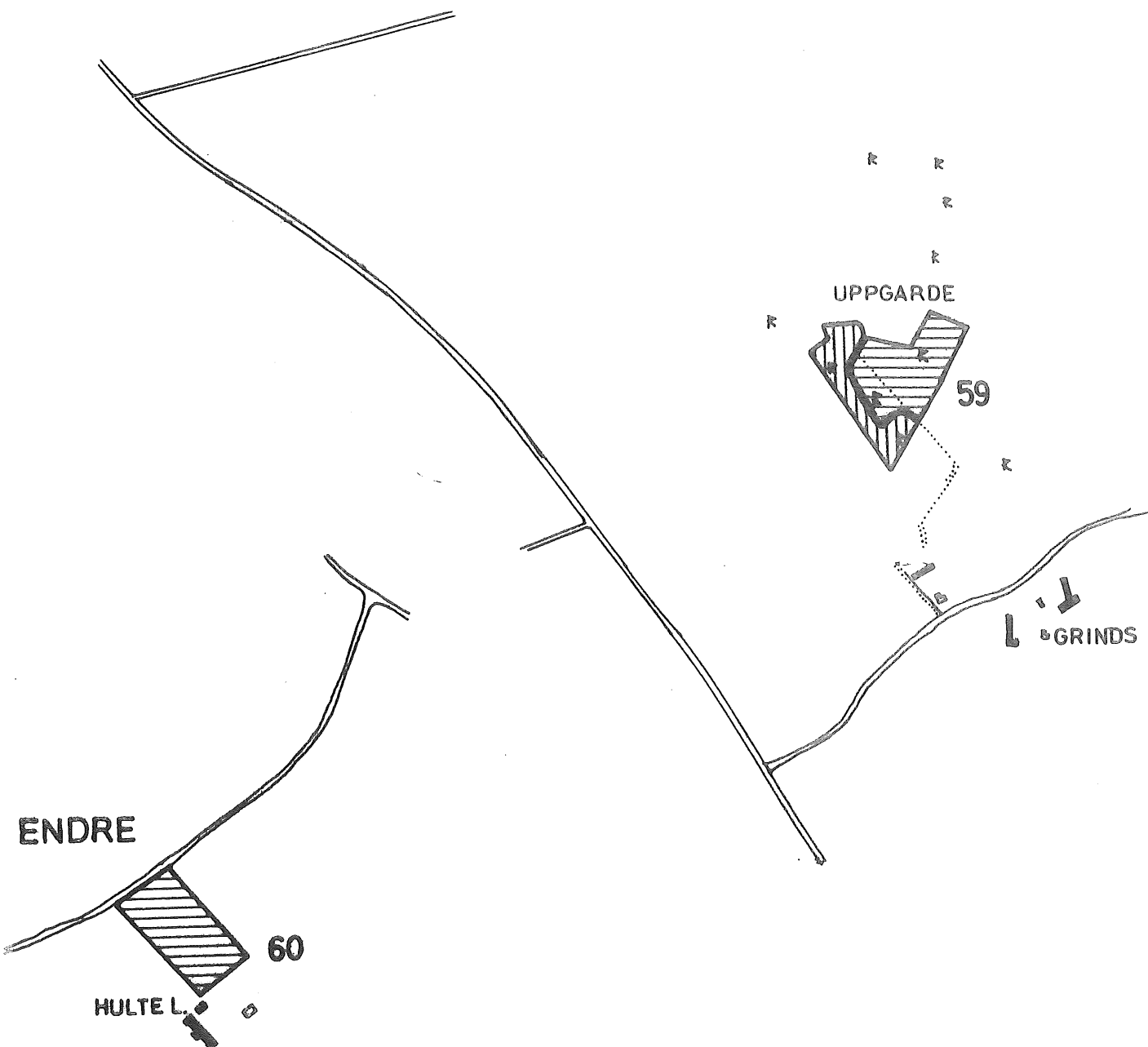
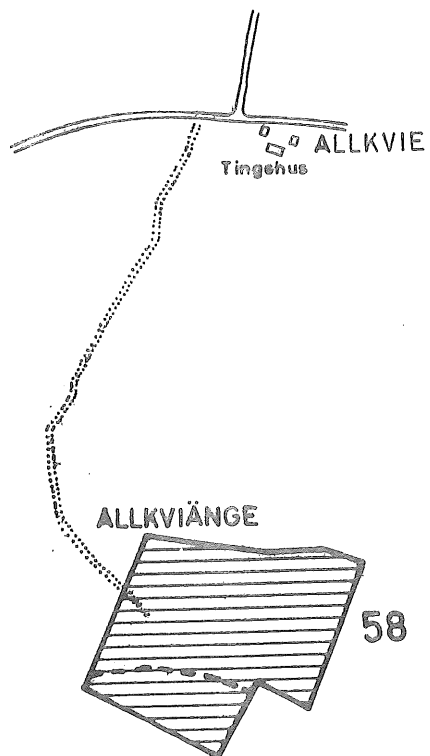
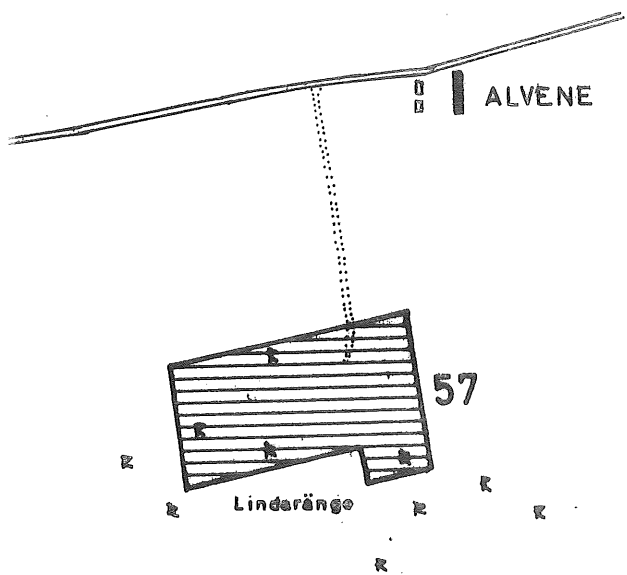

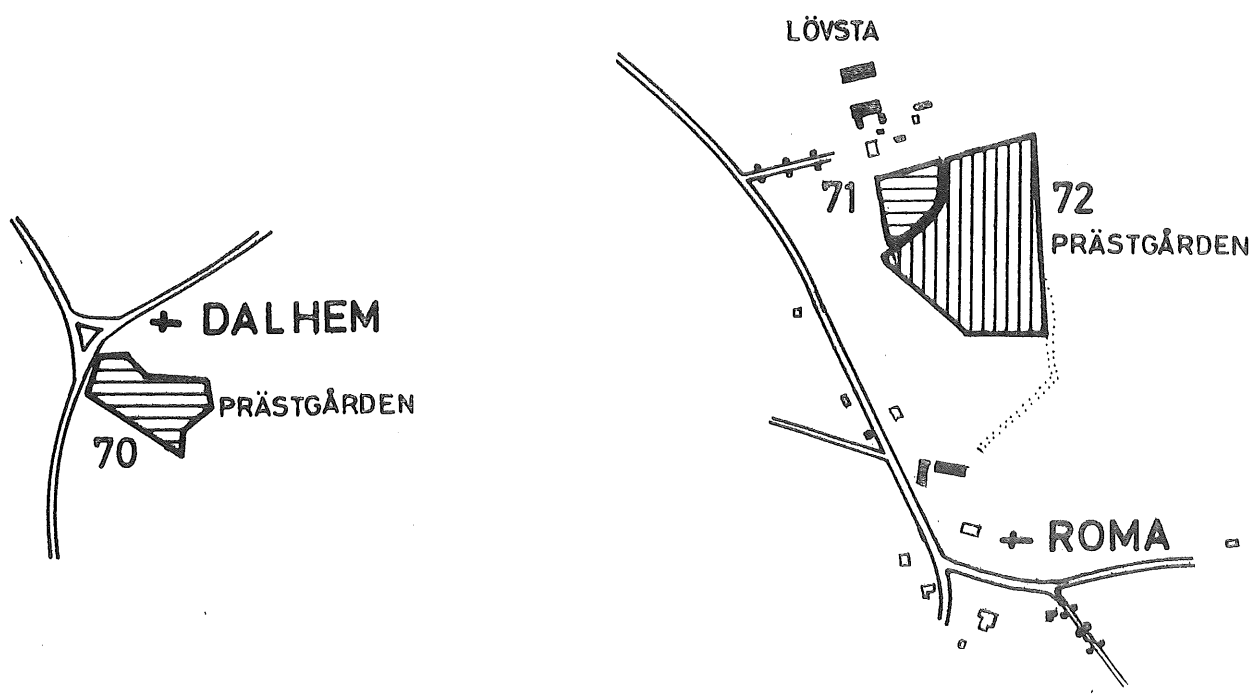
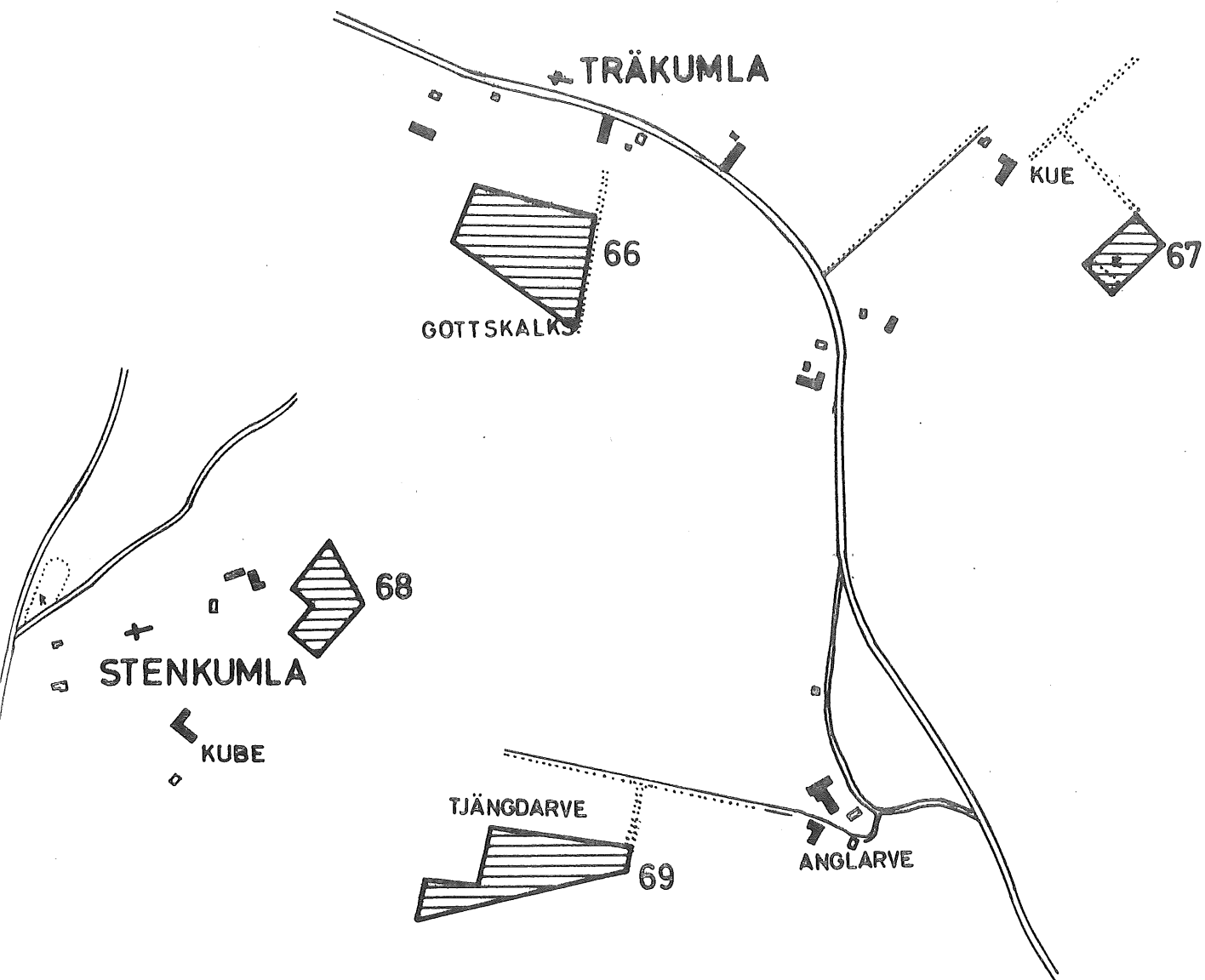

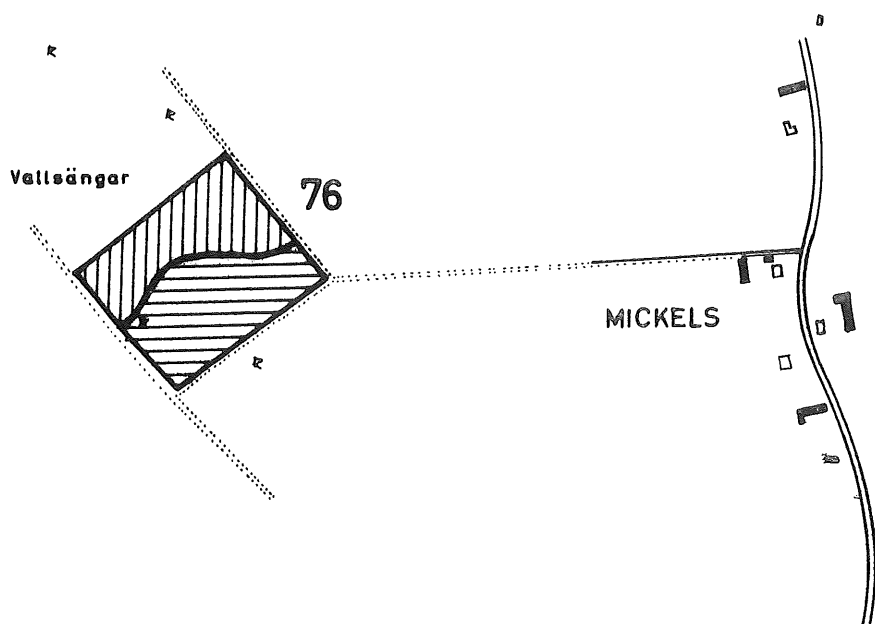
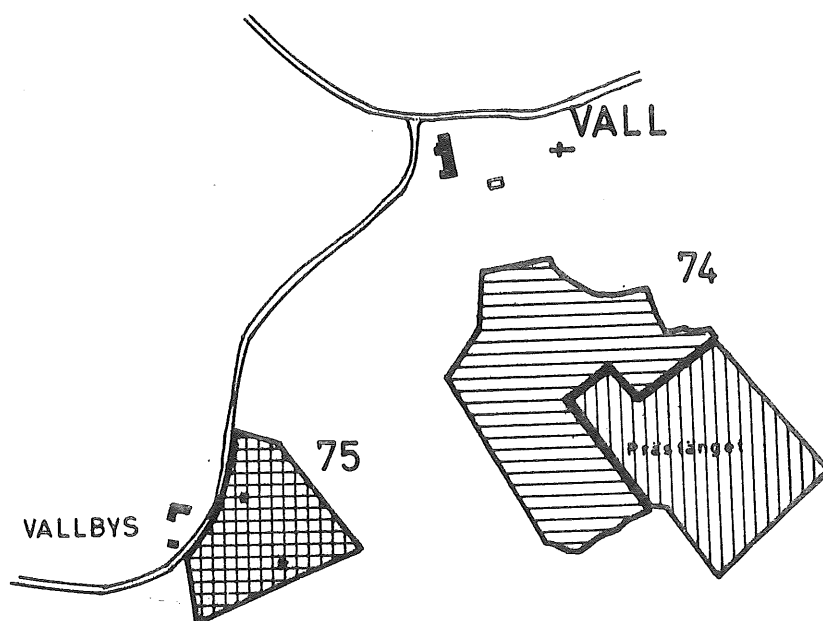
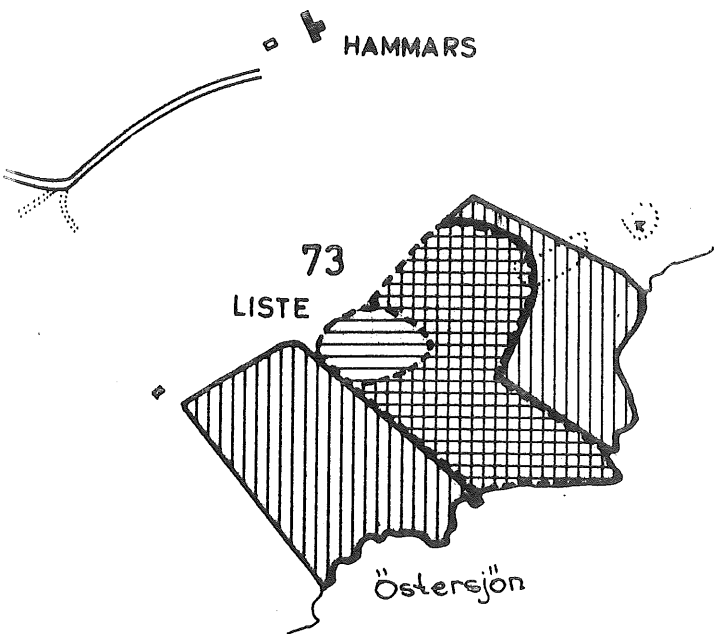

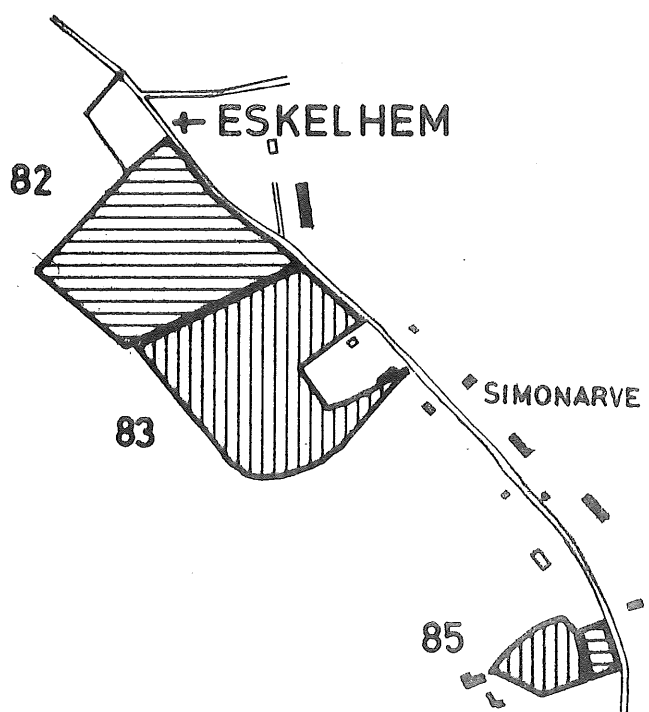
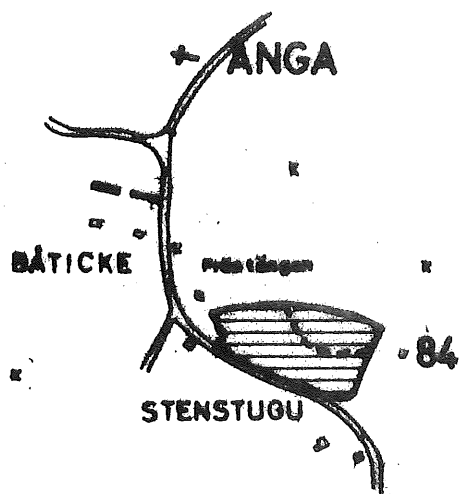
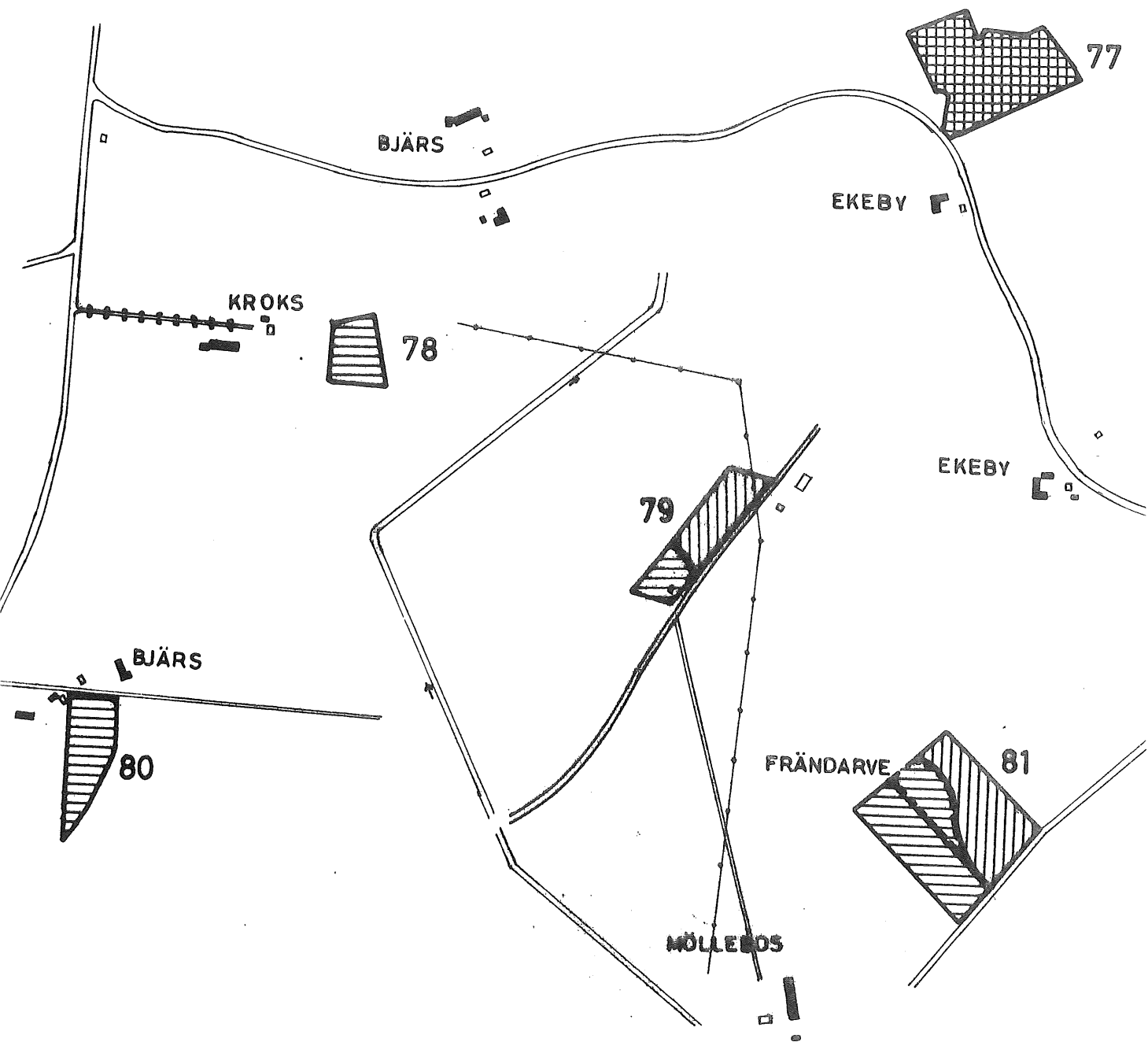

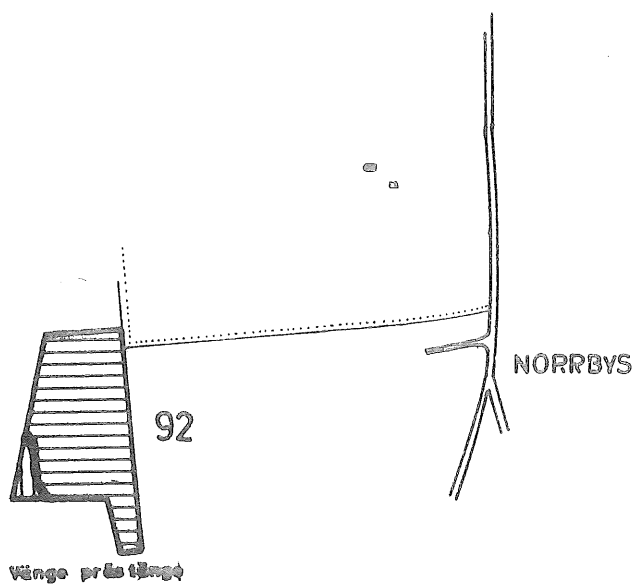
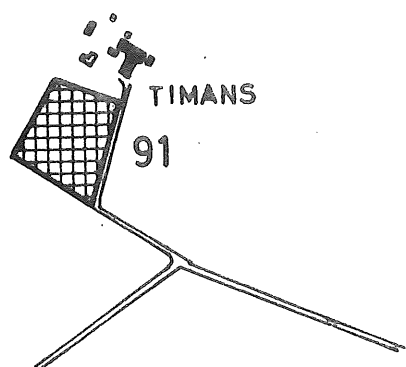
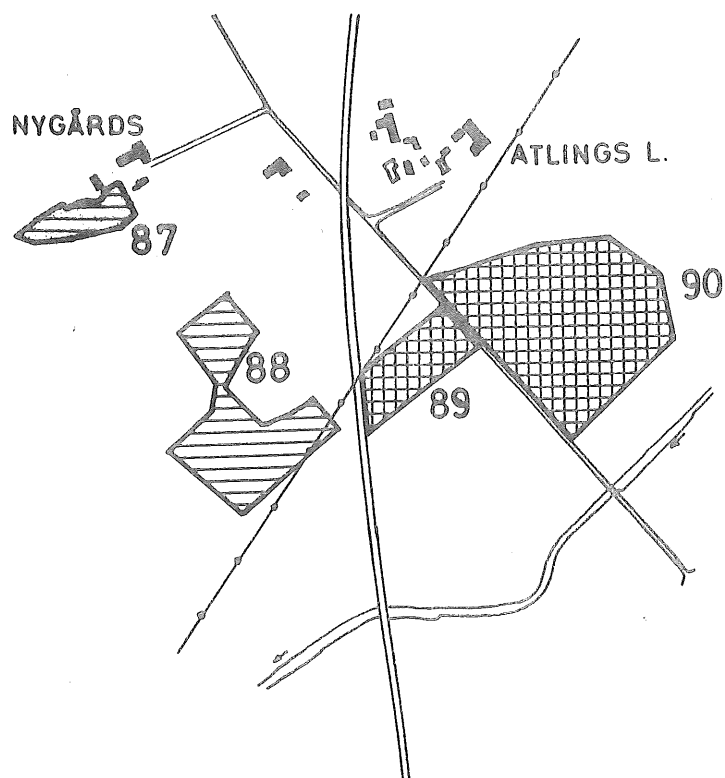
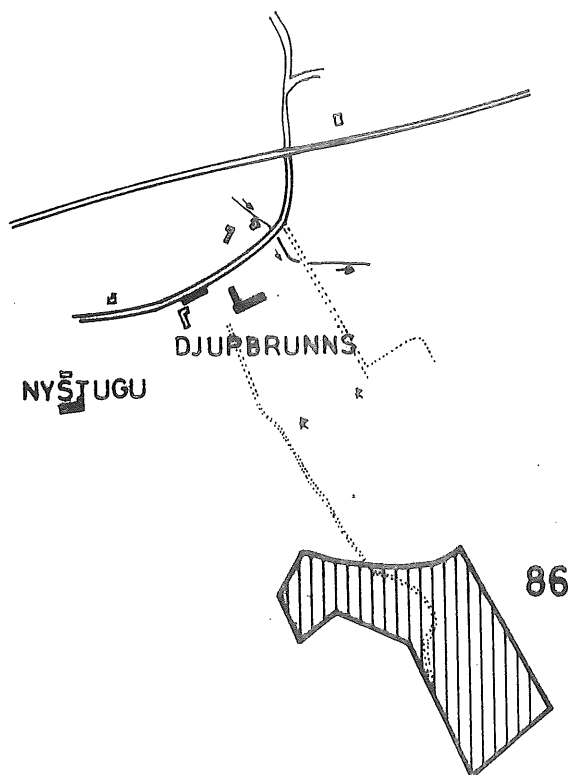

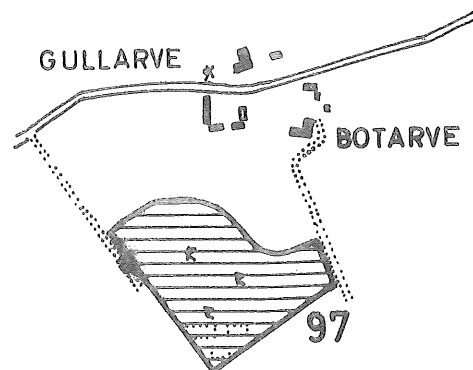
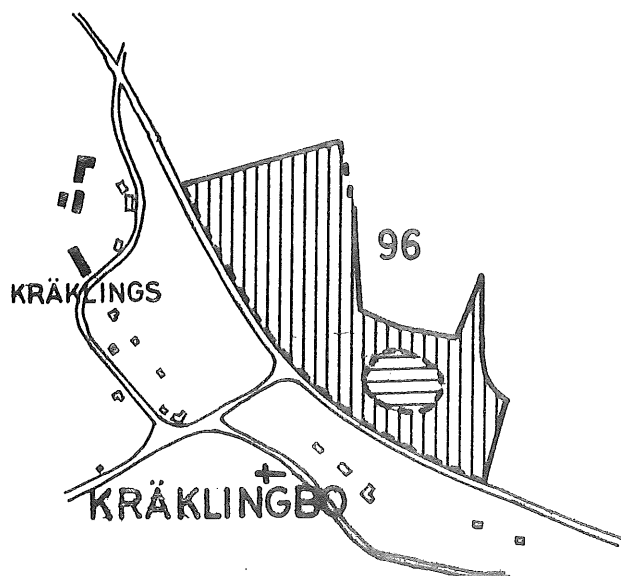
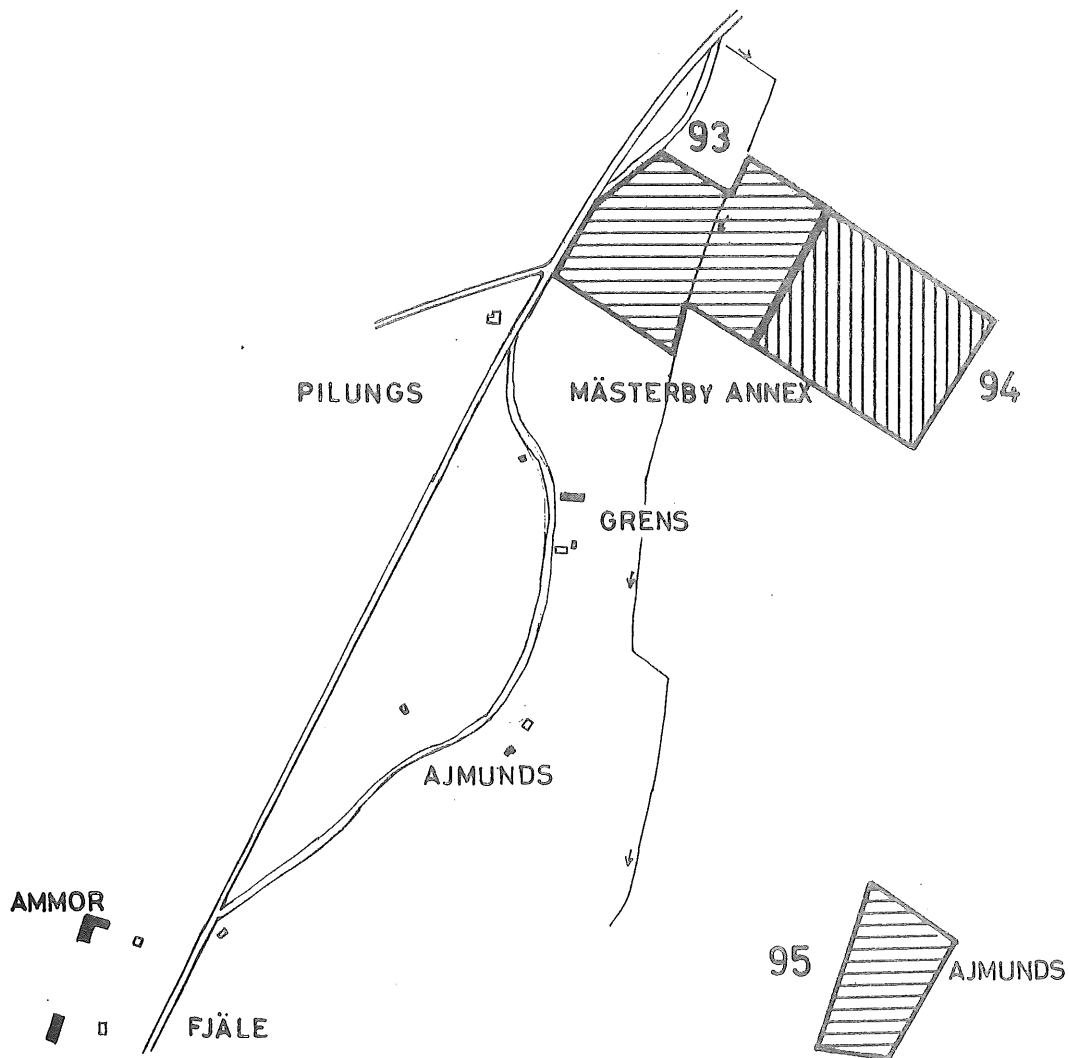

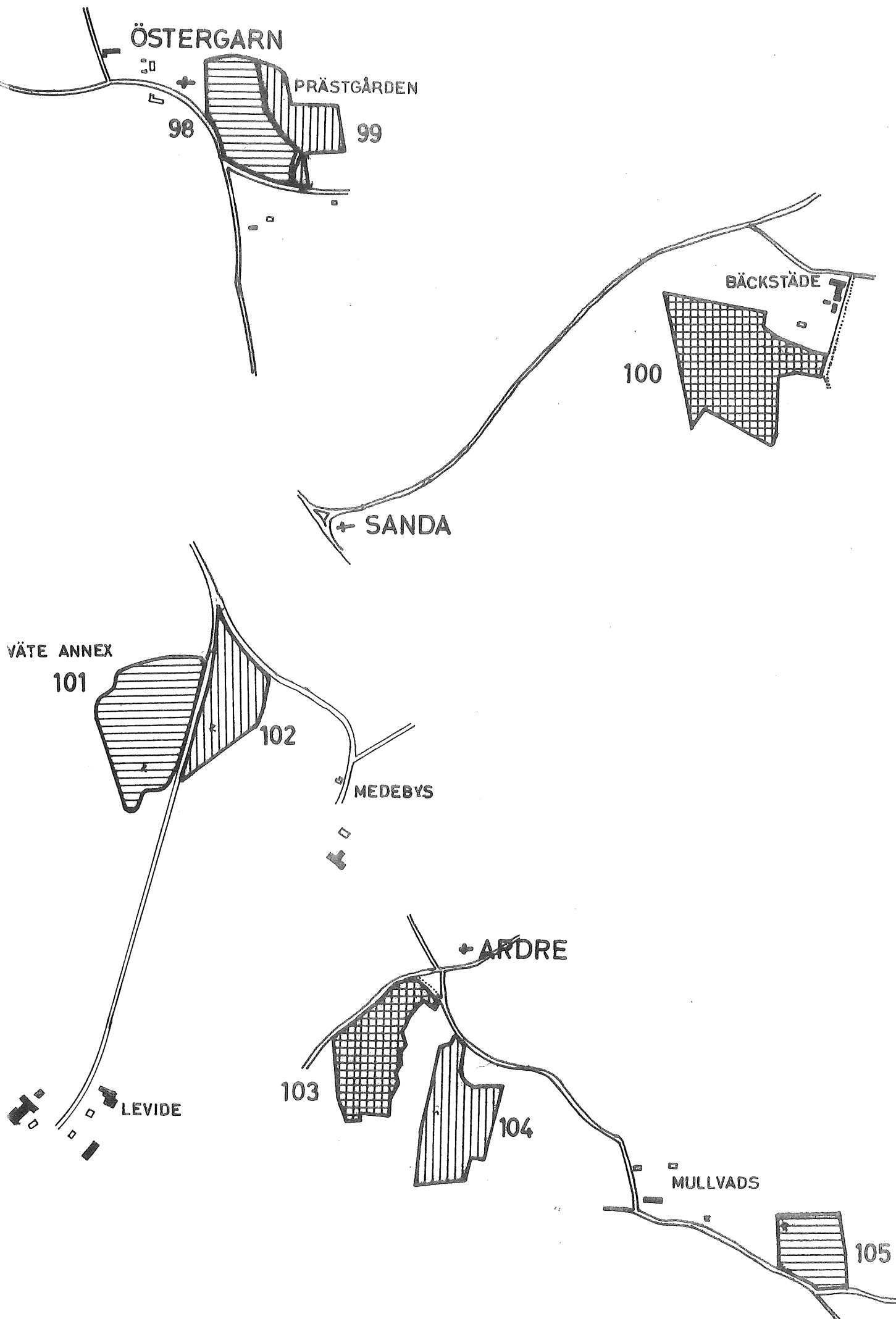

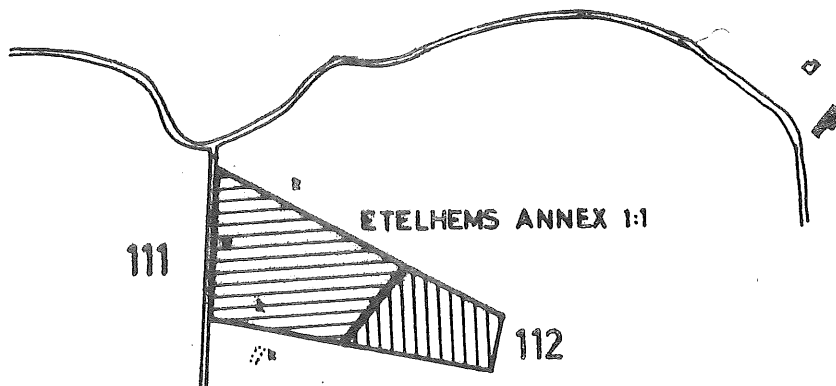
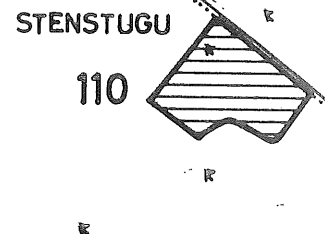
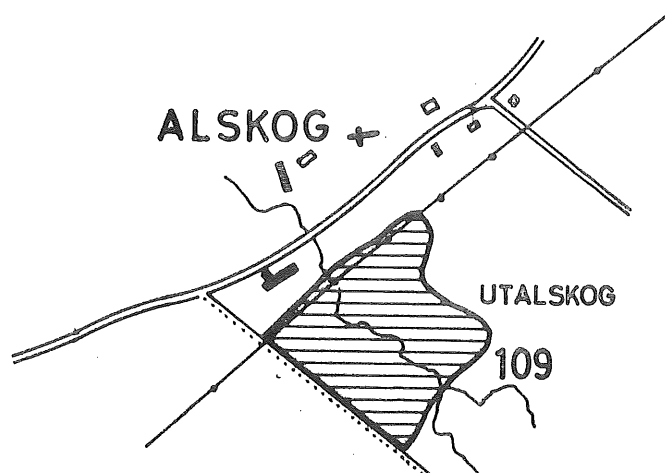
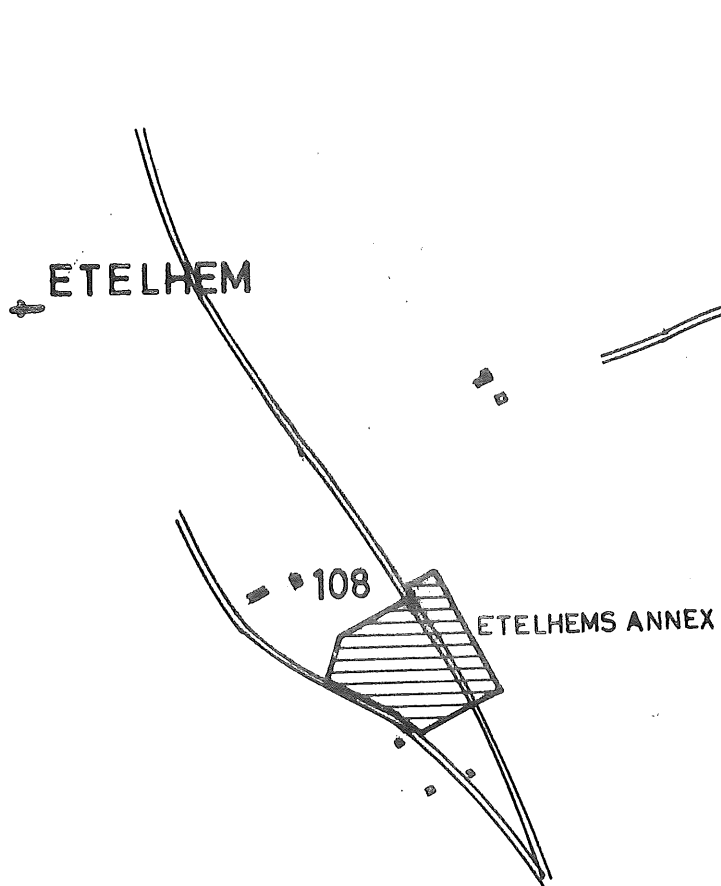
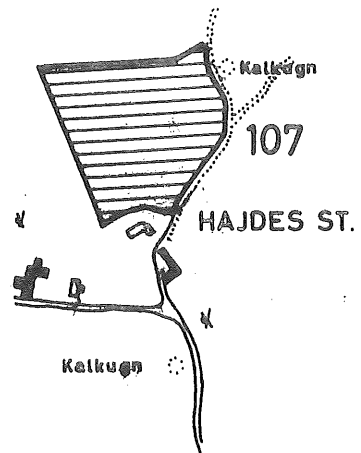
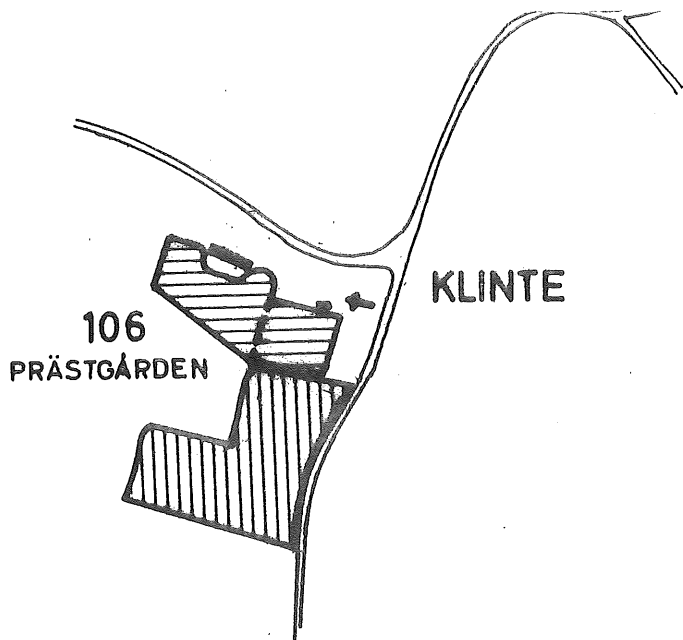

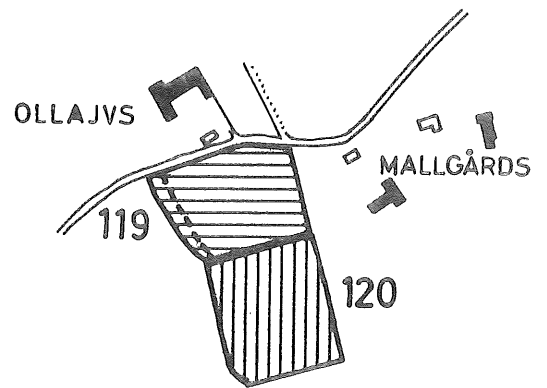
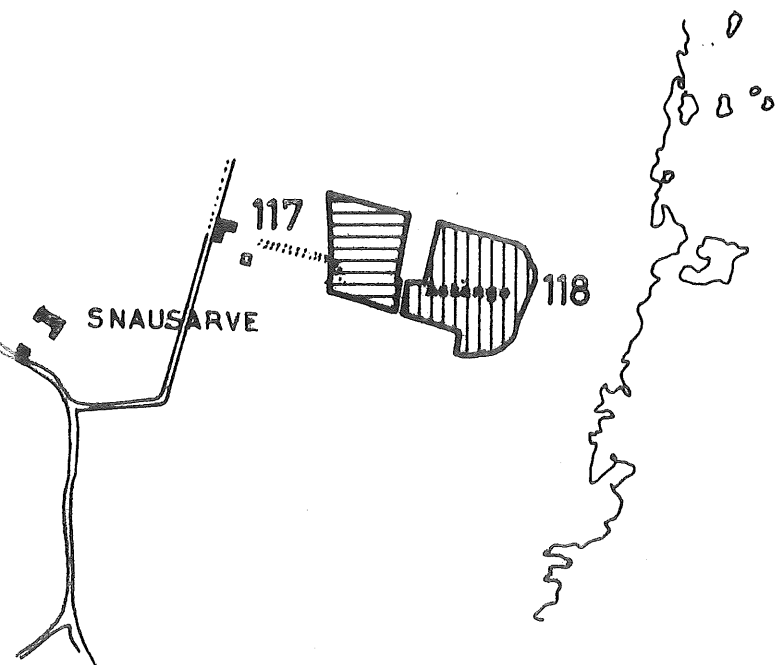
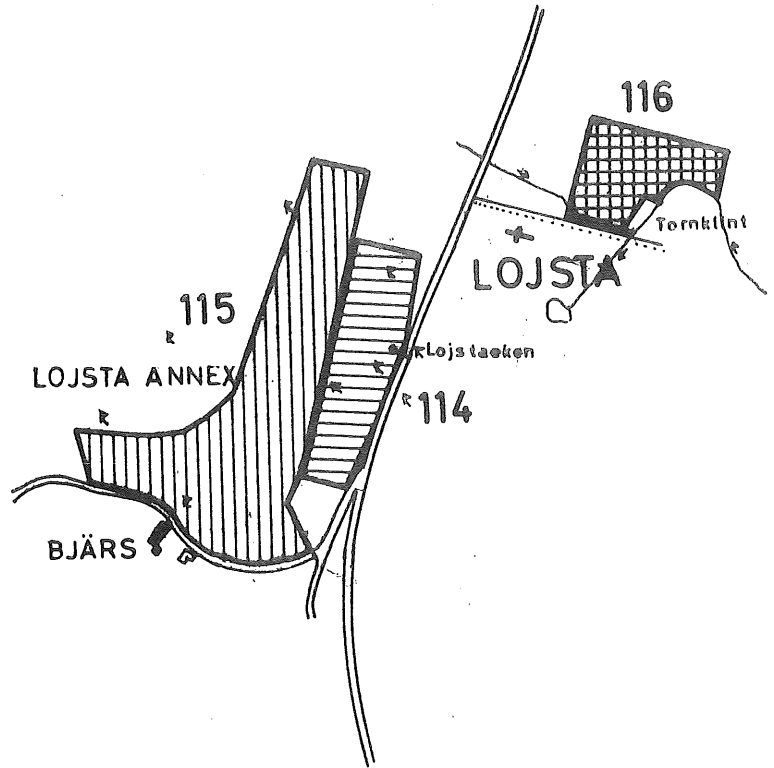
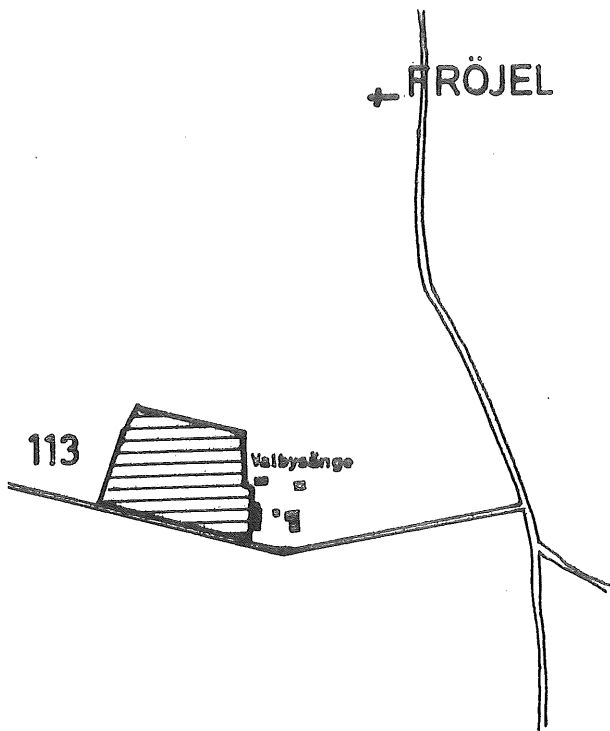

GERUM

UDDVIDE

GERUMS ANNEX
125 124

121
AJMUNDS
Lillänge

KULLANDS

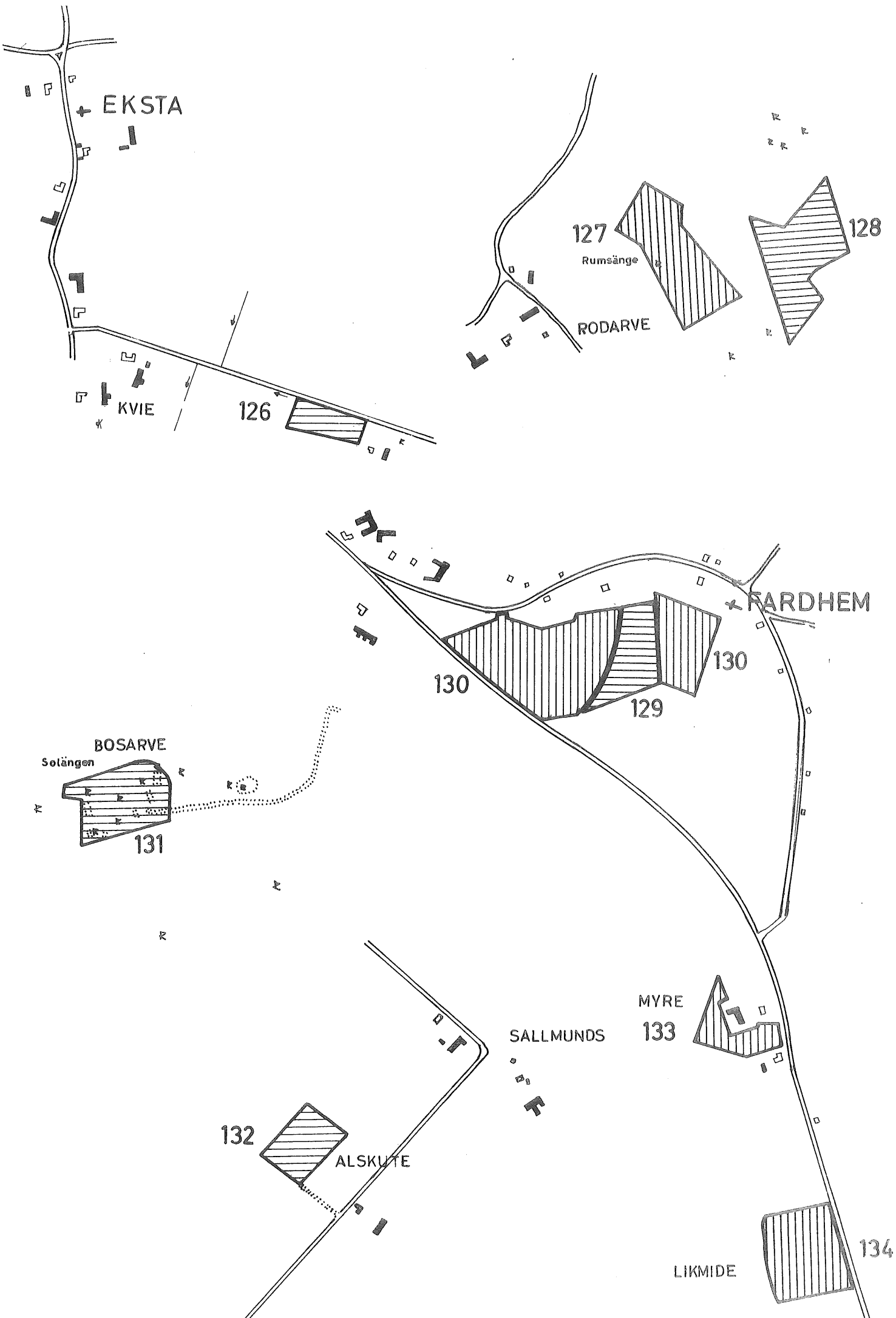
BOTELS
122

LAU

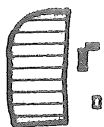
123
PRÄSTGÅRDEN

SKINNARVE

BOCKSARVE

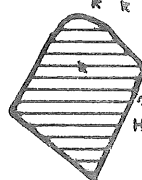

135

SPROGE

BUTVIER

136

Höglång

ASARVE

HEMSE

137

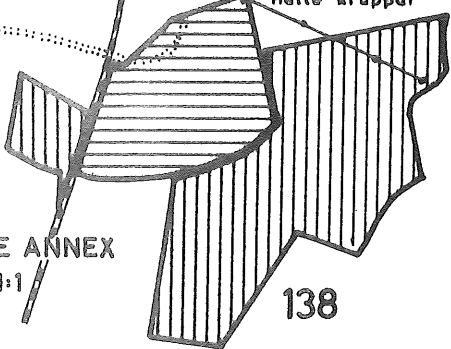
Hulte krupper

138

HEMSE ANNEX

1:1

138

VANGES

HUMMELBOS

139

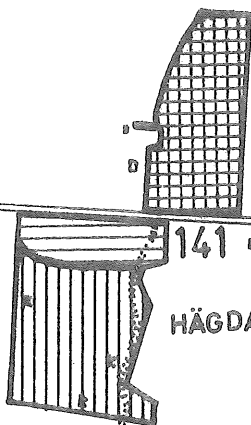

140

141

HÄGDARVE

142

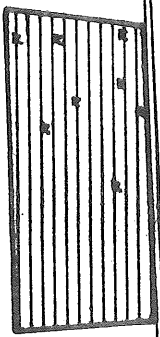

Fornberg

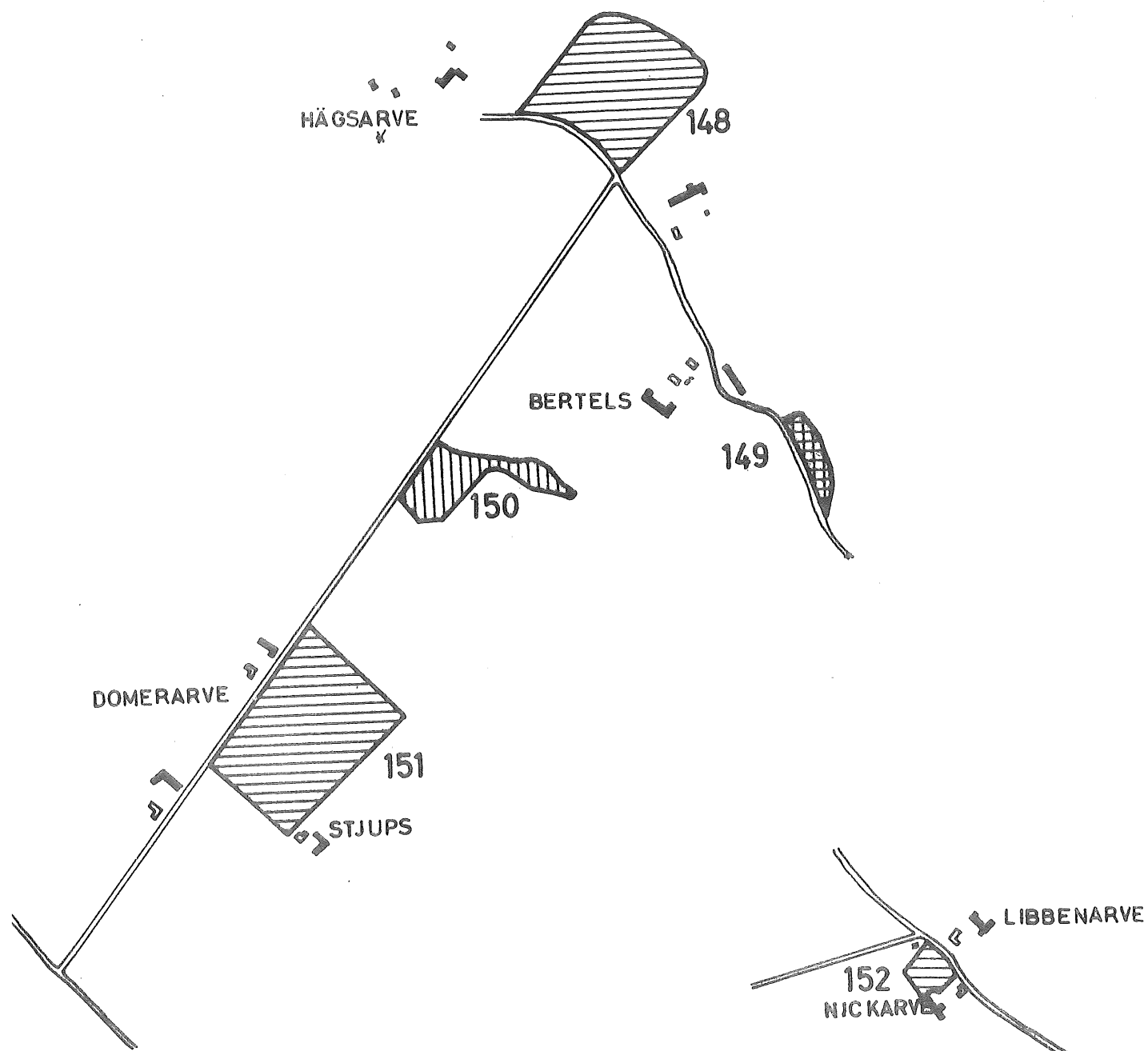
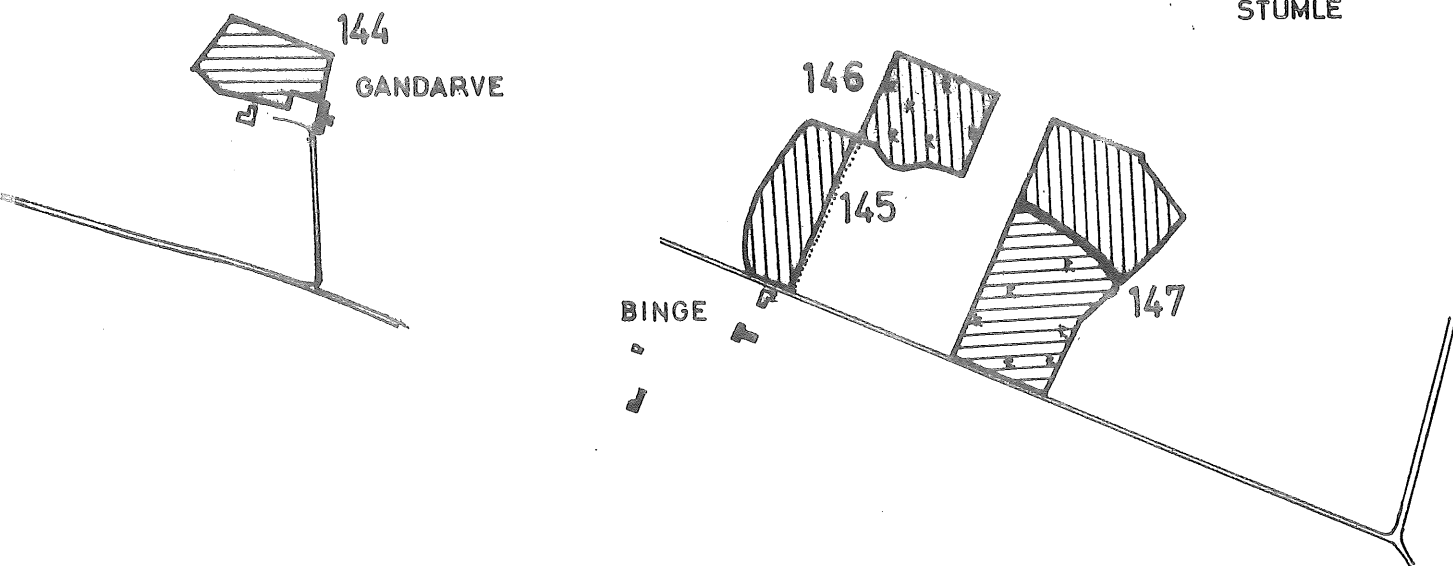
ÄNGE

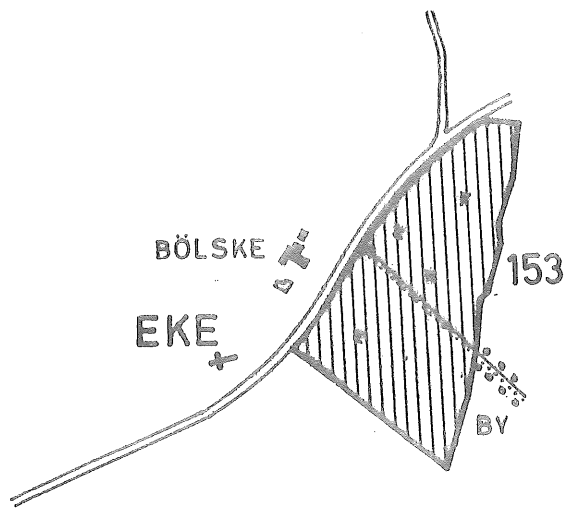
143

GUDINGS

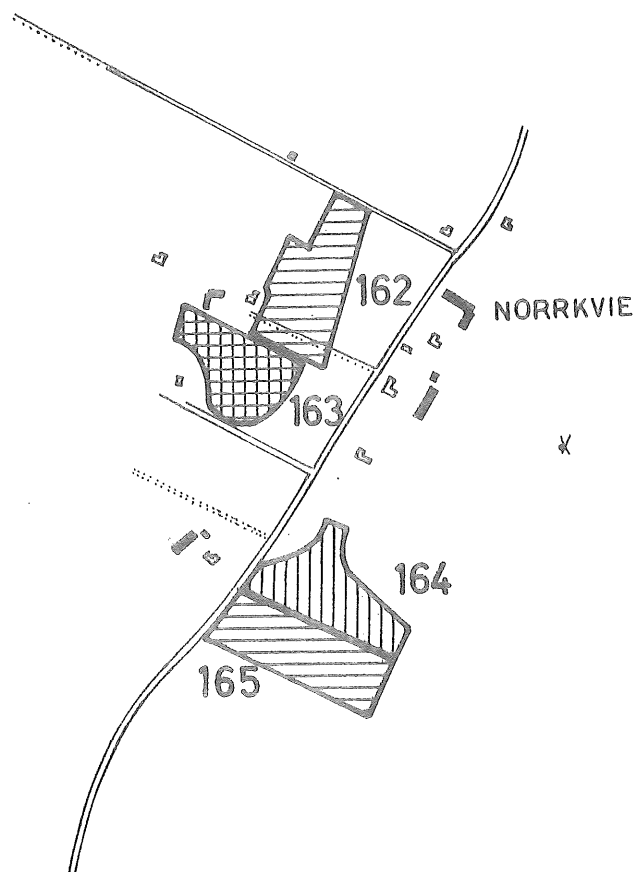
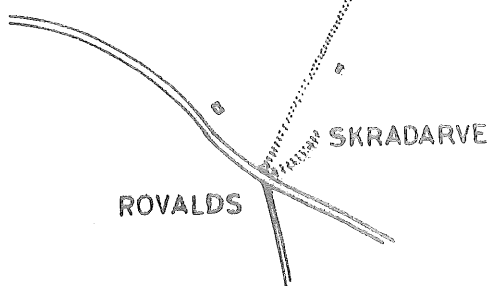
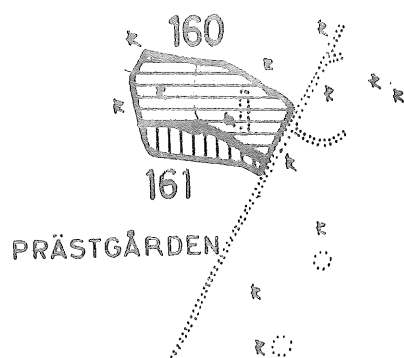
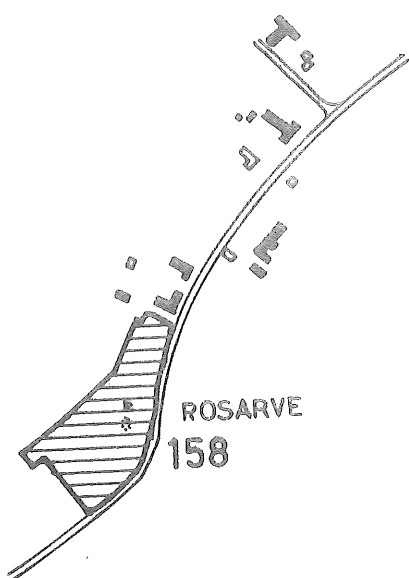
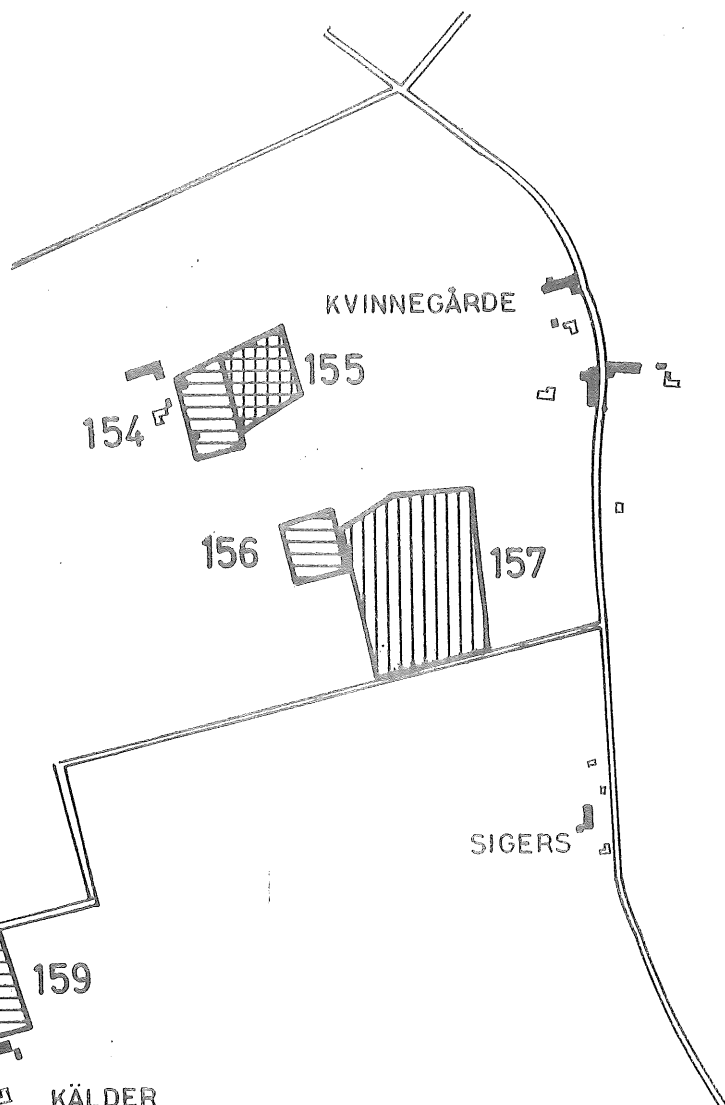

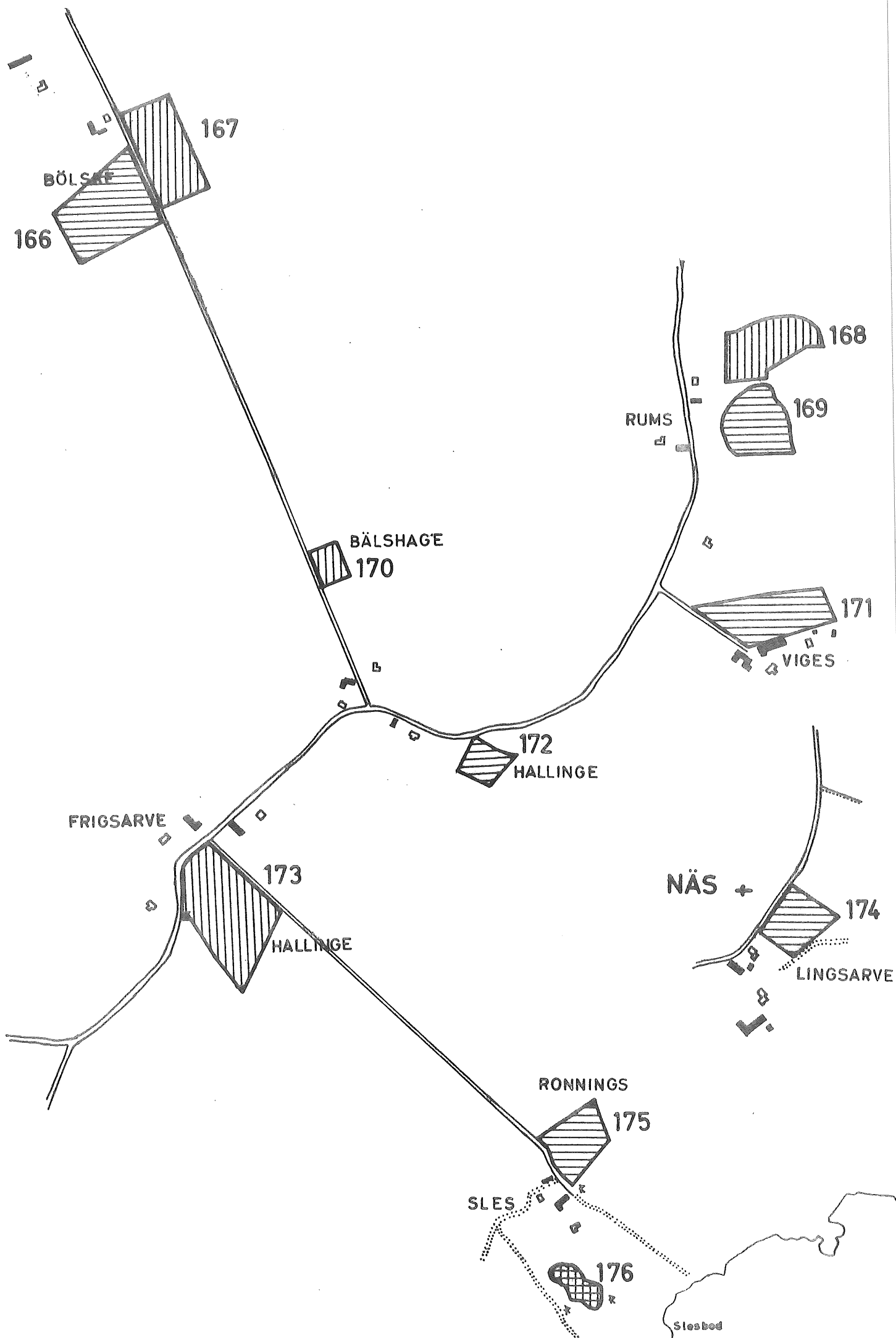
STUMLE

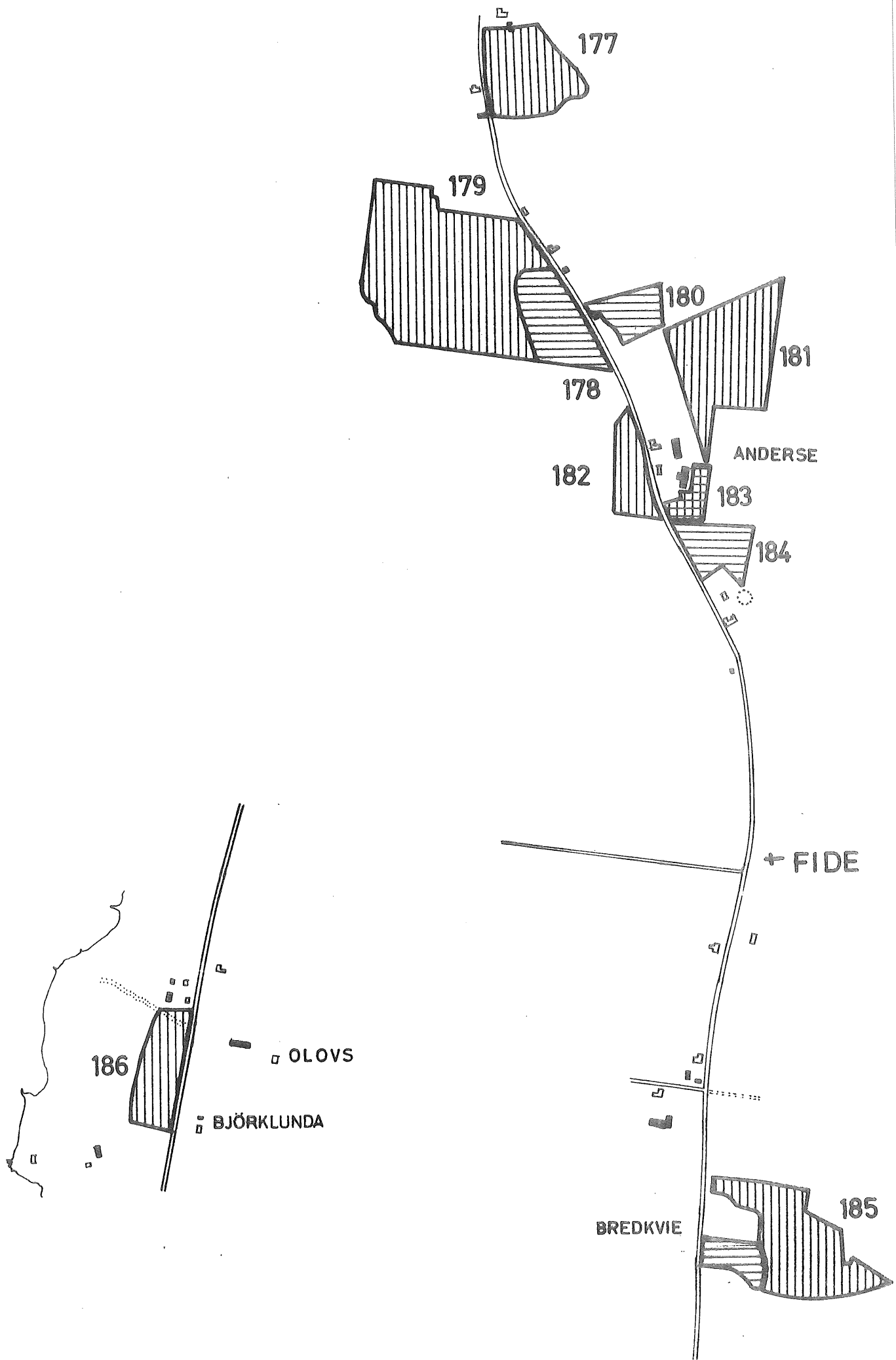

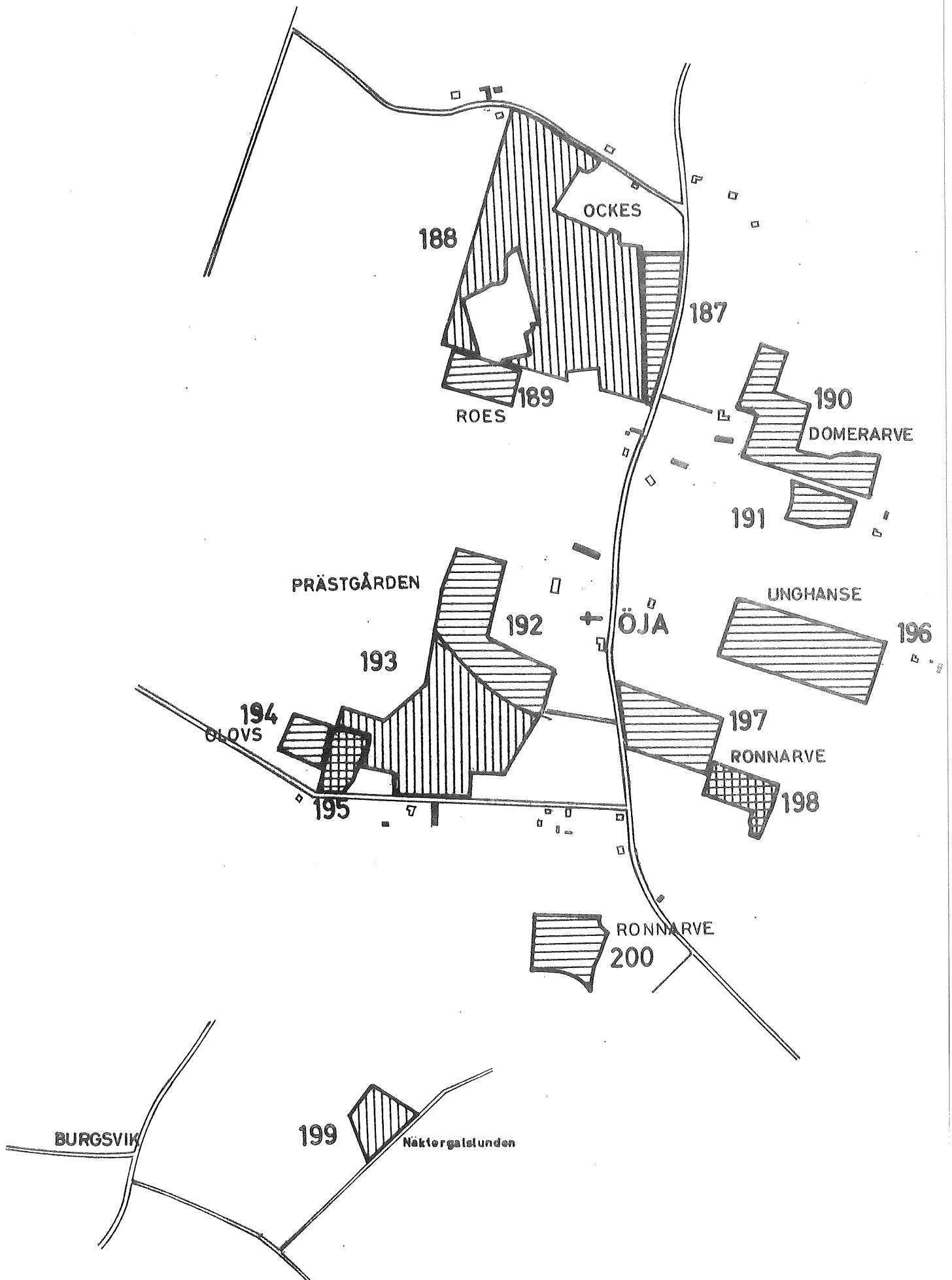

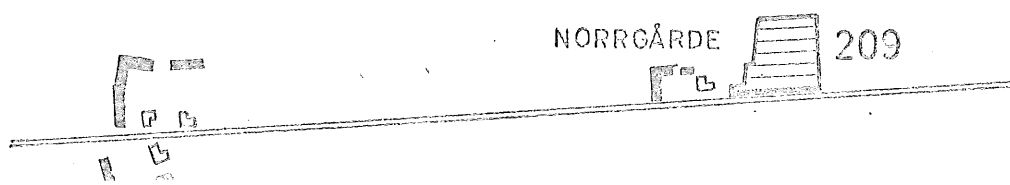
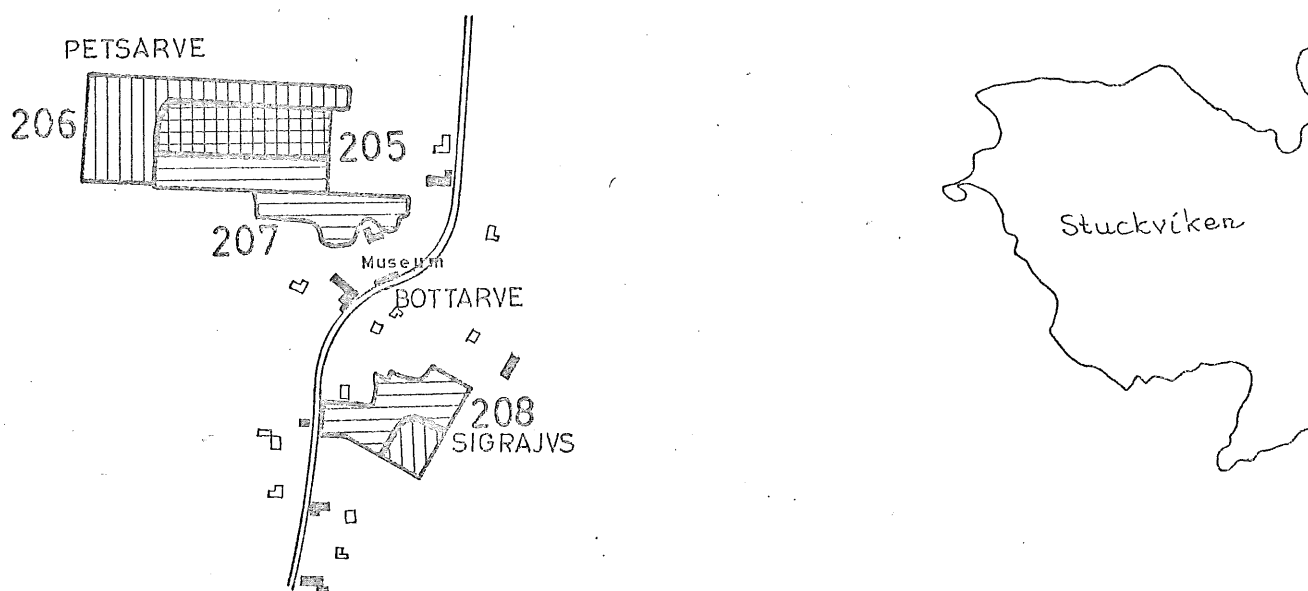
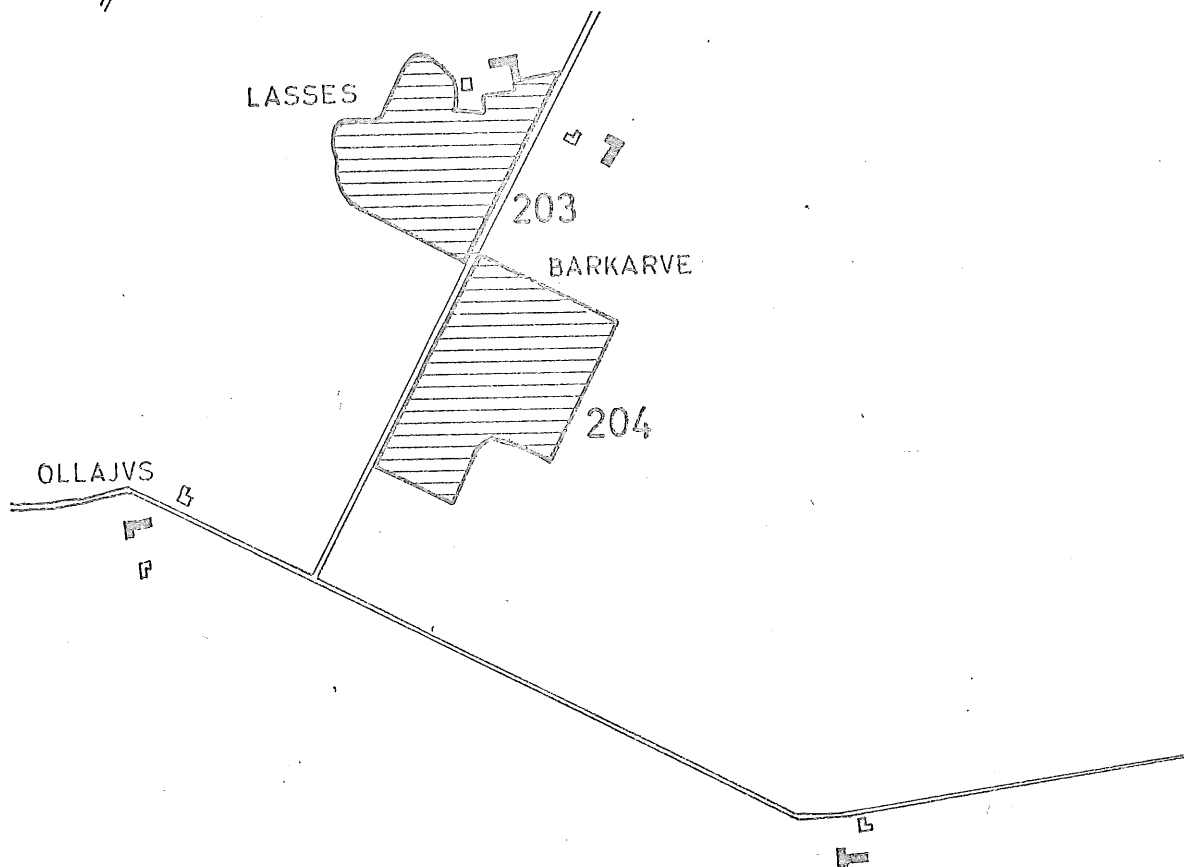
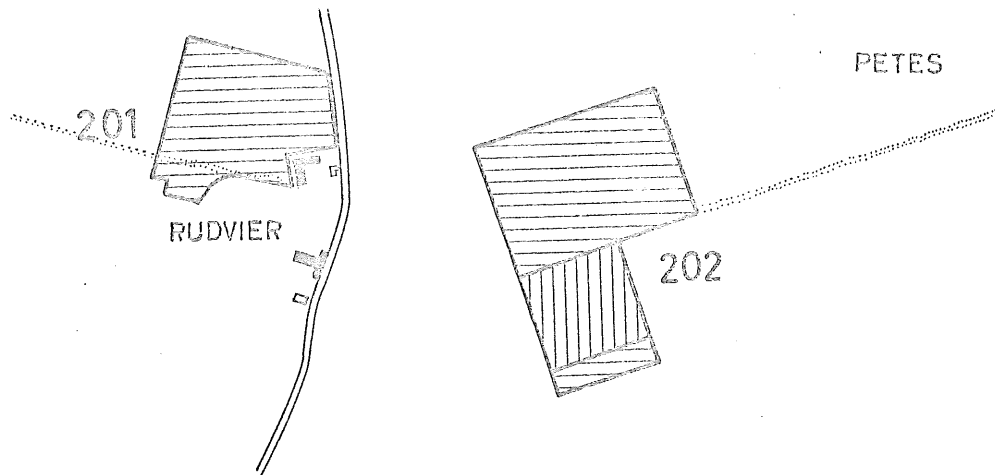
HAVDHEM

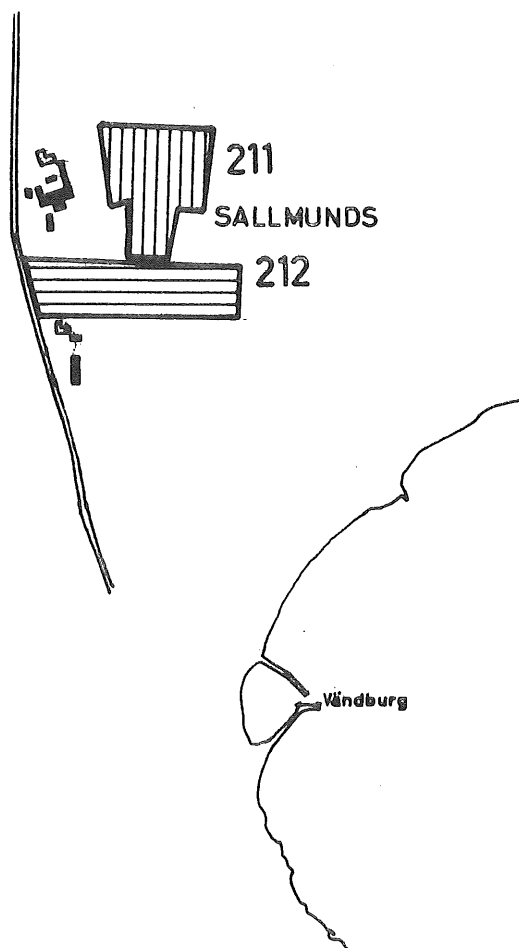
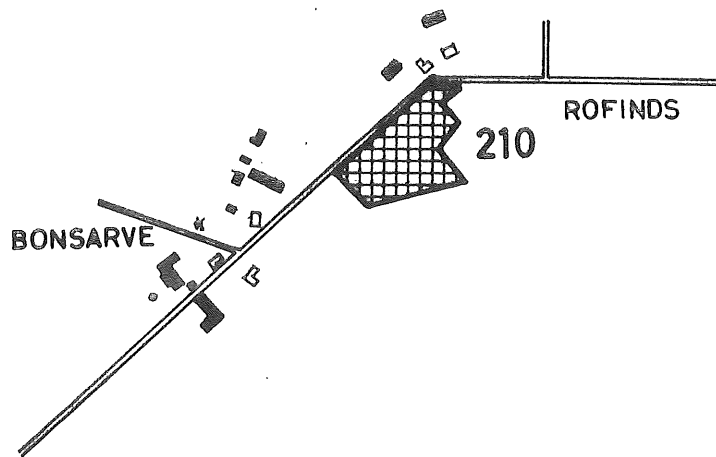

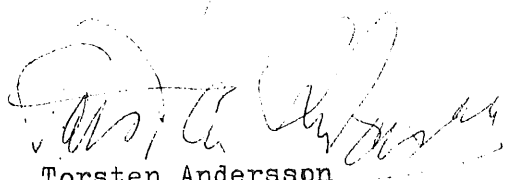

FÖRORD

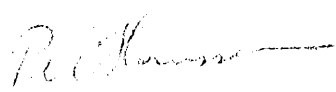
Föreliggande inventering av ängen (lövängar) på Gotland har utförts inom ramen för den landskapsvårdsplanering som länsstyrelsen bedriver genom medel från AMS (arbetsmarknadsstyrelsen). Utredningen avses i första hand utgöra underlag för länsstyrelsens ansökningar om landskapsvårdande beredskapsarbeten men avses även komma att ligga till grund för bedömanden om vissa ängens överförande till naturreservat. Den är dessutom avsedd att utnyttjas vid upprättande av skötselplaner.

Inventeringsarbetet har utförts av fil kand Lars Hjelm. Under fältinventeringen har lantbrukare Gösta Johansson, ordförande i ängskommittén inom Gotlands hembygdsförbund välvilligt medverkat. Stiftsjägmästare Per Hargeby, f d stiftsjägmästare Nils Ekberg, professor Lars-Gunnar Romell och länsjägmästare Ingemar Linné har aktivt deltagit i diskussioner om den traditionella ängshävdens metoder och har liksom flera berörda markägare framfört värdefulla synpunkter.

Länsstyrelsen har den förhoppningen att inventeringen skall stimulera intresset hos enskilda och organisationer att vidmakthålla hävden.

Torsten Andersson
landshövding

Per Hansson
byrådirektör